

Η Ανατολική Φραγκία
στο διάβα του χρόνου

ΤΙΤΛΟΣ: Η Ανατολική Φραγκίστα στο διάβα του χρόνου

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: π. Ευάγγελος Ι. Φεγγούλης

ISBN: 978-618-83851-0-8

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή - απόδοση του περιεχομένου (κείμενα ή φωτογραφίες) με οποιονδήποτε τρόπο μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό ή άλλο, χωρίς τη γραπτή έγκριση ή άδεια του εκδότη - συγγραφέα.

π. Ευαγγέλου Ι. Φεγγούλη – Θεολόγου

Η Ανατολική Φραγκίστα στο διάβα του χρόνου

*Οι ιστορικές επισκέψεις στη γενέτειρα του Γεωργίου Καφαντάρη,
του Προκαθημένου της Ελλαδικής Εκκλησίας, Αρχιεπισκόπου Ιερώνυμου,
της Βασίλισσας Φρειδερίκης και του Πρωθυπουργού Κώστα Σημίτη*

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ 2018

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ	8-16
ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ	19-23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄- Η ΑΝΑΤ. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ	
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ.....	25
ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	27
Η ΑΝΑΤ. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ ΓΕΝΕΤΕΙΡΑ ΣΠΟΥΔΑΙΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ.....	31
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ – ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.....	32
ΤΑΚΗΣ ΤΣΑΟΥΣΗΣ – ΔΙΠΛΩΜΑΤΗΣ	36
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ «ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΣ»	37
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ – ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ.....	39
ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ – ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΤΟΥ ΄21	40
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΝΟΥΡΓΙΑΣ – ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥ ΄21	41
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΝΟΥΡΓΙΑΣ – ΜΕΓΑΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ	42
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΑΚΟΣ – ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΤΟΥ ΄21.....	43
ΙΕΡΕΙΣ – ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄- ΤΑ ΔΥΟ ΜΕΓΑΛΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ	
ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΣΩΤΗΡΟΣ	51
ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΚΟΙΜ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ	69
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄- ΙΕΡΟΙ ΝΑΟΙ – ΙΕΡΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ	
ΙΕΡΟΙ ΝΑΟΙ	75
ΙΕΡΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ	83

Η ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΙΔΑΝΙΚΟΣ ΤΟΠΟΣ ΑΝΑΨΥΧΗΣ Η ΕΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ ΕΜΠΟΡΟΠΑΝΗΓΥΡΙΣ	85
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄	
Η ΑΝΑΤ. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ ΣΕ ΤΡΟΧΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	89
ΕΠΑΝΑΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΩΝ	105
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄	
ΚΤΙΣΜΑΤΑ – ΠΛΥΣΤΑΡΙΑ – ΓΕΦΥΡΙΑ - ΝΕΡΟΜΥΛΟΙ.....	111
ΤΟ ΙΔΡΥΜΑ «ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ».....	111
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄ -	
ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤ. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ	
Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑΣ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΗΣ	117
Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ	119
Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ ΚΑΙ Η ΑΝΑΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ ΣΕ ΕΠΙΤΙΜΟ ΔΗΜΟΤΗ.....	122
Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ 1 ^{ης} ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ	138
ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ	141
ΦΩΤΟΣΤΙΓΜΕΣ	143
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	153

*Αφιερωμένο
στη μνήμη του σοφού παππού μου
Γεωργίου Πιστιόλη, γνωστότερου ως «Κουμπουρούλα»
και του Χαραλάμπη Πατσιούρα, του αγαπητού «Μπάκη»
όλων των όπου γης Ανατολικοφραγκιστιανών.*

ΓΡΑΜΜΑ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Ἐπιφανίου Ἐπισκόπου Ἰερουσαλῆμ ἡμετέρου

Τῷ Αἰδεσιμολογιωτάτῳ Οἰκονόμῳ κυρίῳ Εὐαγγέλῳ
Φεγγούλῃ, τέκνῳ τῆς ἡμῶν Μετριότητος ἐν Κυρίῳ ἀγαπητῷ,
χάριν καὶ εἰρήνην παρά Θεοῦ.

Εὐχαρίστως ἐδέχθημεν τό ὑπό τῆς ὑμετέρας ἀγαπητῆς
Αἰδεσιμολογιότητος ἀποσταλέν ἡμῖν πόνημα αὐτῆς ὑπό τόν τί-
λον "Ανατολική Φραγκίστα", ὅπερ καί μετ' ἐνδιαφέροντος διεξε-
θόντες παρεπέψαμεν τῇ καθ' ἡμᾶς Πατριαρχικῇ Βιβλιοθήκῃ.

Ἐπί τήν ἀπάντησιν ἤκοντες, διά τῶν μετά χεῖρας
Πατριαρχικῶν ἡμῶν Γραμμάτων, προαγόμεθα ἵνα εὐχαριστήσωμεν
τῇ ὑμετέρᾳ Αἰδεσιμολογιότητι θερμῶς ἐπί τῇ ἀποστολῇ ἡμῖν τοῦ
ἔργου τούτου, καί συγχαίροντες πατρικῶς ἐπί τῇ ἐνασχολήσει
ὑμῶν περὶ τήν ἱστορίαν καί παράδοσιν τῆς περιοχῆς, ἐν ᾗ
ἱερατεύετε, ἐπιδαψιλεύομεν ὀλόθυμον τήν Πατριαρχικὴν ἡμῶν
εὐλογίαν, ἐπικαλούμενοι ἐπί τήν ὑμέτεραν Αἰδεσιμολογιότητα
πανοικεῖ τήν χάριν καί τό ἄπειρον ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

ββ' Νοεμβρίου δ'

Ὁ Διάκονος Θεὸς ἡμῶν

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ Β΄

Αριθ. πρωτ./Π/ΕΞ/ 5127 2018

Εν Αθήναις τη 28η Ιουνίου 2018

Αιδεσιμολογιώτατον Πρωτοπρεσβύτερον
π. Ευάγγελον Φεγγούλην
Κρέντη Αγράφων
360 71

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΝΗΜΑ ΤΟΥ π. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΦΕΓΓΟΥΛΗ

Προλογίζω με χαρά τὸ πόνημα τοῦ αιδεσιμολογιώτατου πρωτοπρεσβυτέρου Ευάγγελου Φεγγούλη με τίτλο «Η Ανατολική Φραγκίστα στὸ διάβα τοῦ χρόνου» (Β βελτιωμένη ἔκδοση).

Μέσα ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ πληροφορία γιὰ τὸν τόπο σὲ βάθος ἑξὶ αἰώνων, γιὰ τὸν πολιτισμὸ του, γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ πραγματικότητα, μέσα ἀπὸ τὴν ἐν γένει ἐρευνητικὴ ματιὰ τοῦ συγγραφέα, μορφώνει ὁ ἀναγνώστης μίαν καλὴ εἰκόνα γιὰ τὴν Ανατολικὴ Φραγκίστα. Εἰκόνα χρησιμὴ γιὰ τὸν ἐπιστήμονα, εἰκόνα ποῦ μαρτυρᾷ βίωμα καὶ θέλγει κάθε φίλο τῆς εὐρυτανικῆς γῆς.

Ὡς ἐπίτιμος δημότης τῆς περιοχῆς συγχαίρω τὸν συγγραφέα καὶ εὐχομαι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς νὰ τὸν ἐνδυναμῶναι στὴ συγγραφικὴ του παραγωγὴ καὶ νὰ εὐλογεῖ πλουσίως τὴν ἱερατικὴν του διακονία.

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

† Αθωναν Ἱεροῦχος β΄

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΠΡΩΗΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ Κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Η Ανατολική Φραγκίστα είναι ένα από τα πιο ιστορικά χωριά της Ευρυτανίας. Είναι ο τόπος εκείνος που για έξι αιώνες ακτινοβολεί με την θρησκευτική, ιστορική και πολιτιστική του παρουσία.

Επαινώ και συγχαίρω την προσπάθεια του πατρός Ευαγγέλου Φεγγούλη, πρωτοπρεσβυτέρου, εφημερίου της Ενορίας Αγίων Αποστόλων Ανατολικής Φραγκίστας, να καταγράψει όλα εκείνα τα στοιχεία που συνθέτουν την ιστορία, τον πολιτισμό και την εκκλησιαστική παράδοση έξι (6) αιώνων, ενός σπουδαίου χωριού όπως είναι η Ανατ. Φραγκίστα.

Η έκδοση του πονήματος τούτου είναι καρπός της αγάπης που τρέφει ο συγγραφέας για την Ενορία του, η οποία είναι και γενέτειρα της μητρός του.

Εύχομαι και άλλοι εφημέριοι της Ιεράς Μητροπόλεως μας να μιμηθούν την καθόλα αξιέπαινη αυτή εκπόνηση του πατρός Ευαγγέλου Φεγγούλη, γιατί με αυτόν τον τρόπο διαφυλάσσεται και προβάλλεται ο ανεκτίμητος θησαυρός της Ελληνορθόδοξης παράδοσής μας στις νεότερες γενιές.

*Ο πρώην Μητροπολίτης Καρπενησίου
κ. Νικόλαος*

ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΥΡΥΤΑΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΕΥΡΥΤΑΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 56-58 - ΤΗΛ. 3401072
104 88 - ΑΘΗΝΑ

Αριθ. Πρωτ. 89

Αθήνα, 6 Απριλίου 1999

Αίδεσιμολογιώτατον
κ. ΒΥΛΓΓΕΛΩΝ Ι. ΦΕΓΓΟΥΛΗΝ
Ήγημέριον Ι.Ν. Αγίων Αποστόλων
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΝ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΝ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

Αίδεσιμολογιώτατε,

Με ιδιαίτεράν χαράν ἐλάβομεν τό προσφάτως ἐκδοθέν βιβλίον σας " ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ - ΙΣΤΟΡΙΚΗ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΕΞΙ ΑΙΩΝΩΝ " καί παρακαλοῦμε νά δεχθῆτε μαζί μέ τά συγχαρητήρια γιά τήν ἐκδόσή σας αὐτή καί τίς ευχαριστίες μας γιά τήν ἀποστολή της.

Χαιρόμεθα ἰδιαιτέρως διότι νέοι καί ἱκανοί Ἐκκλησιαστικοί πέραν τῶν ἄλλων καθηκόντων τους ἀναλαμβάνουν καί τό σπουδαῖον ἔργον τῆς καταγραφῆς καί διασώσεως τῶν πολιτιστικῶν καί ἱστορικῶν παραδόσεων, κατ' ἐξοχήν δέ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κειμηλίων καί ἱστορικῶν στοιχείων τῆς Εὐρυτανίας μας, ἡ ὁποία ἀξίζει καλύτερας τύχης καί μεγαλύτερας προβολῆς, πού ἀποτελοῦν καί στόχο τῆς Ἐταιρείας μας.

Ἡ καλή διάταξη τῆς ἔλης, ἡ ποικιλία τῶν θεμάτων, τό φωτογραφικό ὄλικό καί ἡ ὄλη ἐμφάνιση τοῦ βιβλίου, τό καθιστοῦν ἐλκυστικό καί θαυμάσιο πόνημα στό εἶδος του, γεγονός, τό ὁποῖον εὐχόμεθα νά κινήσῃ τό ἐνδιαφέρον πρός μίμηση τῆς προσπάθειας αὐτῆς καί ἀπό ἔλλους Ἐφημερίους τῆς Εὐρυτανίας, ὅπως σημειώνει καί ὁ Σεβ/τος Μητροπολίτης μας Καρπενησίου στό προλογικό του σημείωμα.

Παρακαλῶ νά μάς ἀποστείλετε ὅσα (10) ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου σας ἐπὶ ἀντικαταβολῇ γιά τή Βιβλιοθήκη τῆς Ἐταιρείας μας.

Γιά τίς ἐπικείμενες ἑορτές τοῦ Ἁγίου Πίσχα εὐχόμεθα ὑγείαν καί πλουσίαν ἱερατικῆν καί πνευματικῆν διακονίαν παρά τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου. -

Με τιμή καί εὐχαριστίες

Ἡ ἐξοχότης τοῦ Α.Σ.

ΒΥΛΓΓΕΛΟΣ, Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ἐπιτ. Γεν. Επιθ/τῆς Μ.Ε.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΒΛΑΧΟΥ - ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΟΥ Μ.Ε.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΩΝ. ΒΛΑΧΟΣ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
Υ. ΓΕΝ. ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ Μ.Ε.
ΚΑΡΥΑΤΙΔΩΝ 7 - ΤΗΛ. 9239.652
117 62 ΑΘΗΝΑΙ

Αθήναι, 7η Σεπτεμβρίου 2004

Αιδεσιμολογιώτατον
π. Ευδύγγελον Θεγγούλην
Ἐφημέριον Ἀνατολικῆς Φραγγίστας

Λίαν ἀγαπητέ
καί ἐν Ἱερατεῖ σεβαστέ π. Εὐδύγγελε,
χαίρομαι πάντοτε ἐπιτελῶν θεοφιλῶς καί γυλιανθρώπως τό δόξλον σου λειτουργί-
γμα πρός ἄξιαν θεοῦ καί οἰκοδομήν τῶν εὐλαβῶν πιστῶν τῆς ἐνορίας σου.
Παρήλαθε σημαντικόν εἰδίστημα χρόνου, δεῖξτου φιλοφρόνως μοῦ ἀπέστειλες
τό σημαντικόν πόνημά σου "Ἀνατολική Φραγγίστα: Ἱστορική, Ἐκκλησιαστική
καί πολιτιστική ἀναδρομή ἔξι (6) αἰῶνων". Ἦδη ἀξιοῦμαι νά ἐπικοινωνήσω
μέ τήν αἰδεσιμολογιότητά σου, ἐξαιτουόμενος τήν συγγνώμην σου διό τήν βρα-
δύτητα. Ἐν πρώτοις εὐχαριστῶ θερμῶς διό τήν ἀποστολήν του καί συγχαίρω
διό τό ἐπίτευγμά σου.

Τό βιβλίον σου ἐμελέτησα μέ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον καί πολλή ἀπεκρί-
σι. Πρὸκειται διό μίαν ἀριεὶν ἀπεικόνισιν τῆς γραμμικῆς Ἀνατολικῆς Φραγ-
γίστας, τοῦς κατοίκους τῆς ὁποίας μέ τήν χάριν τοῦ δομητοροῦ τῆς Ἐκκλη-
σίας Κυρίου ἀγιάζει. Καί κατὰ τοῦτο τό ἔργον σου ἐνδύχει ἰδιαίτερον σημά-
σιον, διότι καταδεικνύει ὅτι ἡ μέριμνά σου θεωρῶνται καί πέρα των ποι-
μαντικῶν σου καθηκόντων καί ὡς σκέπη προστατευτικῆ καλύπτει τόν ὄλον
χῶρον, κινουμένη κατὰ στοργῆς καί εἰς τήν σπουδήν τοῦ παρελθόντος, "Ἔνα
μή τι ἀπόληται" (Ἰω. 6, 12).

Ἡ περιγραφή τοῦ χωριοῦ καί ἡ σύντομη ἱστορική ἐπισκόπησις παρέχει
ἐπαρκῆ στοιχεῖα εἰς τόν ἀνεγνώστην καί διεγείρει τό διαφέρον του διό
τήν γνωριμίαν τῶν ἐπὶ μέρους. Ἡ παρουσίσις ἀπιδονῶν προσώπων, τό ὅποια
διεκριθῆσαν εἰς τήν ἐπιστήμην, τό γράμματα, τήν πολιτικὴν καί τήν εὐποιΐ-
αν, παραλλήλως πρός τήν προσιγνομένην εἰς τόν τόπον τιμῆν, ἐπικυρώνει
τήν θέσιν ὅτι ἀείποτε ἡ Περιφέρεια ἀπέτέλεσε τήν πηγὴν ἐιερκοῦς ἀνονε-
ώσεως τῆς ἡγεσίας τῆς Χώρας.

Ἐξόχως συγκινητικῆ ἡ ἀναφορὰ σου εἰς τοῦς Ἱερεῖς καί τοῦς διδασκα-
λοῦς τοῦ χωριοῦ, οἱ ὅποιοι εἰς ἐνοτιεῖς περιόδους, ἀλλὰ καί εἰς δυσχειμέ-
ρους χρόνους διετηρήσαν τήν Ἐκκλησίαν εὐλαβῶς καί ἀπρηρέτησαν τήν παι-
δείαν εὐσυνειδήτως, διαμορφώσαντες τήν προσωπικότητα καί καλλιεργήσαντες
τός ψυχῆς τῶν κατοίκων, ἔνα θεαρέστως πολιτευόμενοι εὐδοκίμησον ὡς οἰ-
κογενεῖς καί πολῖται. Ἡ ἐπί τό αὐτό ἱερέων καί διδασκάλων σύναξις
ἐπικυρώνει τήν ἀείποτε ἀπό τοῦς συμπολίτας μας καί τοῦς Ἕλληνας γενι-
κάτερον ἀπονεμομένην τιμῆν καί τόν ἀποδιδόμενον σεβασμόν εἰς τοῦς Ἱε-
ρεῖς καί τοῦς διδασκάλους ὡς τῆς κορυφαίας προσωπικότητος τοῦ τόπου καί
τοῦς παρῶντες διαμορφώσεως τοῦ πνευματικοῦ των πολιτισμοῦ.

./.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΩΝ. ΒΛΑΧΟΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
- ΓΕΝ. ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ Μ.Ε.
ΚΑΡΥΑΤΙΔΩΝ 7 - ΤΗΛ. 9239.652
117 42 ΑΘΗΝΑΙ

Αθήναι,

Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ παρουσίας τῶν Βυζαντινῶν μνημείων, τῶν ἱερῶν ναῶν μετὰ τῶν καιμηλίων των καὶ τῶν νεωτέρων ἐκκλησιῶν. Δι' αὐτῆς πέρα τῶν ἱστορικοἰαρχαιολογικῶν πληροφοριῶν καταδεικνύεται καὶ ἡ ἐπιδέξια τῶν κατοίκων, ἐκδηλουμένη διὰ τῆς ἀνεγέρσεως νέων προσκνημίστων καὶ τῆς συντηρήσεως προϋπαρχόντων.

Τὰ ἐπιλογικῶς ἀναγερόμενα εἰς τὴν ἐνεστέταν κατάστασιν τοῦ χωριοῦ ἀποδεικνύουν τὴν ζετικότητα τῶν κατοίκων καὶ τὴν διείθεσιν των πρὸς πρόοδον, παρ' ὅτι, διὰ πολλοὺς λόγους, εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἑκείθρον γενικῶς ὁ πληθυσμὸς ἐμειώθη καὶ περιώρισθησεν αἱ δραστηριότητές του.

Τὸ πόνημά σου κρινόμενον ἐν τῷ συνόλῳ του ἀποτελεῖ οὐαίωδη συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Κομοῦ μας. Εἶναι δ' εὐχῆς ἔργον ὅτι καὶ ἐν Ἑλλά χωριοῖς τῆς Βύρτυνείας ὑπάρχουν ἀξιόλογοι μονογραφίαι, τοιοῦτοτρόπως δὲ τὰ ἐπὶ μέρους ἔργα συνθέτουν τὴν συνολικὴν τῆς ἱστορίας. Εἶθε καὶ ἄλλοι ἱερεῖς, κατὰ τὴν ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ βιβλίου σου προτροπὴν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας κ. κ. Νικολάου, νὰ παρουσιάσουν ἀνάλογα ἔργα.

Ευχαρίων καὶ πόλιν καὶ εὐχόμενος ἀσφιλῆ τοῦ δωρεοδότη Θεοῦ τὴν εὐλογίαν διὰ τὴν ἐν πᾶσιν εὐδξιασιν τοῦ ποιμαντικῶς σου ἔργου, ἀσπάζομαι ἐν Κυρίῳ μὲ πολὺν σεβασμὸν, ἐξαίρετον τιμὴν καὶ θερμὴν ἀγάπην

Παναγιώτης

Παναγιώτης Κων. Βλάχος

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΟΛΕΒΑ - ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΤΟΥ ΜΕΤΣΟΒΙΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Δρ. ΝΙΚ. Θ. ΧΟΛΕΒΑΣ

Αθήνα 3.4.1999

Αγαυοτάτη και Δεδοστέ Πατέρα Βαγγέλη,
Έδωκα και μελέσα το ιδιαίτερα ενδιαφέρον
παιδιά σας το σχετικό με την Αναγκαστική
Φραγίστα. Το βιβλίο είναι ιδιαίτερα σημαντικό
μαζί και με ελευθερωτικότητα και ήπιη
ακρίβεια το ισχυρό, διαφωτιστικό αλλά και
εμβλαδύον επί παιδείας μας.

Υπάρχει με "τραβήξε" η παραγωγή σας με
εμπνευστική μικρή, λεπτομέρεια.

Αγαυοτάτη και Δεδοστέ Πατέρα Βαγγέλη, και
ευρυτάνας δάμαρος και έρωτικος σας
βροχίσι με ιδιαίτερα όρεση προς
το βιβλίο και αχόρα και η "Η" και
μα μαζί!

Με σεβασμό και
δυναμικά

Ν.Θ.Χ.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΤΣΑ - ΙΑΤΡΟΥ

Αξιότιμη και αγαπητή Παπα-Βαγγέλη,

Συγχαρητήρια για την εξαιρετική δουλειά και το αφανταστώδες χρησιμο ποιήμα αλλά και ενθύμιο για όσους γεννήθηκαν στη Φραγκισιά, για όσους καταγονται απ' αυτή, για όσους την έχουν ζήσει και απολαύσει και για όλους που θα ήθελαν να γνωρίσουν τον μικρό αυτό τόπο, ανάμεσα στην αγρία ομορφιά της καλής Ευρυτανίας.

Έρχονται στο νου μου, βλέποντας όλες τις φωτογραφίες και διαβάζοντας το ιδιαίτερος καλλιολογικό κείμενο, στιγμές από το παρελθόν, κυρίως το αργότερο, που περιμέναμε με αγωνία να περάσει το μοναδικό τότε λεωφορείο της γραμμής, να το παρακολουθήσουμε με τα μάτια μας από τη Δυτική μεχρι και το μοναστήρι της Παναγιάς, ίσως έφερνε κάτι καινούργιο...

Το παζαρι στη Σωτήρα, που ο παππούς μας είχε το μαγαζάκι του, το καφενείο του Αρακού, το καφενείο του Κατσιουάνη, η βόλτα στο Καραούλι, η στρόφη του Καραβίδα, το νερό στις Τεμάλες, ο μύλος του Μαστραλά, η Ξυνη, το μπακαλίκι με το τηλέφωνο στον Παπαδόπουλου, οι διακοπές μας στα Διασελά, η βόλτα στα Κοπανεικά και στα Παλιοχωράκια, το πανηγύρι των Αγίων Αποστόλων μεχρι αρχαίας, ο ποδαροδρόμος για τον ΑιΓιάννη το κατά καλοκαίρο και άλλα στιγμάτια ανεξίτηλα που μας άφησε η δική μας Ανατολική Φραγκισιά, ξαναζωντανεύουν μέσα από τις σελίδες του επαινετού βιβλίου σας.

Θα ήθελα γι' αυτό που μου προκάλεσατε να σας ευχαριστήσω και να σας ευχηθώ ναστε πάντα καλά, ναχετε πάντα τη δύναμη για τέτοιες πρωτοβουλίες και να συνεχίσετε το θεαρεστό έργο σας για το καλό αυτού του αγαπημένου τόπου.

Καλή Ανασάση και ευχές σε όλη την οικογένεια σας. Και πάλι ευχαριστώ θερμά.

Αγρίνιο 14.99

Ο Ιατρός
ΜΑΤΣΑΣ Α. ΝΙΚΟΛΑΟΣ
ΕΙΔΙΚΟΣ ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ
ΠΛ. ΕΙΡΗΝΗΣ 12 - ΑΓΡΙΝΙΟ
ΤΗΛ. / FAX: 0641.49549

ΕΙΡΗΝΗΣ ΠΙΠΕΡΙΓΚΟΥ - ΚΥΡΙΑΖΗ

τ. Καθηγήτριας Αρσακείου, ιστορικού, αρχαιολόγου, συγγραφέα

ΑΘΗΝΑ 20 Νοεμβρίου 2000

Σεβαστέ π. Ευάγγελε

Με ιδιαίτερη χαρά έλαβα το πολύ προσεγμένο βιβλίο σας για την Ανατ. Φραγκίστα, που είναι προφανώς έργο ζωής για σας.

Στο βιβλίο σας θαύμασα ειλικρινώς, την κατανομή της ύλης, κατ' αρχήν, τη σύντομη αλλά πλήρης ενημερωτική για τον ανυποψίαστο αναγνώστη ιστορική αναδρομή στο χώρο και στο χρόνο, για την περιοχή, ιδιαίτερα του συγκεκριμένου χωριού. Εξάλλου διαπιστώνει κανείς την όσο το δυνατό καλύτερη τεκμηρίωση, των ιστορικών και λαογραφικών στοιχείων που συνθέτουν την ιστορική παράδοση των δυο Φραγκιστών και στη συνέχεια της Ανατολικής Φραγκίστας που είναι το κύριο αντικείμενο της όλης εργασίας που με τόση αγάπη κάνατε.

Τέλος αυτά όλα και τα αρχαιολογικά δείγματα της μεταβυζαντινής εποχής στην περιοχή, σε συνδυασμό με πίνακες, εικόνες και διαγράμματα, αποδεικνύουν μια σοβαρή ερευνητική προσπάθεια, η οποία δεν ήταν εύκολη, καθόσον και εφημέριος του ιστορικού Ναού του Σωτήρος Φραγκίστας είσθε και Θεολόγος και οικογενειάρχης απ' ότι γνωρίζω.

Θερμά συγχαρητήρια για το ωραίο βιβλίο σας. Εύχομαι πάτερ Ευάγγελε να είσθε πάντα καλά και να συνεχίσετε το συγγραφικό σας έργο.

Με σεβασμό και τιμή

Ειρήνη Πιπερίγκου-Κυριαζή

ιστορικός, αρχαιολόγος – συγγραφέας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥ ΛΕΩΝΙΔΑ ΚΑΨΑΛΗ

Φίλε αναγνώστη

θεωρώ υποχρέωση μου, αλλά και ευκαιρία να εκφράσω, κάποιες σκέψεις, προβληματισμούς και μηνύματα, που βγήκαν στην επιφάνεια μετά από την ανάγνωση του έργου τούτου, κατά τη διάρκεια της επιμέλειάς του.

Το γεγονός ότι από δωδεκαετίας υπηρετώ ως δάσκαλος στην Ανατ. Φραγκίστα, μου έδωσε την ευκαιρία να γνωρίσω τις φυσικές ομορφιές, τους κατοίκους, τα ιστορικά και θρησκευτικά μνημεία, όχι μόνο του χωριού, αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

Δεν είναι υπερβολή να πω ότι νιώθω ιδιαίτερη συγκίνηση και χαρά που υπηρετώ σ' ένα κομμάτι της πατρίδας μας, με εξαιρετους ανθρώπους, θαυμάσια φυσική ομορφιά και πλούσια ιστορική και θρησκευτική κληρονομιά.

Πολλές φορές εμείς οι σημερινοί Νεοέλληνες, ίσως από αδιαφορία, ή άγνοια, όταν επισκεπτόμαστε έναν τόπο της πατρίδας μας, δεν επικεντρώνουμε την προσοχή μας στα στοιχεία εκείνα του τόπου, τα οποία μελετώντας τα θα μας ωφελήσουν.

Μερικά από τα στοιχεία αυτά είναι: Η φυσική ομορφιά, τα ιστορικά και θρησκευτικά μνημεία, τα ήθη και έθιμα, η ποιότητα ζωής των κατοίκων και γενικότερα θα έλεγα η ιστορία και ο πολιτισμός του τόπου.

Δυστυχώς όμως η πλειονότητα από μας αδιαφορεί για όλα αυτά τα στοιχεία, και ασχολείται κατά τις επισκέψεις, περισσότερο με την καλοπέραση - φαγητό, οινοποσία- παρά με την ουσία, που είναι η μελέτη και γνώση των παραπάνω στοιχείων.

Επειδή η πατρίδα μας είναι διάσπαρτη με μια πλούσια ιστορική, θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά, αλήθεια αναλογιστήκαμε ποτέ ότι έχουμε ιερή υποχρέωση να γίνουμε γνώστες αυτής της κληρονομιάς; Μήπως στεκόμαστε απλοί θεατές από αδιαφορία ή άγνοια μπροστά σ' αυτή την πλούσια κληρονομιά μας; Μήπως επικεντρώνουμε και εξαντλούμε τις δραστηριότητές μας, για την απόκτηση υλικών αγαθών, παραμελώντας έτσι αυτό που εξυψώνει και πλάθει τον αληθινό άνθρωπο, την πνευματική μας υπόσταση.

Σίγουρα αποτελεί στοιχείο πολιτισμού η πρόοδος και η εξέλιξη του ανθρώπου σ' ότι έχει σχέση με την ύλη. Πρέπει όμως να συμβαδίζουν αρμονικά η υλική με την πνευματική εξέλιξη.

Αυτοκρατορίες πανίσχυρες έσβησαν, επειδή οι ηγέτες τους πίστεψαν, πως μόνο με τον υλικό πλουτισμό θα επιβίωναν.

Δεν πρέπει να μας διαφεύγει το εξής: **«Οι λαοί που ξεχνούν την ιστορική, θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά τους, είναι καταδικασμένοι να πάψουν να υπάρχουν».**

Αποτελεί λοιπόν υποχρέωση της οικογένειας, των εκπαιδευτικών, των θρησκευτικών ποιμένων και της πολιτείας, να ωθήσουν τους νέους μας στη μελέτη και γνώση της εθνικής μας κληρονομιάς, για να επιβιώσουμε μελλοντικά ως λαός. Ίσως φίλε αναγνώστη, να αναρωτιέσαι γιατί ανέφερα όλα τα παραπάνω. Είναι απλό. Το βιβλίο που κρατάς στα χέρια σου αποτελεί πηγή γνώσης της θρησκευτικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου σου. Κι αν είσαι ένας ξένος γι' αυτό τον τόπο, θα μάθεις χρήσιμες πληροφορίες για ένα μικρό κομμάτι της όμορφης πατρίδας μας.

Πιστεύω ότι το βιβλίο αυτό θα σου δώσει την ευκαιρία να δεθείς πιο πολύ ακόμα, πνευματικά, ιστορικά και θρησκευτικά με τον τόπο σου. Θα σφυρηλατηθεί η εθνική σου συνείδηση, η οποία αποτελεί τον ακοίμητο φύλακα της εθνικής μας κληρονομιάς.

Ο εφημέριος του χωριού μας π. Ευάγγελος Φεγγούλης, θεολόγος, χωρίς να διεκδικεί δάφνες συγγραφέα, πιστεύω ότι με την εργασία αυτή φέρνει στο φως την άγνωστη σε πολλούς ιστορική, θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά του χωριού μας.

Η αγάπη του για το χωριό, αλλά περισσότερο για τους πραγματικά έντιμους, αγνούς, αμόλυντους, φιλόξενους, απλούς και ξωμάχους, ανθρώπους αυτής της μικρής κοινωνίας, τον οδήγησαν στη συγγραφή αυτού του βιβλίου.

Δεν αποτελεί όμως μόνο προσφορά στους συγχωριανούς του αλλά σε όλους μας. Γιατί πιστεύω ότι βάζει με το έργο του αυτό, ένα πετραδάκι, σ' αυτό το οικοδόμημα που λέγεται διατήρηση της εθνικής μας κληρονομιάς.

Ευχαριστώντας το συγγραφέα, εύχομαι το έργο του να αποτελέσει ερέθισμα, για να στραφούμε στη μελέτη και γνώση της πλούσιας εθνικής μας κληρονομιάς.

Λεωνίδας Καψάλης

Διδάσκαλος - Πρώην Διευθυντής
του Δημοτικού Σχολείου Ανατολικής Φραγκίστας

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Η Ανατολική Φραγκίστα δεν είναι ο τόπος που γεννήθηκα, υπήρξε όμως ο τόπος στον οποίο πέρασα τα περισσότερα νεανικά χρόνια της ζωής μου, ζώντας κοντά στον παππού μου και πατέρα της μητέρας μου, Γεώργιο Πιστιόλη. Έγινε δε με την ευλογία του Θεού και χάρη στον πρώην Μητροπολίτη Καρπενησιού κ.κ. Νικόλαο, η ενορία που διακόνησα ως εφημέριός της, από το 1989 μέχρι και το 2014.

Στο πανέμορφο και ευλογημένο αυτό χωριό που είναι γενέτειρα μεγάλων και σπουδαίων ανθρώπων του πνεύματος, του πολιτισμού και των γραμμάτων, υπάρχουν δύο μεγάλα βυζαντινά μνημεία. Παλιά υπήρξαν Μοναστηριακά συγκροτήματα που ήταν και είναι για τους Χριστιανούς της περιοχής σύμβολα Ορθοδοξίας και χώροι λατρείας του αληθινού Θεού και Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού για πεντακόσια περίπου χρόνια.

Από μεγάλη αγάπη λοιπόν για τον τόπο αυτό, ένιωσα χρέος και τιμή να αναφερθώ σ' αυτόν. Έτσι και αφού προηγήθηκε πολύχρονη και επίπονη έρευνα, το καλοκαίρι του 1998, αποφάσισα με την ευλογία του Επισκόπου μου, αλλά και με την βοήθεια και την δύναμη του Θεού, να συγγράψω το πρώτο πόνημά μου για την γενέτειρα της μητρός μου Βασιλικής, όπου πέρασα πολλές όμορφες στιγμές της νιότης μου, αλλά και ως εφημέριός της για 25 περίπου χρόνια.

Βασικός σκοπός, διά των περιγραφών που έκανα στην πρώτη έκδοση που από καιρού έχει εξαντληθεί ήταν αφ' ενός μεν να δώσω την δυνατότητα στους εν Χριστώ αδελφούς συγχωριανούς μου, αλλά και στους επισκέπτες της Ανατολικής Φραγκίστας, να γνωρίσουν άγνωστες πτυχές της μεγάλης ιστορίας και ενδόξου πορείας του χωριού, αφ' ετέρου δε, να προβάλω τα μεγάλα αυτά βυζαντινά μνημεία που βρίσκονται στο τόπο μας τα οποία με ξεχωριστό τρόπο, διηγούνται την ένδοξη και δαφνοστεφανωμένη ιστορία του Ελληνισμού. Συνάμα δε, διατυμπανίζουν την μοναδική αλήθεια της ορθόδοξης πίστης μας, σ' όλα τα μήκη και πλάτη του πλανήτη.

Κατά την διάρκεια της 20ετίας 1990 – 2010, στην Ανατ. Φραγκίστα συνέβησαν ιδιαίτερος σημαντικά γεγονότα, άκρως ικανά να με οδηγήσουν στην απόφαση μιας νέας βελτιωμένης έκδοσης του βιβλίου αυτού. Στο διάστημα αυτό, η Ανατ. Φραγκίστα δέχθηκε ιστορικές επισκέψεις από σημαίνουσες προσωπικότητες, όπως του Έλληνα Πρωθυπουργού και του Αρχιεπισκόπου της Ελλαδικής Εκκλησίας. Πρόκειται για σπουδαίες στιγμές στην σύγχρονη ιστορία του χωριού, καθότι για πρώτη φορά, την γενέτειρα του μεγάλου τέκνου της Γεωργίου Καφαντάρη που διετέλεσε πρωθυπουργός της Ελλάδος, επισκέφτηκε εν ενεργεία Έλληνας Πρωθυπουργός, όπως έγινε με την επίσκεψη του Κώστα Σημίτη το 2004. Ιστορική χαρακτηρίζεται και η πρώτη επίσκεψη Προκαθημένου της Ελλαδικής Εκκλησίας στην

Ανατ. Φραγκίστα, του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ.κ. Ιερωνύμου, το καλοκαίρι του 2008.

Εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε ότι τον Μάιο του 1956 είχε επισκεφτεί την Ανατ. Φραγκίστα και η Βασίλισσα Φρειδερίκη στο πλαίσιο των τότε περιοδειών της στην Ευρυτανία.

Τα γεγονότα αυτά, σε συνδυασμό με τις πολύ θετικές εξελίξεις που αφορούν την επαναλειτουργία των Κατασκηνώσεων στην «ΣΩΤΗΡΑ» και την πλήρη αποκατάσταση του Βυζαντινού Μνημείου της πάλαι ποτέ ιστορικής Μονής του Μεταμορφωθέντος Χριστού, στην ίδια περιοχή, αλλά και η συλλογή νέων στοιχείων για το χωριό, με οδήγησαν στην απόφαση να προβώ, στην 2η βελτιωμένη έκδοση αυτού του βιβλίου.

Σε αυτή, με προσοχή και φροντίδα ξεχωριστή, έχουν καταχωρηθεί τα καταγραμμένα στην πρώτη έκδοση, αλλά και όλα τα νέα δεδομένα που έχουν προκύψει τις τελευταίες 2 δεκαετίες, στο χωριό μας, έτσι ώστε ο αναγνώστης να έχει μια καλύτερη εικόνα για την πολύ ενδιαφέρουσα ιστορία αυτού του χωριού, στο διάβα του χρόνου.

Για την έκδοση του πονήματος τούτου, θα ήθελα να εκφράσω τον σεβασμό μου στην μνήμη της αιμνήστου χορηγού του βιβλίου και μεγάλης δωρήτριας της Ενορίας για την αποκατάσταση της ει-κονογραφίας στη «ΣΩΤΗΡΑ» και από καρδιάς να ευχαριστήσω τους ευλαβείς συγγενείς της που δια-μένουν στην Αμερική.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στον εν Χριστώ αδελφό μου π. Λάμπρο Ανδρεάκη και στον κατά σάρκα αδελφό του Ιωάννη Ανδρεάκη, για την πολύτιμη και πολύπλευρη συνδρομή τους. Θεριμές ευχαριστίες στον επί πολλά έτη στενό συνεργάτη μου, πρώην εκκλ. Επίτροπο Χαρίλαο Χρήστου, για την εν γένει προσφορά του στην πρώτη έκδοση του βιβλίου και για την άψογη συνεργασία που είχαμε κατά την διάρκεια της διακονίας του. Με τον Χαρίλαο Χρήστου πετύχαμε πάρα πολλά στο χωριό και ειδικά στο χώρο της Εκκλησίας, με κοινούς αγώνες και πολλές προσπάθειες εκ των οποίων οι περισσότερες στέφθηκαν με επιτυχία.

Επίσης ευχαριστώ τον γιατρό Βασίλη Αυγερινό, για την θετική από κάθε πλευρά παρουσία του στα της τοπικής εκκλησίας, στον κοινό μας αγώνα για την διάσωση της «ΣΩΤΗΡΑΣ» και φυσικά όλους τους Εκκλησιαστικούς Επιτρόπους που διακόνησαν την Ενορία, όλα τα χρόνια που υπηρέτησα στην Ανατ. Φραγκίστα, ξεχωριστά και με πολλή αγάπη, έναν προς έναν.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ από καρδιάς, στον πρώην Δήμαρχο Φραγκίστας Θωμά Μπόνια για την στήριξη που παρείχε στην Ενορία, και φυσικά στον Πρόεδρο του Συλλόγου Ανατολικοφραγκιστιανών, Κώστα Κουτσιούμπα, για την διαχρονική του συμπαράσταση στις όποιες προσπάθειες καταβάλαμε.

Υποκλινόμενος εκφράζω υϊκώς τα σεβάσματά μου στην Αυτού Θειοτάτη Παναγιότητα, τον Οικου-μενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίο, για το προλογικό σημείωμά Του και για το γεγονός ότι το βιβλίο

αυτό έχει δι' ευχών του καταχωρηθεί στην Πατριαρχική Βιβλιοθήκη, και φυσικά στον Προκαθήμενο της Ελλαδικής Εκκλησίας, Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμο για την ευλογία και τις πατρικές Του ευχές, για την εκπόνηση του παρόντος.

Επίσης βαθύτατα σεβάσματα υποβάλλω και στον Αρχιεπίσκοπο Αμερικής Γέροντα Δημήτριο, για τα πολύ καλά του λόγια, στην παρουσίαση του 1ου βιβλίου, που έγινε στις 26 Μαρτίου του 1999, στον Άγιο Αθανάσιο Χαλανδρίου, και για τις συνεχείς θερμές πατρικές του ευχές μέχρι και σήμερα.

Την ευγνωμοσύνη μου καταθέτω στον πρώην Μητροπολίτη Καρπενησίου κ. Νικόλαο για την προ-λόγηση της 1ης έκδοσης του βιβλίου και φυσικά στον Σεπτό Ποιμενάρχη μου Μητροπολίτη Καρπενησίου κ. Γεώργιο για τις πατρικές του ευχές και την εν γένει συνδρομή του στο πολυδάπανο έργο αποκατάστασης «ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΑΣ».

Ακόμη ευχαριστώ από καρδιάς για τις πολύ σημαντικές κριτικές που έκαναν για το βιβλίο, τον εν Χριστώ αδελφό π. Θωμά Χρυσικό, τον αείμνηστο Πρόεδρο της Εταιρείας Ευρυτάνων Επιστημόνων, μακαριστό Ευάγγελο Οικονόμου, τον σοφό και λόγιο πρώην Επιθεωρητή Μέσης Εκπαίδευσης κ. Παναγιώτη Βλάχο, τον Καθηγητή του Μετσόβιου Πολυτεχνείου κ. Νικόλαο Χολέβα, την ιστορικό, αρχαιολόγο – συγγραφέα κ. Ειρήνη Πιπερίγκου-Κυριαζή, τον Ιατρό κ. Νικόλαο Μάτσα και τον αγαπητό Λεωνίδα Καψάλη, δάσκαλο, πρώην Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου Ανατολικής Φραγκίστας.

Ευχαριστίες πολλές εκφράζω και στην επί 15ετία Διευθύντρια του ΕΠΑΛ Φραγκίστας, έγκριτη εκπαιδευτικό Μοναχή Φεβρωνία, για την φιλολογική υποστήριξη και επιμέλεια του βιβλίου. Για την ιστορία να αναφέρουμε πως η αδελφή Φεβρωνία Καφίδα, στις 26 Φεβρουαρίου 2008, σε συνεδρίαση του Συλλόγου Καθηγητών του ΕΠΑΛ Φραγκίστας, με θέμα την προσθήκη προσωνυμίας στο Σχολείο, εισηγήθηκε (Αρ. Πράξης 13/2008), να ονομαστεί το Σχολείο, ως ΕΠΑΛ «ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ», πρόταση που ψηφίστηκε ομόφωνα από τον Σύλλογο καθηγητών.

Θεωρούμε σημαντική την απόφαση αυτή η οποία, σύμφωνα με το σκεπτικό της, προβάλλει με τον πιο άριστο τρόπο, το πολιτιστικό υπόβαθρο του τόπου και της Ευρυτανίας γενικότερα, όπως και τις παραδόσεις του γένους μας, αναδεικνύοντας την ιστορική συνδρομή της περιοχής στα πανελλαδικά και Ευρωπαϊκά δρώμενα και μάλιστα στους σημερινούς κρίσιμους καιρούς που η νεολαία μας στα απρόσωπα αστικά κέντρα έχει απόλυτη ανάγκη παραδοσιακών προτύπων.

Κλείνοντας να ευχαριστήσω τον συγχωριανό μας και συγγενή μου, Πολιτικό Μηχανικό Νικόλαο Σουλιώτη, σημερινό Δήμαρχο Καρπενησίου, για την εκπόνηση πολλών Μελετών που αφορούσαν την επαναλειτουργία των Κατασκηνώσεων, αλλά και για την διαχρονική εν γένει προσφορά του.

Το πόνημα τούτο το αφιερώνω στην μνήμη δυο σπουδαίων προσωπικοτήτων της Ανατ. Φραγκίστας, στον παππού μου Γεώργιο Πιστιόλη, γνωστότερο ως «Κουμπουρούλα», τον σοφό πατέρα της μητέρας μου, και στον Χαραλάμπη Πατσιούρα, τον αγαπητό «Μπάκη» όλων των όπου γης Φραγκιστιανών.

Μερική άποψη της Ανατ. Φραγκίστας.

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Η Ανατολική Φραγκίστα είναι ένα από τα ομορφότερα και πιο ιστορικά χωριά της Ευρυτανικής γης. Είναι χτισμένη μέσα σε πυκνή βλάστηση αποτελούμενη από ποικιλία δένδρων που ποτίζονται από την μεγάλη πηγή της «ΣΩΤΗΡΑΣ».

Το χωριό βρίσκεται σε υψόμετρο 680μ. από την επιφάνεια της θάλασσας. Απέχει 42 χιλιόμετρα από το Καρπενήσι, 70 χιλ. από το Αγρίνιο και διασχίζεται από την εθνική οδό Αγρινίου- Καρπενησίου.

Η Ανατολική Φραγκίστα λόγω του πανέμορφου φυσικού της τοπίου, της ιστορίας της και των βυζαντινών μνημείων της πάντα προσέλκυε επισκέπτες απ' όλη την Ελλάδα και όχι μόνο. Την δεκαετία 1985 – 1995, η Ανατολική Φραγκίστα μπήκε σε τροχιά τουριστικής ανάπτυξης μέσα από χρηματοδοτούμενα Προγράμματα αγροτουρισμού, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία παραδοσιακών ξενώνων και δωματίων προς ενοικίαση, καθώς και καταστημάτων εστίασης, σε συνέχεια μιας σπουδαίας παράδοσης στον τομέα του καλού φαγητού, καθότι το χωριό πάντα φημιζόταν για τα παραδοσιακά ψητά και κοκορέτσια, που έκαναν στα μικρά αλλά ωραία ταβερνάκια τους, ο κυρ Γιώργης Κουτσιούμπας με τη σύζυγό του Γλυκερία, ο Σπύρος Λάμπρου και ο Αχιλλέας Καβαλάρης με τα εξάισια μαγειρευτά του, στη «ΣΩΤΗΡΑ».

Σήμερα με βάση τις νέες εξαιρετες υποδομές, μπορεί κάλλιστα ο επισκέπτης που θα επιλέξει το χωριό αυτό, να φιλοξενηθεί και να αναπαυτεί ιδανικά στους πανέμορφους αυτούς χώρους και να γευθεί την ντόπια παραδοσιακή εκλεκτή κουζίνα που προσφέρεται σε πολλές ποικιλίες. Ακόμη μπορεί να πει τον καφέ του, να ευχαριστηθεί το γνήσιο τσίπουρο με καλούς μεζέδες, να περάσει, γενικά, υπέροχα σε ένα από τα ομορφότερα χωριά της Ελλάδος.

Ακόμη ο επισκέπτης, μπορεί να πάει για προσκύνημα στο θρυλικό και ιστορικό Μοναστήρι της Τατάρνας που απέχει 25 χλμ από το χωριό ή να κάνει μια βόλτα στην Επισκοπή, σε απόσταση 15 χλμ από την Ανατολική Φραγκίστα, για να δει από κοντά την μεγάλη Γέφυρα και την πανέμορφη λίμνη των Κρεμαστών.

Εκτός των παραπάνω αναφερθέντων που μπορεί να «γευθεί» ο επισκέπτης κατά το διάστημα της παραμονής του στην Ανατολική Φραγκίστα, υπάρχουν και άλλοι τρόποι για να ψυχαγωγηθεί και να περάσει το χρόνο του ευχάριστα.

Ένας περίπατος μέσα στο χωριό θα του φανερώσει μεγάλες ομορφιές του τόπου. Κατεβαίνοντας απ' την πλατεία και διαβαίνοντας απ' το πλακόστρωτο σοκάκι που οδηγεί στο Ναό του Αγ. Χαράλάμπους, θα συναντήσει ο περιπατητής μπροστά του, ένα πα-

Το ουράνιο τόξο πάνω από την Ανατ. Φραγκίστα.

νέμορφο πλυσταριό, περιτυλιγμένο από καταπράσινο κισσό. Πρόκειται για κτίσμα του 1935 που έζησε μεγάλες στιγμές από φωνές των παιδιών και τραγούδια των νοικοκυρών του χωριού που μαζεύονταν εκεί να πλύνουν τα ρούχα. Όμως η εξέλιξη της τεχνολογίας με την ανακάλυψη των ηλεκτρικών πλυντηρίων, το απενεργοποίησε.

Προχωρώντας και φθάνοντας στο κάτω μέρος του χωριού ο επισκέπτης, θα συναντήσει τον Ιερό Ναό της Παναγίας του 16ου αι., που υπήρξε, σύμφωνα με την παράδοση, το καθολικό μεγάλου Μοναστηριού για το οποίο θα αναφερθούμε στη συνέχεια. Νοτίως αυτού, αξίζει μια επίσκεψη στον ανακαινισμένο νερόμυλο με την νεροτριβή που εξυπηρετούν τους κατοίκους των γύρω περιοχών για το άλεσμα του καλαμποκιού, του σιταριού, αλλά και για το πλύσιμο ρούχων.

Ακόμη μπορεί κανείς να κάνει και έναν εξίσου ωραίο περίπατο προς την περιοχή της «ΣΩΤΗΡΑΣ» όπου βρίσκεται και ο ομώνυμος ιστορικός Ναός, καθολικό από το Μοναστήρι του 17ου αι., να προσκυνήσει σ' αυτόν, ν' αναπνεύσει καθαρό αέρα, να δρο-

Του «Κοσμά» η βρύση.

σιστεί απ' το γάργαρο νερό της πηγής, να πει αναψυκτικό και καφέ αν θέλει, στο εκεί τουριστικό Περίπτερο, κάτω απ' τα πλατάνια, νιώθοντας πραγματικά υπέροχα μέσα σ' αυτόν τον επίγειο παράδεισο.

Αν έχει όρεξη και καλά πόδια, με 20λεπτη πορεία μπορεί να ανηφορίσει στο κοντινό «Καμαράκι», σε ένα πανέμορφο βουνό, πάνω από τη «ΣΩΤΗΡΑ», στους πρόποδες του οποίου βρίσκεται το ξωκκλήσι του προφήτη Ηλία και του Πατροκοσμά. Να ξεκουραστεί κάτω από τα μεγάλα πουρνάρια, ν' αγναντέψει το μοναδικό σε ομορφιά τοπίο γύρω του, ν' αφήσει το νου του ξέγνοιαστο να περιπλανηθεί, να ηρεμήσει σωματικά και ψυχικά, να γαληνέψει.

Κι αν θέλει να δοκιμάσει τις όποιες ορειβατικές του ικανότητες, μπορεί να αναρριχηθεί στην πλαγιά του μικρού βουνού, να ξεδιψάσει στην ξακουστή βρύση του «Κοσμά», να ανέβει στο «Καμαράκι», καμαρώνοντας ξεχωριστά γι' αυτό, αγναντεύοντας, μπροστά του τη λίμνη Κρεμαστών, τις κορυφές των «Ακαρνανικών», το «Βελούχι» στο βάθος, στα αριστερά του την «Χελιδόνα» και απέναντί του το «Καυκί».

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Περί της ονομασίας της Ανατολικής Φραγκίστας η πιθανότερη εκδοχή είναι ότι αυτή προήλθε από τη μεσαιωνική λέξη φραγγίδα που στο Μεσαίωνα σήμαινε τα προνόμια και τις ελευθερίες που παρείχοντο σε κάποιο τόπο. Αυτό επιβεβαιώνει και μια νεότερη έρευνα περί των τοπωνυμίων στην Ευρυτανία, του Στάθη Ασημάκη, σύμφωνα με την οποία η ακμή του χωριού και ο κοσμοπολίτικος χαρακτήρας των κατοίκων, έδωσαν αυτά τα προνόμια στο χωριό, έτσι ώστε στην πορεία, από τη λέξη φραγγίδα, **χωριό δηλ. προνομιούχο**, να πάρει την τελική του ονομασία ως Φραγκίστα. Μια άλλη εκδοχή αναφέρει ότι η ονομασία της Φραγκίστας προέρχεται από τους Φράγκους, χωρίς ωστόσο αυτή να είναι κάπου βασισμένη. Η εκδοχή ότι το όνομά της το πήρε από τον Αγωνιστή Γιαννάκη Φραγκίστα, δεν στέκεται ιστορικά, καθότι το χωριό ως Φραγκίστα, υφίσταται από τον 14^ο αι.

Σύμφωνα με την τοπική παράδοση, φαίνεται ότι το χωριό υπήρχε κατά την πτώση της Κων/πολης, αλλά Β.Δ. του σημερινού, όπου βρίσκεται η τοποθεσία «Παλιοχώρι». Αν και στο χώρο αυτό βρέθηκαν πολλά δείγματα οικισμού, δεν κατέστη δυνατόν να προσδιοριστεί ο πιθανός χρόνος ακμής ή καταστροφής του παλαιού αυτού χωριού. Ωστόσο μια ενδελεχής έρευνα του χώρου με ανασκαφές ή με άλλα επιστημονικά μέσα, θα μπορούσε να φέρει στο φως πολλά και σημαντικά στοιχεία για ένα χωριό με τόσο μεγάλη και ένδοξη πορεία στο διάβα του χρόνου.

Η Ανατολική Φραγκίστα έχει συνολική έκταση 14.000 στρέμματα και υπάγεται στο νέο Καλλικρατικό Δήμο Αγράφων που έχει έδρα το Κερασοχώρι. Επίσης

υπάγεται στο πρωτοδικείο Ευρυτανίας, στην Αστυνομική Διεύθυνση Ευρυτανίας (μέχρι το 1986 λειτουργούσε σταθμός χωροφυλακής στο χωριό) και Εκκλησιαστικώς στην Ιερά Μητρόπολη Καρπενησίου.

Για πρώτη φορά μετά την απελευθέρωση, συνεστήθη ως κοινότητα Μεγάλης Φραγκίστας με το Βασιλικό διάταγμα 31-8-1912 Φ.Ε.Κ. Α/261/1912. Οικισμό του χωριού αποτελούσε η σημερινή Δυτική Φραγκίστα μέχρι το 1915 που έγινε ο χωρισμός της Μεγάλης Φραγκίστας σε δύο Κοινότητες και μετονομάστηκαν, η μεν σε κοινότητα Ανατολικής Φραγκίστας, με την υπ. αρ. 44975/1915 απόφαση του Υπουργείου Εσωτερικών (Φ.Ε.Κ. Α'162- 1915) η δε, με την ίδια απόφαση, σε Κοινότητα Δυτικής Φραγκίστας.

Η πληθυσμιακή εξέλιξη του χωριού τα τελευταία 80 χρόνια έχει ως εξής: 1920, 414 κάτοικοι, 1928, 480

*Αποψη της Λίμνης Κρεμαστών
με την ξακουστή Γέφυρα της Επισκοπής.*

Γενική άποψη της Ανατ. Φραγκίστας

κάτοικοι, 1940, 490 κάτοικοι, 1951, 471 κάτοικοι, 1961, 382 κάτοικοι, 1971, 300 κάτοικοι, 1981, 290 κάτοικοι, 1991, 300 κάτοικοι. Ο σημερινός πληθυσμός του χωριού ανέρχεται σε 270 κατοίκους. Στην πραγματικότητα όμως, κατά τους χειμερινούς μήνες, μένουν μόνιμα στο χωριό 100 περίπου κάτοικοι, ενώ το καλοκαίρι ξεπερνούν τους 300.

Γυρνώντας το χρόνο πολύ πίσω, βλέπουμε πως η Φραγκίστα υπήρχε ως κοινότητα Φραγκίστας, τον 14ο αιώνα και μάλιστα ως ένα απ' τα σπουδαιότερα χωριά της περιοχής. Σύμφωνα με τον Γάλλο ιστορικό Πουκεβίλ, το Καρπενήσι μετά την κατάκτησή του το 1393, οργανώθηκε από τους κατακτητές Τούρκους σε Καζά (επαρχία) και συμπεριλήφθηκε στο Σαντζάκι (Νομό) των Τρικάλων και από το 1499 στο Σαντζάκι της Ναυπάκτου.

Με βάση την διοικητική διαίρεση εκείνης της εποχής, στον Καζά του Καρπενησιού ανήκαν τέσσερις ναχιγιέδες (Δήμοι), ήτοι τα Βλαχοχώρια, το Σοβολάκο, το Απόκουρο και τα Πολιτοχώρια.

Τα σπουδαιότερα από τα 26 χωριά του Δήμου «**Βλαχοχωρίων**» ήταν: Το Καρπενήσι, η Δομνίστα, το Κρίκελο, το Συγγρέλο, οι Σταύλοι, η Άμπλιανη, η Ανιάδα, το Μεγ. Χωριό κ.ά. Τα μεγαλύτερα από τα 16 χωριά του **Ναχιγιέ (Δήμου) «Σοβολάκου»** ήταν ο Προυσός, ο Ψηλόβραχος, η Αντράνοβα, ο Άγιος Βλάσιος, η Τέροβα, η Αράχωβα κ.ά. Από τα χωριά του **Ναχιγιέ «Απόκουρου»**, το Μέγα Δέντρο, η Αμβρακία, η Μπροστοβά, η Χρυσοβίτσα, το Ναβαρικό, το Ζευγαράκι, η Σπαρτιά κ.ά.

Σπουδαιότερα από τα 20 χωριά του Δήμου «**Πολιτοχωρίων**» ήταν: η Φραγκίστα, η Βίνιανη, το Μικρό Χωριό, ο Μαραθιάς, το Στένωμα, το Παυλόπουλο κ.ά. Τα χωριά αυτά ονομάστηκαν Πολιτοχώρια, διότι πολλοί κάτοικοί τους ξενιτεύονταν στην Πόλη (Κωνσταντινούπολη), καθώς και σε άλλα κέντρα του απόδημου Ελληνισμού την εποχή εκείνη. Όπως θα δούμε παρακάτω πολλοί είναι οι Ανατολικοφραγκιστιανοί που ξενιτεύτηκαν και μεγαλούργησαν στην Πόλη.

Λόγω της σχέσης αυτής με την Κων/πολη, η

Ανατ. Φραγκίστα υπήρξε ένα από τα πλουσιότερα αρχοντοχώρια της περιοχής.

Πέραν όμως από τις οικογένειες των μεταναστών, οι οποίες δημιούργησαν, λόγω της όποιας οικονομικής τους ευρωστίας, καλύτερες συνθήκες ζωής, και οι υπόλοιποι κάτοικοι της Ανατολικής Φραγκίστας μέσα από δυο άλλες σημαντικές ασχολίες, μπόρεσαν και είχαν μεγαλύτερη οικονομική άνεση, έναντι άλλων χωριών της ευρύτερης περιοχής.

Οι σπουδαίες αυτές ασχολίες που ταυτόχρονα ήταν και οι βασικότερες λειτουργίες του οικονομικού και κοινωνικού χώρου της Φραγκίστας, ήταν η κτηνοτροφία και η μεταξοβιοτεχνία.

Οι περισσότεροι κάτοικοι της περιοχής ασχολούνταν συστηματικά με την καλλιέργεια και το εμπόριο των μεταξόσπορων. Σε μια στατιστική που καταγράφει στο βιβλίο του «**Έκθεσις περί σηροτροφίας στην Ευρυτανία**», ο Δ.Ι. Χουτόπουλος αναφέρεται ότι μέχρι το 1880 η Ευρυτανία εθεωρείτο η κατεξοχήν σηροτρόφος επαρχία της Ελλάδας. Μας πληροφορεί μάλιστα ότι τα έσοδα από τον μεταξοσκώληκα κατείχαν πρωτεύουσα θέση στα οικονομικά κάθε οικογένειας. Επίσης ένας άλλος ερευνητής για το ίδιο θέμα, ο Γ. Δ. Στάθης, αναφέρει ότι η ετήσια εξαγωγή μεταξιού εκείνη την εποχή, από ορισμένα χωριά, έφτανε τις 4.000 οκάδες.

Για την ανάπτυξη της σηροτροφίας στην πάλαι ποτέ κραταιά και σπουδαία Μεγάλη Φραγκίστα, συνετέλεσαν ευνοϊκοί παράγοντες, όπως οι κατάλληλοι κλιματολογικοί όροι, κατά τις διαπιστώσεις των ειδικών, αλλά και οι ιδιαίτερες οικιακές συνθήκες. Τα σπίτια της Φραγκίστας, κατά το Χουτόπουλο «ήταν

Εμποροι σηροτρόφοι συγκεντρώνουν τα εμπορεύματά τους.

ευρύχωρα, ενάερα και καλώς κτισμένα, ώστε να δύνανται να φιλοξενήσουν τον μεταξοσκώληκα συμφώνως προς τας υγιεινάς αυτού απαιτήσεις». Τούτο βέβαια είναι γεγονός που επιβεβαιώνεται από την ύπαρξη αρκετών ακόμη τέτοιων αρχοντόσπιτων στο χωριό. Σ' ένα τέτοιο ζούσε και η οικογένεια Τσιούμα που ως το 1966 καλλιεργούσε συστηματικά το μεταξοσκώληκα στην Αν. Φραγκίστα, και μάλιστα μέσα από ειδικό πρόγραμμα, υπό την επίβλεψη του Γεωπόνου της κοινότητας.

Πρέπει εδώ όμως, να διευκρινίσουμε ότι τα σπίτια του χωριού δεν χτίστηκαν έτσι μόνο για την καλλιέργεια του μεταξιού, αλλά και για τις ανάγκες των οικογενειών που επί το πλείστον ήταν πολυμελείς και φυσικά για την φιλοξενία των περαστικών. Ως γνωστόν, η Ανατ. Φραγκίστα φημίζεται, πέραν των άλλων και ως ένα από τα πιο φιλόξενα χωριά της Ευρυτανίας.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ-ΕΜΠΟΡΙΟ-ΔΡΟΜΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗΣ

Στην Ανατ. Φραγκίστα έχουν εδώ και αρκετά χρόνια εγκαταλειφτεί οι καλλιέργειες εκτός από λίγες περιπτώσεις που κάτοικοί της καλλιεργούν για δική τους χρήση, κηπευτικά και καρποφόρα δέντρα. Στο χωριό όμως, μπορεί να βρει κάποιος καλό κρασί και τσίπουρο «αθέρα». Τα ντόπια σταφύλια, από όσα κλήματα έχουν απομείνει, χρησιμοποιούνται για την παρασκευή κρασιού και τσίπουρου, τα οποία ομολογουμένως είναι εξαιρετικά.

Άφθονο και καλής ποιότητας είναι το κρέας, καθώς αρκετοί στο χωριό συνεχίζουν να εκτρέφουν κοπάδια αιγοπροβάτων, ακόμα και ντόπια χοιρινά. Πολύ καλό είναι επίσης το τυρί που παράγεται και ακόμα καλύτερα, αλλά σε μικρές ποσότητες, το βούτυρο και το τσαλαφούτι.

Η κτηνοτροφία, μπορούμε να πούμε ότι ήταν πολύ μεγάλη οικονομική πηγή για το χωριό. Το ότι στα 1920 η Φραγκίστα διατηρούσε πάνω από 8.000 αιγοπρόβατα, νομίζουμε ότι λέει πολλά.

Εκείνα τα χρόνια, όταν το χωριό έσφυζε από ζωή, τα κτηνοτροφικά προϊόντα της Φραγκίστας, αλλά και των άλλων χωριών της περιοχής, ήταν εξαιρετικά σε ποιότητα και σε μεγάλες ποσότητες μεταφέρονταν από ντόπιους μικροεμπόρους και αγωγιάτες, στα παζάρια της Ευρυτανίας, αλλά και σε αυτά της Θεσσαλίας, της Ηπείρου και της Στερεάς. Ακόμη και σε πιο μακρινούς τόπους (Βλαχία- Πόλη) όπου πουλιόνταν στις αγορές και μάλιστα με μεγάλη ζήτηση.

Έτσι αναπτύχθηκε ο θεσμός του караβανιού και διαμορφώθηκε το εθιμικό δίκαιο των αγωγιατών, όπως σ' όλη την ορεινή Ελλάδα.

Οι δρόμοι στο εσωτερικό της περιοχής του ναχιγιέ, των Πολιτοχωριών και οι γεφυρώσεις των ποταμών

εξυπηρετούσαν την κυκλοφορία των караβανιών προς διάφορες κατευθύνσεις. Ένας διαμετακομιστικός δρόμος, ξεκινούσε από το Καρπενήσι με δύο διακλαδώσεις, μια που έφτανε στα Σάλωνα και η δεύτερη στη Ναύπακτο. Άλλος δρόμος ένωνε το Καρπενήσι με τα χωριά της επαρχίας Αγράφων δια μέσου Κερασόβου. Σημαντική διαμετακομιστική λειτουργικότητα είχε ο δρόμος που ερχόταν από Λαμία και Υπάτη κι ακολουθούσε τη γραμμή Ράχες Τυμφρηστού – Φραγκίστα - Τατάρνα. Για την εξυπηρέτηση του δικτύου αυτού έγινε η γεφύρωση του Μέγδοβα, με το γεφύρι της Βίνιανης, και η γεφύρωση του Αγραφιώτη με το θρυλικό γεφύρι του Μανώλη που χτίστηκε το 1659.

Κατά μήκος του δρόμου αυτού υπήρχαν και τα τρία σπουδαιότερα Χάνια – πανδοχεία της περιοχής. Αυτό της Βίνιανης, κοντά στο Μέγδοβα, του Μανώλη, στο γεφύρι στον Αγραφιώτη και της «Σωτήρας» στη ομώνυμη περιοχή της Φραγκίστας, ιδιοκτησίας μάλιστα της Εκκλησίας, που λειτουργούσε μέχρι και το 1940.

Στενή, όπως προείπαμε, ήταν η σχέση της Φραγκίστας με την Κων/λη. Η Κωνσταντινοπολίτικη επιρροή σημάδευσε και άφησε ανεξίτηλα τα ίχνη της, πάνω στα αρχοντικά του χωριού, στον τρόπο κοινωνικής συμπεριφοράς και στην ενδυμασία. Οι μετανάστες Ανατολικοφραγκιστιανοί είχαν δικό τους οικισμό στην Πόλη, κοντά στην Αγία Σοφία.

Εκεί λοιπόν που μεγαλούργησαν οι πρώτοι Έλληνες ιδρυτές της Πόλης, συνέχισαν να μεγαλουργούν ο μετέπειτα Πρωθυπουργός της Ελλάδας Γεώργιος Καφαντάρης, ο διπλωμάτης του ΟΗΕ Δημήτρης Τσαούσης, ηγετική φυσιογνωμία των Ελλήνων της Πόλης, ο λογοτέχνης «Τυμφρηστός», ο Αθανάσιος Παπαδόπουλος, ο Σπόνεκ (Λελούδης), οι αδελφοί Πανουργιά, μεγάλοι επιχειρηματίες.

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ ΓΕΝΕΤΕΙΡΑ ΣΠΟΥΔΑΙΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ, ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ, ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Απ' την Ανατολική Φραγκίστα κατάγεται ο καπετάν Γιαννάκης Φραγκίστας (1764-1861) γενναίος συμπολεμιστής του Κατσαντώνη και βασικός του βιογράφος. Εδώ γεννήθηκε και έμαθε τα πρώτα του γράμματα ο Γεώργιος Καφαντάρης που διετέλεσε Πρωθυπουργός της Ελλάδας και επί σειρά ετών Υπουργός Οικονομικών και Γεωργίας. Άμεση σχέση με την Φραγκίστα έχουν και οι οπλαρχηγοί του 21', Δημήτρης Πανουργιάς ή Ξεροδημήτρης, συμπολεμιστής του Μάρκου Μπότσαρη και Γεώργιος Δράκος, γνωστός από τη μάχη που έδωσε με το ασκέρι του Καραϊσκάκη, εναντίον των Τούρκων στο Φάληρο.

Επίσης η Ανατολική Φραγκίστα είναι η γενέτειρα του Τάκη Τσαούση, επί σειρά ετών πολιτευτή και για κάποιο διάστημα Βουλευτή Ευρυτανίας, μεγάλου Διπλωμάτη της χώρας μας στον ΟΗΕ. Ακόμη του πασίγνωστου μεγάλου Λογοτέχνη ποιητή και πεζογράφου Δημητρίου Παπαδόπουλου (1870-1930), γνωστότερου με το ψευδώνυμο «Τυμφρηστός», αλλά και πολλών άλλων ανθρώπων που με την παρουσία τους έγραψαν ή και συνεχίζουν ακόμη να γράφουν την δικιά τους ιστορία με χρυσά γράμματα στο βιβλίο της ζωής του χωριού.

Τέτοιοι ήταν ο Αθανάσιος Παπαδόπουλος και ο Εμμανουήλ Ζώτος, μεγάλοι δωρητές. Σπουδαιόι ακόμη Ανατολικοφραγκιστιανοί υπήρξαν ο Σπύρος Γεωργούσης, επί σειρά ετών διδάσκαλος, οι γιατροί Πέτρος Καραβίδας, Κων/νος Χαϊκιάλης και Νικόλαος Σπόνεκ που υπηρέτησαν με περισσή αγάπη και αυταπάρνηση

τους ανθρώπους της περιοχής, προσφέροντάς τους το πολυτιμότερο αγαθό της υγείας. Ο μακαριστός Παπαβασίλης Κωστόπουλος που για 50 και πλέον χρόνια αγίασε και υπηρέτησε επ' αγαθώ το χωριό, ο Γεώργιος Ζαρίδας, ιεροψάλτης της ενορίας και ο συνεχιστής του στο ψαλτήρι, Νέστορας Ντάλλας, ο «Κουμπουρούλας», κατά κόσμο Γεώργιος Πιστιόλης, του οποίου οι απόψεις και τα λεγόμενα είχαν πάντα βαρύνουσα σημασία για οποιοδήποτε θέμα στην κοινωνία του χωριού. Ο Μπάρμπα Πάνος ο Δράκος με τα τραγούδια του και την αγέρωχη ελληνική λεβεντιά του, ο μπάρμπα - Παύλος Δράκος με τις προβλέψεις του για τον καιρό, αλλά και τόσο άλλοι, τέκνα σπουδαία του ευλογημένου αυτού τόπου.

*Στο Πέραν
της Πόλης,
περιοχή
όπου
διέμειναν
Ανατολικο-
φραγκιστιανοί.*

Τα σπουδαία τέκνα της Ανατολικής Φραγκίστας

A. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ (1873-1946)

Ευρυτάνας πολιτικός του φιλελεύθερου χώρου, που διετέλεσε πρωθυπουργός της Ελλάδας από τις 6 Φεβρουαρίου έως τις 12 Μαρτίου 1924.

Ο Γεώργιος Καφαντάρης γεννήθηκε στις 13 Οκτωβρίου 1873 στη Φραγκίστα της Ευρυτανίας. Ήταν γιος του Κωνσταντίνου Καφαντάρη, που διετέλεσε Δήμαρχος Αγραιών Ευρυτανίας επί 36 συνεχή χρόνια (1876-1912). Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και άσκησε τη δικηγορία αρχικά στο Μεσολόγγι και κατόπιν στην Αθήνα. Τις ελεύθερες ώρες του ασχολείτο με τη μελέτη της οικονομίας και μαθαίνοντας ξένες γλώσσες.

Στην πολιτική αναμίχθηκε για πρώτη φορά το 1902 και τρία χρόνια αργότερα, εκλέχθηκε βουλευτής Ευρυτανίας με το κόμμα του Δημητρίου Ράλλη. Αν και συντηρητικών αρχών, αντιτάχθηκε στη Βουλή, στην προσπάθεια του κράτους να επέμβει στο γλωσσικό ζήτημα με σκοπό τον περιορισμό της χρήσης της δημοτικής.

Μετά το κίνημα στο Γουδή (15 Αυγούστου 1909) και την ανάληψη της διακυβέρνησης της χώρας από τον Ελευθέριο Βενιζέλο (6 Οκτωβρίου 1910), συμπαράταχθηκε με τα παλαιά κόμματα και δεν έλαβε μέρος στις εκλογές που διενεργήθηκαν μετά τη διάλυση της Α' Αναθεωρητικής Βουλής (28 Νοεμβρίου 1910). Ήταν, μάλιστα, ο συντάκτης της προκήρυξης που απευθύνθηκε στο λαό και τον καλούσε σε αποχή.

Η εξέλιξη, όμως, των πολιτικών πραγμάτων της χώρας τον έπεισε ότι έπρεπε να προσχωρήσει στο Κόμμα των Φιλελευθέρων, το οποίο έπραξε το 1911. Του ανατέθηκε τότε η θέση του γενικού γραμματέα του Υπουργείου Οικονομικών, την οποία διατήρησε για ένα χρόνο. Το 1912 εκλέχθηκε βουλευτής Αιτωλοακαρνανίας και στις αγορεύσεις του στη Βουλή, επέδειξε τη βαθιά γνώση του σχετικά με τα οικονομικά ζητήματα της χώρας. Ήταν ο γενικός εισηγητής του προϋπολογισμού του κράτους επί σειρά ετών και υποστήριξε τη μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος.

Μετά τις εκλογές της 31 Μαΐου 1915, ανέλαβε το Υπουργείο Εσωτερικών στην κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου και όταν εξερράγη το «Κίνημα της Εθνικής Άμυνας» (1916), ακολούθησε τον Βενιζέλο στη Θεσσαλονίκη. Στην αποκληθείσα «Βουλή των Λαζάρων» που συγκλήθηκε μετά την επάνοδο στην εξουσία του Ελευθερίου Βενιζέλου (Ιούνιος 1917), υποστήριξε στη Βουλή, την ανάγκη εγκαθίδρυσης δημοκρατικού πολιτεύματος.

Καθ' όλη την περίοδο του «Εθνικού Διχασμού», ανήκε στην κατηγορία των αδιαλλάκτων αντιπάλων του Βασιλιά Κωνσταντίνου.

Ο Γ. Καφαντάρης κατά την έξοδό του από τη Βουλή.

Στις 9 Ιανουαρίου 1919, ανέλαβε το Υπουργείο Γεωργίας στην κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου και εισηγήθηκε τον νόμο 2052 της 29ης Φεβρουαρίου 1920, βάσει του οποίου αποκαταστάθηκαν οι ακτήμονες καλλιεργητές. Στις 28 Απριλίου του ίδιου χρόνου, διαφώνησε με τον Βενιζέλο και παραιτήθηκε. Αντέδρασε στη διεξαγωγή των εκλογών της 1ης Νοεμβρίου 1920, μεσούσης της Μικρασιατικής Εκστρατείας, και προεξόφλησε την απώλειά τους για τον Βενιζέλο, όπως και συνέβη.

Μετά την επανάσταση του 1922, έγινε μέλος της διοικούσας επιτροπής του Κόμματος των Φιλελευθέρων και στην ουσία αρχηγός του. Αντιτάχθηκε στις παρεμβάσεις των στρατιωτικών στην πολιτική, καθώς και στη βίαιη μεταβολή του πολιτεύματος, προτείνοντας τη διενέργεια ελεύθερου δημοψηφίσματος.

Στην κυβέρνηση Βενιζέλου, που σχηματίστηκε μετά τον τερματισμό της επαναστατικής περιόδου

Αλ. Παπαναστασίου - Γ. Καφαντάρης - Ελ. Βενιζέλος.

και τις εκλογές της 16ης Δεκεμβρίου 1923, ανέλαβε το Υπουργείο Δικαιοσύνης και πέτυχε την ψήφιση νόμων περί χορηγήσεως αμνηστίας και χάριτος, καθώς και επανέκδοσης και αποζημίωσης των εφημερίδων, την έκδοση των οποίων είχε απαγορεύσει η επανάσταση.

Όταν μετά από λίγο παραιτήθηκε η κυβέρνηση Βενιζέλου, ο Γεώργιος Καφαντάρης κλήθηκε να σχηματίσει κυβέρνηση στις 6 Φεβρουαρίου 1924. Έλαβε ψήφο εμπιστοσύνης από τη Βουλή στις 26 Φεβρουαρίου, αλλά στις 12 Μαρτίου 1924 παραιτήθηκε. Η παραίτησή του οφείλεται στην έλλειψη κατανόησης και συμφωνίας για το πολιτειακό και στη γενικότερη αδυναμία να ελεγχθεί το στράτευμα. Αφορμή για την παραίτηση της κυβέρνησής του υπήρξαν οι πρωτοβουλίες των συνταγματαρχών Βουτσινά και Λάγγουρα - με τη συνεργασία του στρατηγού Τσερούλη και την καθοδήγηση του Πάγκαλου - να πιέσουν την κυβέρνηση να ανακηρύξει αμέσως το πολίτευμα της

*Ο Γ. Παπανδρέου, ο Αλ. Παπαναστασίου,
ο Ελ. Βενιζέλος και ο Γ. Καφαντάρης.*

*Ο Γεώργιος Καφαντάρης με την σύζυγό του Μαρί
και άλλους Ευρυτάνες.*

αβασίλευτης δημοκρατίας. Τον διαδέχθηκε στην πρωθυπουργία ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου.

Λίγες μέρες αργότερα, ο Γεώργιος Καφαντάρης ίδρυσε δικό του κόμμα, το Κόμμα των Προοδευτικών Φιλελευθέρων, και υποστήριξε τις μετέπειτα κυβερνήσεις του Θεμιστοκλή Σοφούλη και του Ανδρέα Μιχαλακόπουλου, για να επιτευχθεί έτσι η επάνοδος του

στρατού στον κύριο προορισμό του και να παύσει να αναμιγνύεται στην πολιτική.

Υπήρξε πολέμιος της δικτατορίας του στρατηγού Παγκάλου και γι' αυτό το λόγο εξορίστηκε. Μετά την ανατροπή του Πάγκαλου και τη διενέργεια εκλογών από τον Γεώργιο Κονδύλη (7 Νοεμβρίου 1926), μετείχε στην οικουμενική κυβέρνηση, που σχηματίστηκε υπό τον Αλέξανδρο Ζαΐμη, ως Υπουργός Οικονομικών και παρέμεινε στις μετέπειτα κυβερνήσεις ευρέως και στενού συνασπισμού μέχρι την ανάληψη της κυβέρνησης από τον Ελευθέριο Βενιζέλο (4 Ιουλίου 1928). Επί της υπουργίας του υπήρξε ο πρωταγωνιστής της προσπάθειας για τη σταθεροποίηση της δραχμής και την εξυγίανση του τραπεζικού συστήματος, με την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος. Πέτυχε, ακόμη, την ισοσκέλιση του προϋπολογισμού και τον διακανονισμό των χρεών της Ελλάδας.

Στις εκλογές της 19ης Αυγούστου 1928 κατήλθε ως αρχηγός του Κόμματος των Προοδευτικών Φιλελευθέρων και πέτυχε να καταλάβει τρεις έδρες. Κατά την τετραετία 1928-1932 άσκησε οξεία πολεμική κατά του Ελευθερίου Βενιζέλου από τα έδρανα της αντιπολίτευσης. Στις εκλογές της 25ης Σεπτεμβρίου 1932 κατήλθε και πάλι ως αρχηγός του ίδιου κόμματος και πέτυχε να καταλάβει 15 έδρες. Στην κυβέρνηση που σχηματίστηκε από τον Ελευθέριο Βενιζέλο (16 Ιανουαρίου 1933) με τη σύμπραξη όλων των Βενιζολογενών κομμάτων, ο Καφαντάρης ανέλαβε το Υπουργείο Οικονομικών, το οποίο διατήρησε έως τις 5 Μαρτίου 1933, οπότε παραιτήθηκε η κυβέρνηση Βενιζέλου, μετά την εκλογική νίκη του Λαϊκού Κόμματος και των συνεργαζόμενων με αυτό κομμάτων.

Μετά το κίνημα της 1ης Μαρτίου 1935 συνελήφθη ως υποστηρικτής του. Οδηγήθηκε σε δίκη ενώπιον

έκτακτου στρατοδικείου, αλλά αθώθηκε. Έπειτα από την πολιτειακή μεταβολή της 10ης Οκτωβρίου 1935 και την επάνοδο της βασιλείας, αγωνίστηκε υπέρ της δημοκρατίας, αλλά μετά το δημοψήφισμα της 25ης Νοεμβρίου 1935 αναγνώρισε το νέο πολίτευμα και πολιτεύθηκε εντός των πλαισίων του. Συμμετείχε στις εκλογές της 26ης Ιανουαρίου 1936, συμπράττοντας με τους Αλέξανδρο Παπαναστασίου και Γεώργιο Παπανδρέου στο ψηφοδέλτιο του «Δημοκρατικού Συνασπισμού» που απέσπασε 7 έδρες. Ο ίδιος εκλέχθηκε βουλευτής Ευρυτανίας για τελευταία φορά.

Κατά την περίοδο της δικτατορίας Μεταξά, εξορίστηκε στη Ζάκυνθο, λόγω της ανένδοτης εμμονής του στην αποκατάσταση της Δημοκρατίας. Την περίοδο της Κατοχής (1941-1944), παρέμεινε στην Αθήνα, δεν αναμίχθηκε στην αντίσταση, αλλά εργάστηκε για τη μελλοντική εγκαθίδρυση του αβασιλευτού δημοκρατικού πολιτεύματος.

Μετά την απελευθέρωση, καταπολέμησε όλες τις σχηματισθείσες βραχύβιες κυβερνήσεις. Στην κυβέρνηση του Θεμιστοκλή Σοφούλη ανέλαβε την αντιπροεδρία (22 Νοεμβρίου 1945), παραιτήθηκε όμως στις 11 Φεβρουαρίου 1946, λόγω διαφωνίας του ως προς τον τρόπο διενέργειας των εκλογών της 31ης Μαρτίου τις οποίες χαρακτήρισε εκ προοιμίου ανε-

Οι θέσεις του Γ. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ στην εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ για την Ελληνική κρίση εκείνης της εποχής.

Ανδριάντας του Γ. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ στο Καρπενήσι.

λεύθερες και νόθες, και δεν έλαβε μέρος σε αυτές. Αντιτάχθηκε, επίσης, στην εσπευσμένη διενέργεια του δημοψηφίσματος της 1ης Σεπτεμβρίου 1946 για το πολιτειακό και πρότεινε την αναβολή του για να διεξαχθεί σε ηρεμότερη ατμόσφαιρα.

Οι δηλώσεις αυτές υπήρξαν η τελευταία πολιτική πράξη του Ευρυτάνα πολιτικού. Αργά το βράδυ της 28ης Αυγούστου 1946 πέθανε ξαφνικά από βρογχίτιδα στο σπίτι του στη Φιλοθέη, σε ηλικία 73 ετών. Ήταν παντρεμένος με τη Μαρί Παπαλεξοπούλου, κόρη του ναυάρχου Δημητρίου Παπαλεξόπουλου.

Εγγονή του Γεωργίου Καφαντάρη είναι η γνωστή ηθοποιός Λίλα Καφαντάρη, που διατέλεσε βουλευτίνα του ΚΚΕ, και συγγενείς του η βουλευτίνα του

«ΚΑΦΑΝΤΑΡΕΙΑ» στην Ανατ. Φραγκίστα.

ΣΥΡΙΖΑ Χαρά Καφαντάρη και ο Βουλευτής Καρδίτσας Ευριπίδης Καφαντάρης.

Ο Καφαντάρης ήταν πολιτικός με προσωπικές αρχές και πεπειθήσεις. Υπήρξε αυστηρός, άτεγκτος και άκαμπτος. Διακρίθηκε για το θυμόσοφο πνεύμα του και την ρητορική του δεινότητα.

Παράλληλα με την πολιτική και τα οικονομικά ασχολήθηκε και με την δημοσιογραφία. Υπήρξε αρθρογράφος σε εφημερίδα μεγάλης κυκλοφορίας και διεύθυνε για μεγάλο χρονικό διάστημα, μηνιαία πολιτική επιθεώρηση.

Η γενέτειρά του Ανατολική Φραγκίστα εκτιμώντας την μεγάλη προσωπικότητα του Γεωργίου Καφαντάρη και την εν γένει προσφορά του, καθιέρωσε προς τιμήν του μια σειρά πολιτιστικών εκδηλώσεων με εισήγηση του τότε Προέδρου της Κοινότητας Κώστα Πατσιούρα, οι οποίες τελούνται κάθε 2 χρόνια και περιλαμβάνουν δραστηριότητες πνευματικού, πολιτιστικού, αλλά και αθλητικού περιεχομένου. Η διάρκεια αυτών των εκδηλώσεων είναι μια εβδομάδα, πάντα κατά το πρώτο δεκαήμερο του Αυγούστου, και ονομάζονται «ΚΑΦΑΝΤΑΡΕΙΑ».

Β΄. ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΤΑΚΗΣ (ΔΙΠΛΩΜΑΤΗΣ)

Άλλο ένα μεγάλο τέκνο της Ανατολικής Φραγκίστας, επί σειρά ετών πολιτευτής και βουλευτής, ο **Δημήτριος Τσαούσης του Γεωργίου, γεννήθηκε το 1897**, σπούδασε Νομική και αργότερα άσκησε μάχιμη Δικηγορία στην Αθήνα και στην Κωνσταντινούπολη.

Ο Δημήτρης (Τάκης) Τσαούσης υπήρξε μεγάλος διπλωματικός παράγοντας της Ελλάδας την οποία εκπροσώπησε πολλές φορές σε συνόδους και συνελεύσεις του Ο.Η.Ε., αλλά και παράγοντας άλλων οργανισμών σ' όλο τον κόσμο, με μεγάλη επιτυχία.

Αποκορύφωμα της διπλωματικής του δραστηριότητας υπήρξε η συμμετοχή του στην Ελληνική αντιπροσωπεία στην πρώτη σύνοδο της γενικής συνέλευσης του Ο.Η.Ε., που έγινε στο Λονδίνο το 1946 με επιτυχή έκβαση για την χώρα μας.

Η πρώτη Γενική Συνέλευση συνήλθε στις 10 Ιανουαρίου 1946, στο Λονδίνο και μια εβδομάδα αργότερα, στις 17 Ιανουαρίου, στην ίδια Πόλη, συνεδρίασε

Η πρώτη Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε.

το Συμβούλιο Ασφαλείας. Πρώτος Γενικός Γραμματέας διορίστηκε την 1η Φεβρουαρίου 1946, ο Νορβηγός Trygve Lie και στις 14 Δεκεμβρίου 1946 η Γενική Συνέλευση αποφάσισε να ιδρύσει την έδρα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη. Και στις δυο αυτές κορυφαίες Συνεδριάσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, συμμετείχε ενεργά και με ουσιαστικές παρεμβάσεις, ο εκ της Ανατολικής Φραγκίστας καταγόμενος Έλληνας Διπλωμάτης,

Επίσης ο Τάκης Τσαούσης υπηρέτησε επί πολύ και ως αντιπρόσωπος της Ελλάδας, στο Μικτό διαιτητικό Ελληνοτουρκικό δικαστήριο της Κων/πολης.

Εκτός αυτών ασχολήθηκε και με την πολιτική. Αποτέλεσμα αυτής του της ενασχόλησης υπήρξε η εκλογή του ως βουλευτού Ευρυτανίας από το 1952-1956 με το Κόμμα του «Ελληνικού Συναγερμού».

Απεβίωσε σε ηλικία 88 ετών και κηδεύτηκε στις 23 Φεβρουαρίου του 1985, από τον ιερό ναό Αγίου Ισιδώρου στο Δεύτερο Νεκροταφείο Πατησίων.

Γ'. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ή «ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΣ»

Ο σπουδαίος λογοτέχνης Δημήτρης Παπαδόπουλος ή Τυμφρηστός, γεννήθηκε στην Αν. Φραγκίστα το 1870. Γόνος πολύτεκνης οικογένειας με 9 παιδιά. Παρά τις δυσκολίες εκείνης της εποχής, οι γονείς του έδωσαν εφόδια και καλή αγωγή στα παιδιά τους, φροντίζοντας ιδιαίτερα για τη μόρφωσή τους.

Τα πρώτα του γράμματα τα έμαθε στο 4ταξιο δημοτικό σχολείο της Φραγκίστας. Έπαιζε πετροπόλεμο με τα άλλα παιδιά, χαλούσε και έφτιαχνε ξανά τις φωλιές των πουλιών, ψάρευε πέστροφες στα νερά του Κερασοβίτη με συντροφιά τον αχώριστο φίλο του Γιώργο Καφαντάρη.

Στα 11 του κατεβαίνει στο Βραχώρι (Αγρίνιο) όπου το 1884 θα τελειώσει το 3ετές σχολαρχείο. Από τα 15 του θα αρχίσει να γράφει και τα πρώτα του ποιήματα. Θα συνεχίσει τις σπουδές του στην Κωνσταντινούπολη στο Λύκειο Χατζηχρήστου. Η επίδοσή του στα γράμματα προξενούσε το θαυμασμό στους δασκάλους του. Ο ξάδελφός του Θανάσης Παπαδόπουλος που είχε την εκτίμηση της ομογένειας και την επιρροή στην οθωμανική πλευρά, του στάθηκε σαν πατέρας.

Τελειώνοντας το Λύκειο στην Πόλη, θα επιστρέψει στην Αθήνα και θα συνεχίσει τις σπουδές του στη Νομική Σχολή, για να επιστρέψει ξανά στην Κωνσταντινούπολη ως δικηγόρος. Θα ασκήσει το επάγγελμα για μικρό χρονικό διάστημα αφού θα τον κερδίσει η τέχνη. Στην Πόλη, από το 1861, λειτουργεί ο Ελληνικός Φιλολογικός Σύλλογος Κωνσταντινούπολεως του οποίου θα διατελέσει πρόεδρος. Είναι ο σύλλογος που δίνει το ελληνικό στοιχείο της Πόλης η οποία γίνεται εθνικό και πνευματικό κέντρο, ενώ η λεωφόρος του Πέραν σφύζει από ζωή και ελληνισμό.

«Λόγω του υψηλού εθνικού του φρονήματος και της εν γένει δράσεώς του στην Βασιλεύουσα, θα χαρακτηριστεί ως επικίνδυνος για την ασφάλεια της χώρας», αναφέρει σε εισήγησή της για τον σπουδαίο αυτό Λογοτέχνη η Κατερίνα Μπαλκούρα «και το 1912 με κρατική διαταγή θα αναγκαστεί να εγκαταλείψει την Κωνσταντινούπολη. Σπουδαία η πολιτική

του πορεία, εξαιρετική η λογοτεχνική του άνοδος, ανάλογη ήταν όμως και η στρατιωτική του πορεία. Κληρωτός του 1891 θα εκπαιδευτεί στη σχολή Εφέδρων Αξιωματικών της Κέρκυρας. Το 1892 θα υπηρετήσει σαν ανθυπολοχαγός, στο πρώτο σύνταγμα πεζικού Αθηνών. Ως αξιωματικός του ελληνικού στρατού, στον άτυχο πόλεμο του 1897 θα είναι στην πρώτη γραμμή, πολεμώντας με ηρωισμό και απαγγέλλοντας στίχους που ξεσήκωναν τις ψυχές των στρατιωτών. Πικραμένος από την εθνική συμφορά, θα αποστρατευτεί στις 30 Οκτωβρίου 1897. Ωστόσο στους Βαλκανικούς, σε μια ύστατη προσπάθεια να ξεπλυθεί η ντροπή του 1897, θα πάρει και το δεύτερο αστέρι και θα υπηρετήσει ως ανθυπολοχαγός του ελληνικού στρατού, ενώ κατά τη διάρκεια του πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, θα υπηρετήσει ως λοχαγός, βοηθός Νομικού Συμβούλου στο ΥΠΕΕ».

Στις 10 Μαρτίου 1923, θα διοριστεί στο νομικό τμήμα της Εθνικής Τράπεζας όπου θα παραμείνει μέχρι το θάνατό του. Στην Αθήνα θα ζήσει 18 χρόνια (1912 -1930) στην οδό Εμ. Μπενάκη 92 (πρώην Προαστίου 86), κοντά στο λόφο του Στρέφη, σαν οικότροφος, σε ένα σπίτι με δύο γυναίκες που τον αγάπησαν σαν αδελφό και πατέρα. Σύμφωνα με τη μελέτη του Δ. Κωτσοκάλη, τα δικαιώματα για το σπουδαιότερο βιβλίο του, την “Ωραία του Πέραν”, είχαν εκχωρηθεί στην κ. Κατίνα, τη γυναίκα που έμενε στο σπίτι της, ως ένδειξη ευγνωμοσύνης και στον ανιψιό και πνευματικό του παιδί, Ιωάννη Ιβράκη.

Στις 31 Μαρτίου του 1930 θα μεταφερθεί από σκληροειδίτιδα στην Πολυκλινική Αθηνών όπου και θα αφήσει την τελευταία του πνοή και θα κηδευτεί στο Α΄ Νεκροταφείο.

Ευεργέτησε το χωριό του επηρεάζοντας τον πλούσιο ξάδελφο του Αθανάσιο Παπαδόπουλο να δώσει χρήματα, να προικίζει 3 φτωχά κορίτσια κάθε χρόνο, ενώ στις αρχές της άνοιξης έδινε χορηγία - δωρεάν καλαμπόκι σε φτωχές οικογένειες. Έργα δικά του με την οικονομική συνεισφορά του εξαδέλφου του, το Σχολείο και το υδρευτικό δίκτυο της Φραγκίστας. Κύριο ρόλο και σημαντικό κομμάτι στη ζωή και το έργο του έπαιξε ο άτυχος έρωτάς που έζησε με τη γυναίκα της ζωής του, στις όχθες του Βοσπόρου, και ο οποίος αποτέλεσε και την αιτία που δεν έκανε ποτέ δική του οικογένεια. Αγάπησε μια πλούσια που οι γονείς της αντέδρασαν

Έχει γραφτεί ότι η γυναίκα που σημάδεψε τη ζωή του - Ερμόνη Χριστοπούλου του - ήταν η Βασιλική Πανουργιά, εγγονή του οπλαρχηγού Δημήτρη Πανουργιά.

Ίδιας, ακόμα και μεγαλύτερης ιστορικής βαρύτητας είναι η άποψη ότι η αληθινή Ωραία του Πέραν ήταν η Ελένη Ιβράκη, μια πανέμορφη γυναίκα στην Κωνσταντινούπολη, που μετά από αυτή την ιστορία, έφυγε και παντρεύτηκε στη Ρουμανία κάποιον Δημήτριο Δημητρίου.

λόγω της κοινωνικής διαφοράς που χώριζε τους δυο νέους. Η πληγή αυτή δεν επούλώθηκε ποτέ. Η πληγή, η απόρριψη, ο πόνος, η απόγνωση μακριά από τον άνθρωπο που αγάπησε, οι ελπίδες που χάθηκαν, τα όνειρα που έπεσαν στο κενό. Όλο αυτό κλόνισε την πίστη του στη γυναίκα.

Ο «Τυμφορηστός» υπήρξε μεγάλος ποιητής και πεζογράφος. Κυριότερα έργα του είναι:

ΠΟΙΗΜΑΤΑ: Τραγούδια της Αγάπης (1905), Πολεμικά Τραγούδια (1913), Τα Τραγούδια του Βασιλιά (1915), Δειλινά (1923).

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ: Αγάπη και Πόλεμος (1915), Διηγήματα Χωριού - Πόλης (1920), Έμμετρα και Πεζά, (Κωνσταντινούπολη, 1910).

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ: Άρρωστες Ψυχές (1914), η Ωραία του Πέραν (1920), η Γόησσα των Αθηνών (1921), η Μικρούλα (1923), δύο Ψυχές (1923), η Προσφυγοπούλα (1924), στα Δίχτυα του Έρωτα (1925) κ.α.

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ: Ο Κωστής Παλαμάς και το Έργο του (διάλεξη, 1917) και Ωραία Ζωή (1928).

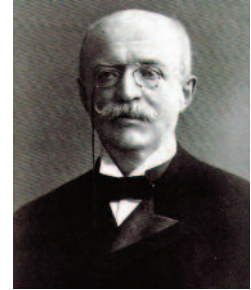
«*Το έργο του*», αναφέρει στην πολύ σπουδαία μελέτη της που παρουσίασε στο Κερασοχώρι το καλοκαίρι του 2012, η Κατερίνα Μπαλκούρα, «είναι εμπνευσμένο από την καθημερινή ζωή, αγγίζει τα ανθρώπινα πάθη που αγγίζουν την ψυχή, με λεκτικές εξάρσεις και πλοκή που συναρπάζει και αιχμαλωτίζει. Τα ποιήματά του λούζονται από τον ήλιο, το φεγγάρι, τα πουλιά, το δάσος και τις αναμνήσεις του. Μέσα υπάρχει η γυναίκα, ο έρωτας, τα αρχαία μνημεία».

Δ΄. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ (ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ)

Ο Αθανάσιος Παπαδόπουλος γεννήθηκε στην Ανατολική Φραγκίστα το 1850. Πολύ νέος έφυγε για την Κων/πολη όπου μεγαλούργησε ως επιτυχημένος επιχειρηματίας.

Μετά από μια μεγάλη και μακροχρόνια επαγγελματική καριέρα, γύρω στα 1922, επέστρεψε στην γενέτειρά του όπου και απεβίωσε δύο χρόνια αργότερα άγamos. Αυτός ο μεγάλος δωρητής, άφησε με διαθήκη στο χωριό, το υπέρογκο για την εποχή ποσό των 2.000.000 δρχ. με την προϋπόθεση να διατεθεί για την κατασκευή υδραγωγείου, το οποίο και έγινε.

Αυτό έγινε κοντά στην μεγάλη πηγή που βρίσκεται στην περιοχή του Μοναστηριού στη θέση «ΣΩΤΗΡΑ», ενώ ένα μεγάλο ποσό διέθεσε και για την ανέγερση σχολικού κτηριακού συγκροτήματος που ανεγέρθη λίγα χρόνια μετά τον θάνατό του. Εκτός αυτών ο μεγάλος ευεργέτης άφησε και ένα άλλο αξιό-

*Το υδραγωγείο στη ΣΩΤΗΡΑ,
δωρεά του Θανάση Παπαδόπουλου.*

λογο χρηματικό ποσό, για την προικοδότηση κάθε χρόνο, τριών απόρων κορασίδων της γενέτειράς του.

Η προσφορά του Αθανασίου Παπαδόπουλου ήταν πολύ σημαντική για το χωριό του, ιδιαίτερος δε εκείνη την εποχή που η πατρίδα περνούσε δύσκολα χρόνια. Το ότι η Ανατολική Φραγκίστα, ήταν το μοναδικό χωριό εκείνο τον καιρό που είχε σύγχρονο υδραγωγείο, νομίζουμε τα λέει όλα. Το όνομά του θα μνημονεύεται για πάντα, από τους όπου γης Φραγκιστιανούς.

Ε'. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ (1764-1861)

Ο Γιαννάκης Φραγκίστας γεννήθηκε το 1764 στη Φραγκίστα. Ήταν ο πρώτος και βασικός βιογράφος του Κατσαντώνη από τους γενναίους συμπολεμιστές του Κατσαντώνη. Το πρώτο βάπτισμα της μάχης ο Γιάννης Φραγκίστας το πήρε όταν ο Κατσαντώνης χτυπήθηκε με κάτι δερβεναγάδες του Αλή Πασά. Ο εχθρός είχε τρακόσια πενήντα

Ο Γιαννάκης Φραγκίστας.

τουφέκια, μα έπαθε μεγάλο χαλασμό κοντά στη Ρεντίνα, απ' τη παρέα του Κατσαντώνη στην οποία συμμετείχε και ο μικρός τότε Γιάννης Φραγκίστας.

Έλαβε μέρος σε πολλές μάχες κοντά στον Κατσαντώνη του οποίου υπήρξε και ο βασικός του βιογράφος. Βοήθησε τον Καραϊσκάκη για να ξεκάνουν τον Βελή - Γκέκα. Μετά το θάνατο του Κατσαντώνη, έγινε Καπετάνιος δίνοντας πολλές μάχες με επιτυχία εναντίων των Τούρκων στο Καρπενήσι, στο Βλοχό

κατά του Ομέρ και του Κιουταχή, στην Άμπλιανη, στο Κρεμύδι και στην έξοδο του Μεσολογγίου.

Το 1825 η Διοίκηση του έδωσε το βαθμό του Αντιστράτηγου. Συνέχισε αγωνιζόμενος για την λευτεριά, λαμβάνοντας μέρος και σε άλλες μάχες παρέα με τον φίλο του Γ. Καραϊσκάκη, όπως στην Αράχωβα, στην Ελευσίνα και στο Φάληρο. Εκεί ο Καραϊσκάκης του χάρισε ένα κανοκυάλι, το οποίο βρίσκεται σήμερα στο Μουσείο Στρατιωτικής Σχολής, στην Αθήνα, προσφορά του γιου του Επαμεινώνδα Φραγκίστα.

Το 1836 χτύπησε τον Χουσιάδα στο χωριό Αγία Τριάδα Ευρυτανίας και τον ανάγκασε να φύγει από την περιοχή. Τότε ο Βασιλιάς τον παρασημοφόρησε με το Σταυρό του Σωτήρα. Στο κίνημα του 1848 διορίστηκε Φρούραρχος Καρπενησιού.

Ο Φραγκίστας παντρεύτηκε την αδερφή του γερουσιαστή Λαμίας Δημήτρη Χανζίκου με την οποία απέκτησε δύο γιούς, τον Επαμεινώνδα, δικηγόρο και πολιτευτή Φθιώτιδας και τον Χαράλαμφο, γιατρό. Τα τελευταία χρόνια έμεινε στην Αγία Τριάδα έχοντας κτήματα και πρόβατα. Το 1860 πηγαίνει στη Λαμία όπου μένει κοντά στα παιδιά του. Τον Μάρτιο του 1861 αρρώστησε βαριά. Πέθανε στη Λαμία, την 25η Μαρτίου 1861 σε ηλικία 97 ετών και η κηδεία του έγινε, με όλες τις τιμές, στον Άγιο Νικόλαο Λαμίας, την 26η Μαρτίου. Μεταφέρθηκε και τάφηκε, κατά επιθυμία του, από τα παιδιά του, στο «χωριόν» Κόμμα της Λαμίας.

Ο Καθηγητής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και ιστορικός Θανάσης Γιαννακόπουλος αναφέρει σχετικά για τον θάνατο και την κηδεία του σπουδαίου αυτού οπλαρχηγού. **Ο Δικηγόρος, Λεωνίδας Δ. Κλωτσιάρης της Λαμίας εκφώνησε μεγάλο επικήδειο λόγο. Από τον λόγο αυτό επιλέγουμε μερικά κομμάτια που παρουσιάζονται με τη γλώσσα της**

εποχής. «Και έτερον λείψανον του Ιερού αγώνος, ο συνταγματάρχης Ιωάννης Φραγκίστας απήλθεν εις την αιώνιον ζωήν πλήρες ημερών και δόξης. Και ημερών μεν, διότι απεβίωσε την 25η Μαρτίου 1861 εις ηλικίαν 97 ετών, δόξης δε, διότι και προ της Ελληνικής Επανάστασεως μετά τους Κατσαντώνη, Δίπλα, Λεπενιώτη, Καραϊσκάκη και άλλων επίσης γενναίων και ατρομήτων συστρατιωτών της ελευθερίας, οιωνεί ζώσα και ένοπλος διαμαρτύρησης κατά της τυραννίας, εμάχετο κατά των τυράννων Τούρκων και εν καιρώ του υπέρ ελευθερίας αγώνος (1821) ηγωνίσθη ενδόξως και μετά την σύστασιν της βασιλείας (1833) σπουδαίας και πολύτιμους προσέφερεν εις το έθνος και εις τον θρόνον υπηρεσίας».

Και σε άλλο σημείο του λόγου ο ομιλητής: «Μετά δε την δια προδοσίας σύλληψη του Κατσαντώνη και την εν Φουρνά δολοφονίαν του Λεπενιώτου, υπό Νικοθέου, ο Αλή Πασάς δια να περιποιηθεί δήθεν τους καπεταναίους του Λεπενιώτη, διορίζει τον Καραϊσκάκη Κολτσήν (αρχηγόν του μεταβατικού) εις Ντζιστάνου, τον Χουσιάδαν εις Νευρόπολιν και τον Ι.Φραγκίσταν εις το Κόλι της Ρενδίνης, ένθα μέχρι της ενάρξεως της επανάστασεως ήταν ο επίλεκτος διοικητής του ως συγκεντρώσαντος την τε πολιτικήν, ποινικήν και στρατιωτικήν δικαιοδοσίαν».

Και από την προεπαναστατική του δράση δίνεται από τον ομιλητή μεταξύ άλλων και ο φόνος του Βεληγκέκα : «Φθάνει ο Βεληγκέκας εις Άγραφα ενσπείρων τον τρόμον εις τους δυστυχείς κατοίκους και δια σκληροτέρων βασάνων προσπαθών την ανακάλυψιν των Κατσαντωναίων, ειδοποιείται ότι οι κλέπται ευρίσκονται εις Αλαμάναν (θέσις του Δήμου Αγραίων των Αγράφων) εκεί πραγματικώς τον περίμεναν. Ο Βεληγκέκας ην ωκύπους και μόλις ηδύναντο να τον ακολουθήσωσι 30 εκ των συνεταίρων του, των λοιπών

υπολειπομένων δέκα λεπτά της ώρας βραδύτερον. Ο Ιωάννης Φραγκίστας λαμβάνει το τηλεσκόπιον μετά του Καραϊσκάκη και διακρίνουσιν αυτόν μεταξύ των 30 διότι τον εγνώριζον αμφοτέροι ότε ήταν εις Ιωάννινα. Αμέσως επιπέσουσι κατά των Αλβανών και φονεύσουσι τον Βεληγκέκαν και τινά των συντρόφων του πληγώσουσι εις τον σιαγώνα τον νυν στρατηγόν, τότε γραμματέα του Βεληγκέκα, Πάνον Ράγκον».

Εδώ περιγράφεται η μάχη όπου σκοτώθηκε ο Βεληγκέκας, καθώς επίσης δίνεται η πληροφόρηση ότι ο Ράγκος, φίλος μετέπειτα του Μαυροκορδάτου, αντίζηλος και αντίπαλος ακολουθούσε τους Τούρκους.

Ο Γιάννης Φραγκίστας υπήρξε γενναίος, ειλικρινής και τίμιος. Η προσφορά του στο έθνος ήταν μεγάλη. Η Ανατ. Φραγκίστα κλείνει το γόνυ ευλαβικά στο μεγάλο αυτό τέκνο της. Εγκρίνουμε και επαυξάνουμε την πρόταση του Καθηγητή Θανάση Γιαννακόπουλου, να θεσπιστεί μια γιορτή για τον Γιάννη Φραγκίστα, από το Δήμο Αγράφων ως ένα μνημόσυνο μνήμης, ως φόρος ελάχιστης τιμής σε αυτή την μεγάλη προσωπικότητα.

ΣΤ΄. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΝΟΥΡΓΙΑΣ (ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥ '21)

Ο Δημήτριος Πανουριάς, ή Ξεροδημήτρης γεννήθηκε στη Δρέμισα το 1754. Για την προέλευση του ιδιαίτερου αυτού Επωνύμου, υπάρχουν δύο, εξίσου ενδιαφέρουσες, εκδοχές. Η πρώτη λέει πως το Πανουργιάς οφειλόταν στη σύγχυση του νονού του ο οποίος όντας μεθυσμένος,

νόμισε το παιδί για κορίτσι και το βάφτισε Πανωραία. Η δεύτερη υποστηρίζει πως την ώρα της βάφτισης, βρισκόταν σε εξέλιξη επίθεση από τους Τούρκους, οπότε όλα έγιναν βιαστικά κι έτσι δόθηκε στο παιδί το όνομα Πανωραία. Και στις δύο περιπτώσεις, λένε οι σημερινοί απόγονοι, η διατήρηση του ονόματος οφειλόταν στην ευσέβεια του πατέρα του ο οποίος θεώρησε αμάρτημα να το αλλάξει. Ωστόσο το πρόβλημα που προέκυψε διορθώθηκε και η «Πανώρια» έγινε Πανουριάς. Ο πατέρας του ήτο αρματολός γνωστός στην περιοχή της Ρούμελης.

Το 1813 ο Δημήτρης Πανουριάς έγινε Καπετάνιος της περιοχής των Σαλώνων. Στις 27 Μαρτίου 1821 ύψωσε τη σημαία της λευτεριάς στα Σάλωνα και πολιόρκησε τους εκεί Τούρκους στο φρούριο της πόλης. Έλαβε μέρος στην Α' πολιορκία του Μεσολογγίου ως οπλαρχηγός, με το Μάρκο Μπότσαρη και άλλους Έλληνες αγωνιστές. Επίσης συμμετείχε στην αντιμετώπιση της εκστρατείας του Δράμαλη, κόβοντας τις γέφυρες επικοινωνίας με τη Στερεά. Πήρε μέρος σχεδόν σ' όλους τους αγώνες της Ανατολικής Ρούμελης, όπως στην Αλαμάνα και στα Βασιλικά όπου ανδραγαθήσε. Για κάποιο διάστημα που ήταν κυνηγημένος από τον Αλή Πασά, διέμενε στην Φραγκίστα όπου με τα χρόνια απέκτησε περιουσία.

Από τον ήρωα αυτό της επανάστασης του '21 κατάγεται η γνωστή οικογένεια των Πανουργιάδων, με γνωστότερους τους αδελφούς Κωνσταντίνο και Ευάγγελο Πανουργιά, μεγάλους ευεργέτες του χωριού.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΝΟΥΡΓΙΑΣ - ΜΕΓΑΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ

Σε μια εποχή που σπανίζουν οι άνθρωποι της προσφοράς στο πολιτισμό μας, ο εκ της Ανατολικής Φραγκίστας καταγόμενος γνωστός επιχειρηματίας Κώστας Πανουργιάς, με την γενναία του δωρεά, ύψους 100.000,00 \$ στο ΙΔΡΥΜΑ – ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ «ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ», απέδειξε εμπράκτως ότι ακόμη και σε τούτες τις δύσκολες μέρες, υπάρχουν ανάμεσά μας σπουδαίοι Έλληνες – Ευρυτάνες που νοιάζονται για τον τόπο μας και για την διάσωση της πολιτισμικής μας κληρονομιάς.

Ο Κώστας Ευαγγ. Πανουργιάς έφυγε μετανάστης για τις ΗΠΑ στις 29 Απριλίου 1951 με το υπερωκεάνειο «Ατλαντίς» που έκανε το παρθενικό του ταξίδι στην Αμερική και στις αποσκευές του, έντονη ήταν η επιθυμία να αποκτήσει στη ζωή όσα η πονεμένη μικρή του πατρίδα, η Ανατολική Φραγκίστα Ευρυτανίας δεν του παρείχε. Με σκληρή δουλειά βεβαίως τα πρώτα χρόνια σε διάφορες επιχειρήσεις και πόστα αλλά και με τόλμη αργότερα, ο Κώστας κατάφερε να γίνει σύντομα ένας από τους πιο επιτυχημένους Ευρυτάνες επιχειρηματίες στη Νέα Υόρκη και το περίφημο εστιατόριό του **L'escargot** άφησε εποχή στη δεκαετία του '80.

Όλα αυτά τα χρόνια ο Κώστας δεν ξέχασε την πατρίδα και όποτε μπορούσε έρχονταν στην Ανατολική

*Ο Δήμος Αγράφων τίμησε
τον μεγάλο Ευργέτη Κώστα Πανουργιά*

Φραγκίστα με τον αδελφό του Ευάγγελο όπου περνούσαν ευχάριστα τα καλοκαίρια τους, υποστηρίζοντας το χωριό και τους ανθρώπους που υπεραγατούν. Ο Κωνσταντίνος Πανουργιάς με την γενναία χορηγία του, συνέβαλε καθοριστικά στη δημιουργία του «**Πνευματικού Κέντρου Γεώργιος Καφαντάρης**» που αποτελεί στολίδι για την Ευρυτανία, χώρο μελέτης της νεώτερης ιστορίας της, καθώς και μνημείο για όλους τους Ανατολικοφραγκιστιανούς που τίμησαν και τιμούν ακόμη, την μικρή τους πατρίδα.

Ζ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΑΚΟΣ (ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΤΟΥ '21)

Γιος του Δήμου Δράκου, γεννήθηκε στο Σούλι, το 1788. Το 1807, ακολουθώντας τον πατέρα του στην Κέρκυρα, εντάχθηκε στο «αλβανικό σύνταγμα» που είχαν οργανώσει οι Γάλλοι. Το 1820 διαδέχθηκε τον πατέρα του στην αρχηγία της φάρας και πολέμησε κατά των στρατευμάτων του σουλτάνου, που πο-

λιορκούσαν τον Αλή Πασά. Μετά την έναρξη της Επανάστασης, πήρε μέρος στον αγώνα και στις 15 Σεπτεμβρίου 1821, επικεφαλής 500 Σουλιωτών, νίκησε τους Τούρκους στα Πέντε Πηγάδια.

Μετά τη συνθηκοποίηση των Σουλιωτών με τον Ομέρ Βριώνη και την αποχώρησή του από το Σούλι, (Ιούλιος του 1822) κατέφυγε στην Κεφαλονιά και στη συνέχεια πήγε στη Δυτική Ελλάδα. Τον Νοέμβριο του 1823 υπηρέτησε στο αρματολίκι των Αγράφων, με έδρα το Μοναστήρι του Σωτήρα Ανατολικής Φραγκίστας, επικεφαλής σώματος που συντηρούνταν με τα χρήματα του Λόρδου Μπάιρον.

Πήρε μέρος στις μάχες της Άμπλιανης (Ιούλιος 1824) και της Παργιανής, όπου διακρίθηκε ιδιαίτερα, ενώ τον Δεκέμβριο του 1824 πήρε μέρος στον εμφύλιο πόλεμο στο πλευρό των «κυβερνητικών». Ωστόσο, προσπάθησε να αποφύγει τις ακρότητες και με δική του επέμβαση, απειλώντας να χρησιμοποιήσει βία, πέτυχε την απελευθέρωση του επισκόπου Παλαιών Πατρών Γερμανού που είχε συλληφθεί από ανθρώπους του Ι. Γκούρα.

Τον Απρίλιο του 1825 πολέμησε κατά του Ιμπραήμ στο Κρεμμύδι. Αμέσως μετά, επέστρεψε στη Στερεά και πολέμησε στην περιοχή των Σαλώνων. Επίσης βοήθησε με το σώμα του τη φρουρά του Μεσολογγίου κατά τη έξοδο (Απρίλης του 1826). Ύστερα εντάχθηκε στο στράτευμα του Γ. Καραϊσκάκη και έλαβε μέρος στις μάχες της Αράχωβας και του Διστόμου (Ιανουάριος 1827), καθώς και στην

ανακατάληψη των Σαλώνων. Στη συνέχεια αγωνίστηκε στην Αττική, αλλά κατά τη μάχη του Ανάλατου (Φάληρο), στις 24 Απριλίου του 1827, τραυματίστηκε και πιάστηκε αιχμάλωτος. Οι Τούρκοι τον μετέφεραν στη Χαλκίδα όπου θανατώθηκε.

Ένα από τα παιδιά του Γεωργίου Δράκου εγκαταστάθηκε στην Ανατολική Φραγκίστα. Απόγονοι αυτού είναι οι οικογένειες των αιμνήστων συγχωριανών μας Κωνσταντίνου και Παναγιώτη Δράκου.

Η'. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΖΩΤΟΣ

Επίσης η Ανατολική Φραγκίστα είναι γενέτειρα του Εμμανουήλ Ζώτου που κατασκεύασε και δώρισε στο χωριό το πανέμορφο πάρκο με το μνημείο των πεσόντων. Εντός αυτού στήθηκε η χάλκινη προτομή του γιου του Δημητρίου που έπεσε υπέρ πατρίδας το 1940.

Θ'. ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΓΕΩΡΓΟΥΣΗΣ

Γεννήθηκε στην Ανατολική Φραγκίστα το 1909 και πέθανε το 1986. Διετέλεσε δάσκαλος για σαράντα ολόκληρα χρόνια και μετά το θάνατό του, δώρισε το σπίτι και το προσωπικό του αρχείο στην κοινότητα.

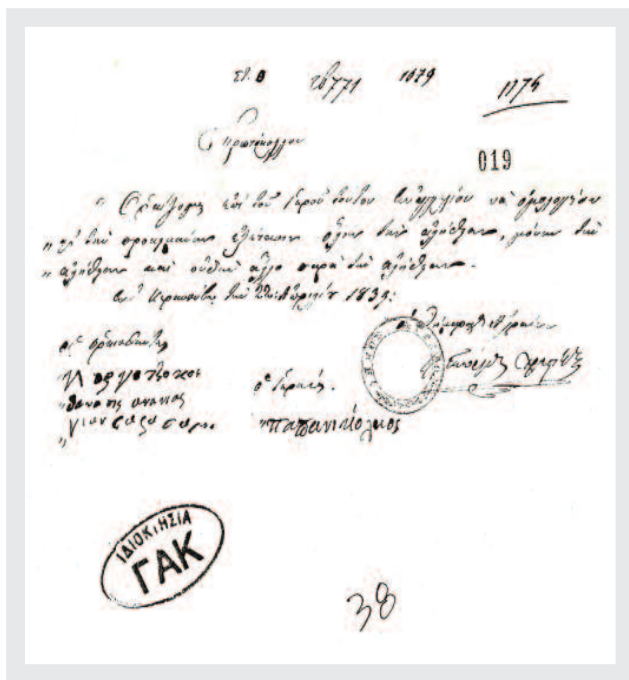

ΙΕΡΕΙΣ- ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΤΟΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΑΙΩΝΑ

ΙΕΡΕΙΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

1. π. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΔΕΛΟΥΔΑΣ

Ο Παπαλελούδας γεννήθηκε στην Ανατολική Φραγκίστα στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Ο παπανικό-
λας υπηρέτησε ως εφημέριος, στη γενέτειρά του,
εκείνα τα δύσκολα χρόνια μετά την απελευθέρωση,
με ζήλο Χριστού έως της τελευταίας του.

Σε έγγραφο ντοκουμέντο του 1839, φαίνεται η
υπογραφή του, ως εφημέριος Φραγκίστας. Πρόκειται

για ένα **έγγραφο** – πρωτόκολλο ορκοδοσίας που
αναφέρεται στο μοναστήρι του «ΣΩΤΗΡΑ», όταν
Δήμαρχος Αγραίων ήταν ο Γεωργάκης Χρηστίδης.

2. π. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΙΟΥΜΑΣ

Ο πατήρ Νικόλαος Τσιούμας γεννήθηκε στην
Ανατολική Φραγκίστα γύρω στα 1840. Υπηρέτησε ως
εφημέριος στο χωριό του, από τα τέλη του 19ου
αιώνα μέχρι και το 1923, χρονολογία κατά την οποία
ο καλός αυτός λευίτης εκοιμήθη εν Κυρίω.

3. π. ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΚΑΒΑΣ (ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ)

Ο πατήρ Χρήστος Κακαβάς κατάγονταν από
τους Δομιανούς Ευρυτανίας. Στην Ανατολική
Φραγκίστα ήλθε αμέσως μετά τον θάνατο του Πα-
πανικόλα του Τσιούμα το 1923 και διετέλεσε επί
12ετία ταυτόχρονα εφημέριος και δάσκαλος στο
χωριό. Ο ιεροδιδάσκαλος Παπαχρήστος για πολλά
χρόνια ήταν και ο Γραμματικός του χωριού. Έφυγε
από το χωριό το 1935, όταν εφημέριος ανέλαβε ο
Παπαδημήτρης ο Πρωτόγερος. Εκοιμήθη εν Κύριω
με τραγικό τρόπο, πέφτοντας θύμα του εμφυλίου
πολέμου.

4. π. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΡΩΤΟΓΕΡΟΣ (ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ)

Ο πατήρ Δημήτριος Πρωτόγερος γεννήθηκε στα Αλέστια Ευρυτανίας το 1892. Χειροτονήθηκε πρεσβύτερος υπό του Μακαριστού Μητροπολίτου Ναυπακτίας και Ευρυτανίας κ.κ. Αμβροσίου το 1932 στην Ναύπακτο και τοποθετήθηκε εφημέριος στα Αλέστια και στην Σερκοφτελιά, χωριά που ανήκουν στο νομό Ευρυτανίας. Έμεινε εκεί για 3 χρόνια και στην συνέχεια μετατέθηκε στην Ανατολική Φραγκίστα το 1935, στην οποία και υπηρέτησε για 6 χρόνια. Το 1941 την θέση του πήρε ο μακαριστός Παπαβασίλης Κωστόπουλος. Ο Παπαδημήτρης είχε επτά παιδιά, δύο γιους και πέντε κόρες. Όταν έφυγε από την Ανατολική Φραγκίστα, συνέχισε την ιερατική του διακονία στον Ψηλόβραχο Τριχωνίδας. Πέθανε σε ηλικία 92 ετών το 1984.

5. π. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ (ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ)

Ο πατήρ Βασίλειος Κωστόπουλος γεννήθηκε στην Ανατολική Φραγκίστα το 1909 και ανετράφη υπό των ευλαβών γονέων του εν παιδεία και νοουθεσία Κυρίου. Εισήλθε στις τάξεις του Ιερού Κλήρου το 1941 χειροτονηθείς Διάκονος και εν συνεχεία Πρεσβύ-

τερος υπό του Μακαριστού Μητροπολίτου Ναυπακτίας και Ευρυτανίας κ.κ. Χριστοφόρου.

Υπηρέτησε στην γενέτειρα του για 50 και πλέον έτη μετά καθαρού συνειδότος και εν Πνεύματι Αγίω. Έλαβε υπό του μακαριστού Μητροπολίτου Ναυπακτίας και Ευρυτανίας κ.κ. Δαμασκηνού το οφφίκιο του Οικονόμου και το λειτούργημα του Πνευματικού. Διετέλεσε Αρχιερατικός Επίτροπος Αγραίων για πολλά χρόνια. Εκοιμήθη εν κυρίω στις 25-2-1998. Μετά της πρεσβυτέρας Σοφίας απέκτησαν τρία παιδιά.

6. π. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΦΕΓΓΟΥΛΗΣ (ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ)

Ο γράφων το παρόν πόνημα π. Ευάγγελος Φεγγούλης, γεννήθηκε το 1964 στην Επισκοπή Ευρυτανίας. Γονείς του ήταν ο Ιωάννης Φεγγούλης και η Βασιλική Πιστιόλη που έχουν ταξιδέψει αμφότεροι στην αιωνιότητα. Είναι παντρεμένος με την Μαρία Δημητρακάκη από την Βαλαώρα Ευρυτανίας, με την οποία απέκτησαν 5 τέκνα.

Τον Μάιο του 1989 χειροτονήθηκε από τον Σεβ. Μητροπολίτη Καρπενησίου κ. Νικόλαο Διάκονος στον Ι. Ναό Κοιμ. Θεοτόκου Επισκοπής και τον ίδιο χρόνο Πρεσβύτερος στον Ιερό Ναό των Αγίων Αποστόλων Ανατ. Φραγκίστας από τον Σεβ. Μητροπολίτη Καρπενησίου κ.κ. Νικόλαο, όπου και τοποθετήθηκε εφημέριος. Με το σύστημα των Πανελλαδικών Εξετάσεων, εισήχθη στην Θεολογική Σχολή Αθηνών από την οποία απεφοίτησε το 2001,

ως Πτυχιούχος του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας. Ένα χρόνο αργότερα, μετά από κατατακτήριες εξετάσεις, εισήχθη στην Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, στο Τμήμα (Φ.Π.Ψ), Φιλοσοφίας – Παιδαγωγικής – Ψυχολογίας.

Τιμήθηκε από το Σύλλογο Λογοτεχνών Ελλάδος για το συγγραφικό του έργο, από την Εταιρεία Ευρυτάνων Επιστημόνων, από τους Ομογενείς και από άλλα Συλλογικά Όργανα για τη εν γένει πνευματική και κοινωνική του δράση.

ΙΕΡΕΙΣ ΚΑΤΑΓΟΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΠΟΥ ΥΠΗΡΕΤΗΣΑΝ - ΥΠΗΡΕΤΟΥΝ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ

π. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΖΑΡΙΔΑΣ (ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ)

Ο π. Χαράλαμπος Ζαρίδας γεννήθηκε στην Ανατολική Φραγκίστα το 1920.

Χειροτονήθηκε πρεσβύτερος το 1952 στην Ναύπακτο υπό του μακαριστού Μητροπολίτου Ναυπακτίας και Ευρυτανίας κ. Χριστοφόρου και τοποθετήθηκε στη Μαυρομάτα Ευρυτανίας όπου έμεινε 10 χρόνια. Το 1962 μετατέθηκε στην Κρέντη στην οποία υπηρέτησε για 20 περίπου χρόνια.

π. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥ ΑΝΔΡΕΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ (1928-1989)

Γεννήθηκε στην Ανατολική Φραγκίστα το έτος 1928. Μετά τό πέρας των στρατιωτικών του υποχρεώσεων, εφοίτησε στην Εκκλησιαστική Σχολή Θεσσαλονίκης και έλαβε το πτυχίο του το 1953. Μετά της πρεσβυτέρας του Βασιλικής απέκτησαν πέντε τέκνα.

Χειροτονήθηκε Διάκονος την 1-5-1955 και Πρεσβύτερος την 29-5-1955 υπό του Μητροπολίτου Ναυπακτίας και Ευρυτανίας Χριστοφόρου. Διορίστηκε Εφημέριος στον ιερό ναό των αγίων Αποστόλων Βίνιανης Ευρυτανίας. Την 24-4-1972 μετετέθη στην Ενορία της αγίας Τριάδος Γοριανάδων Καρπενησίου. Την 10-4-1979 μετετέθη στην Ενορία του καθεδρικού ιερού ναού της αγίας Τριάδος Καρπενησίου.

Με το υπ' αριθ. 181/10-4-1979 έγγραφο του Μητροπολίτου Καρπενησίου Νικολάου, διορίστηκε Αρχιερατικός Επίτροπος Καρπενησίων-Ευρυτάνων, θέση που κατείχε μέχρι το 1984 και ταυτόχρονα του ανετέθη το Λειτουργήμα του Πνευματικού.

Την 26-5-1980 του απενεμήθη από τον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Καρπενησίου κ. Νικόλαον το οφίκιον του Οικονόμου.

Την 19-12-1985 μετετέθη εις την Ενορίαν «Παναγίας» Καρπενησίου.

Ο παπα-Δημήτρης ήταν άνθρωπος συνετός, ταπεινός, άριστος Λειτουργός του Υψίστου, πράος, προσηγής με τους συναθρώπους του, μελίχιος, καλ-

λίφωνος και θερμός υποστηρικτής των αξιών της πίστης και της ζωής.

Ο Θεός θέλησε να τον συμπεριλάβει στις τάξεις Του και την 20ήν Δεκεμβρίου 1989 εκοιμήθη σε ηλικία 61 ετών.

π. ΛΑΜΠΡΟΣ ΑΝΔΡΕΑΚΗΣ (ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ)

Ο πατήρ Λάμπρος Ανδρέακης γεννήθηκε το 1960 στο Καρπενήσι Ευρυτανίας, όπου και τελείωσε τις εγκύκλιες σπουδές του. Τα πρώτα μαθήματα Βυζαντινής μουσικής τα διδάχθηκε από τον πατέρα του και καλλίφωνο ιερέα, αείμνηστο παπά – Δημήτρη. Ως μαθητής Γυμνασίου, παρακολούθησε μαθήματα Βυζαντινής μουσικής στον μουσικολογιάτο Αρχιμανδρίτη και Ηγούμενο πατέρα Δοσίθεο Κανέλλο. Ως φοιτητής σπούδασε με υποτροφία της Αρχιεπισκοπής Αθηνών τη Βυζαντινή και Ευρωπαϊκή μουσική στο Ωδείο Αθηνών, καθώς επίσης στο Ωδείο Θεσσαλονίκης και στο Ωδείο Αργυρουπόλεως, απ' όπου έλαβε και το πτυχίο του Μουσικοδιδασκάλου με άριστα.

Σπούδασε στο ΤΕΙ Αθηνών (Σχολή Στελεχών Επιχειρήσεων), στην ΑΣΟΕΕ και στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Από το έτος 1988 είναι κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος (MASTER) της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης με ειδίκευση στον κλάδο Ιστορικής θεολογίας του τομέα Πατρολογίας. Έχει εκπονήσει διδακτορική

διατριβή στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Χειροτονήθηκε Διάκονος το 1985 και Πρεσβύτερος το 1987 από τον Μητροπολίτη Νικοπόλεως κ. Μελέτιο και το 1989 έλαβε το οφίκιο του πρωτοπρεσβυτέρου από τον αοίδιμο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών κ. Σεραφείμ. Το 1993 χειροθετήθηκε πνευματικός από τον Μητροπολίτη Περγάμου κ. Ιωάννη, κατόπιν εντολής της ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

Υπηρέτησε ως καθηγητής και ως Γυμνασιάρχης, στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Επί τρία έτη edίδαξε το μάθημα της Δογματικής και την Βυζαντινή Μουσική στην Ανωτάτη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθηνών. Σήμερα υπηρετεί ως εφημέριος στον Ιερό Ναό Αγίου Αθανασίου Πολυδρόσου – Χαλανδρίου. Το 1990 ίδρυσε την παιδική χορωδία που αποτελείται από (100) εκατό παιδιά της ενορίας. Έχει δώσει πολλές συναυλίες, όπως στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, στο θέατρο Ρεματίας Χαλανδρίου, στο Κολέγιο Αθηνών, στο θεραπευτήριο «Ευαγγελισμός», στο Παλλάς, στο Ροαγιάλ Ολύμπικ, στην αίθουσα Παρνασσός και στο Ηρώδειο. Επίσης, το 1990, ίδρυσε τη Νεανική Εστία Αγίου Αθανασίου Πολυδρόσου και σήμερα υπηρετεί ευδοκίμως ως πρόεδρος της. Το πολυπλευρο και αξιόλογο έργο που επιτελείται στη Νεανική Εστία είναι αναγνωρισμένο επισήμως τόσο από την Εκκλησία όσο και από την Πολιτεία. Λειτουργούν ήδη οι εξής σχολές : Αγιογραφίας, Βυζαντινής και Ευρωπαϊκής Μουσικής, Αγγειοπλαστικής, Παραδοσιακών Οργάνων, Υφαντικής, ελληνικών παραδοσιακών χορών, θεατρικής ομάδας, Δημοσιογραφίας, Πληροφορικής και Γονέων.

Κατόπιν σεπτής εντολής του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών κ. Χριστοδούλου, το 1998 ο

πατήρ Λάμπρος Ανδρεάκης διορίζεται Διευθυντής στον πολιτιστικό οργανισμό της Αρχιεπισκοπής Αθηνών. Το 1999 εκπροσώπησε επιτυχώς την Αρχιεπισκοπή Αθηνών στο Παγκόσμιο Συνέδριο του συνδέσμου Ορθοδόξων νέων στην Αγία Πετρούπολη της Ρωσίας. Το ίδιο έτος διορίζεται πρώτος Συντονιστής σε θέματα Νεότητας στην Δέκατη (I') Αρχιεπισκοπική Περιφέρεια. Για την πνευματική και πολιτιστική προσφορά του στην κοινωνία της πόλης του Χαλανδρίου, το 2002 τιμήθηκε από τον Δήμαρχο Χαλανδρίου. Από την Εταιρεία Ευρυτάνων Επιστημόνων τιμήθηκε για την εκκλησιαστική, θεολογική, πνευματική και κοινωνική δραστηριότητά του με τιμητικό δίπλωμα το έτος 2003.

Με την έμπνευση και πρωτοβουλία του εφημέριου και καθηγητή πατρός Λάμπρου Ανδρεάκη, το 1994 ιδρύθηκε η εκκλησιαστική χορωδία του Ι. Ν. Αγίου Αθανασίου Πολυδρόσου «Ελληνορθόδοξη Παράδοση» που αποτελείται από 80 μέλη, άνδρες και γυναίκες.

Η χορωδία «Ελληνορθόδοξη Παράδοση» που διευθύνεται από τον ίδιο, έχει θέσει ως σκοπό της, να διαδώσει στις νεότερες γενιές τον ανεκτίμητο θησαυρό της ελληνορθόδοξης παράδοσής μας, όπως αυτή καταγράφεται στην εκκλησιαστική μας μουσική και στα δημοτικά μας τραγούδια. Έχει δώσει πολλές συναυλίες τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό, και έχει λάβει πολλές διακρίσεις, καθώς και τον έπαινο της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος, το 2001, στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών.

Ο πατήρ Λάμπρος Ανδρεάκης σήμερα είναι καλλιτεχνικός Διευθυντής των σχολών Βυζαντινής Μουσικής της Ιεράς Μητροπόλεως Καρπενησίου και του Ι. Ν. Αγίου Αθανασίου Πολυδρόσου – Χαλανδρίου της Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

Είναι νυμφευμένος με την θεολόγο καθηγήτρια Ευαγγελία Υφαντή και πατέρας (4) τεσσάρων τέκνων. Τον Ιανουάριο του 2006 η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος «*δια την μετά πίστewος, ευλαβείας και φόβου Θεού ιεροπρεπή, θεόφρονα και εύκαρπον διακονίαν εις τον αειθαλέστατον λειμώνα του Κυρίου, ως και δια την συγκρότησιν και λειτουργίαν Εκκλησιαστικής Χορωδίας*», του απονέμει τον Χρυσούν Σταυρόν του Παρασήμου του Αποστόλου Παύλου του και Ιδρυτού της Εκκλησίας της Ελλάδος.

π. ΘΩΜΑΣ ΧΡΥΣΙΚΟΣ (ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ)

Ο πατήρ Θωμάς Χρυσικός γεννήθηκε στην Ανατολική Φραγκίστα το 1960. Τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο στην γενέτειρά του και το Γυμνάσιο στο Κερασσά.

Πνευματικό παιδί του Καθηγουμένου της Ι. Μ. Τατάρνης, π. Δοσιθέου, δέχθηκε από νωρίς, από το σοφό Μουσικολογιάτατο Γέροντά του, τα πρώτα μαθήματα Βυζαντινής Μουσικής πάνω στα οποία βασιζόμενος έγινε ο ίδιος τέλειος Μουσικοδιδάσκαλος. Είναι απόφοιτος της Ανωτέρας Εκκλησιαστικής Σχολής και της Θεολογικής Σχολής Αθηνών. Χειροτονήθηκε Διάκονος το 1990, στον Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών και έμεινε για επτά χρόνια Αρχιδιάκονος κοντά στον μακαριστό Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κυρό Σεραφείμ. Το 1997 χειροτονήθηκε πρεσβύτερος και κατέλαβε την ενοριακή θέση του Ιερού Ναού Αγίας Ειρήνης Αθηνών. Το 2009, ο Αρ-

χιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος Ιερώνυμος Β΄, όρισε τον π. Θωμά Χρυσικό Γενικό Αρχιερατικό Επίτροπο της Αρχιεπισκοπής Αθηνών και προεδρεύοντα του Μητροπολιτικού Συμβουλίου. Δυο χρόνια μετά, το Φεβρουάριο του 2011, ο π. Θωμάς υπέβαλε την παραίτησή του από τη θέση αυτή, η οποία και έγινε αποδεκτή. Μετά της πρεσβυτέρας Κωνσταντίνας απέκτησαν τρία παιδιά.

π. ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΜΠΡΟΥ (ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ)

Ο πατήρ Ιωάννης Λάμπρου γεννήθηκε στην Ανατολική Φραγκίστα το 1980. Τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο στην γενέτειρά του και στη συνέχεια το Εκκλησιαστικό Λύκειο Καρπενησίου. Είναι απόφοιτος της Θεολογικής Σχολής Αθηνών. Χειροτονήθηκε Διάκονος και πρεσβύτερος από τον Μακαριστό Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κυρό Χριστόδουλο, καταλαμβάνοντας την ενοριακή θέση του Αγίου Ελευθερίου Χαλανδρίου όπου τώρα είναι προϊστάμενος. Ο π. Ιωάννης Λάμπρου τα τελευταία χρόνια διδάσκει ως Θεολόγος **καθηγητής** στο **Κολλέγιο** Ψυχικού. Με την πρεσβυτέρα Άννα έχουν αποκτήσει 3 παιδιά.

ΔΑΣΚΑΛΟΙ ΠΟΥ ΥΠΗΡΕΤΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤ. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ

Στο διάστημα του τελευταίου αιώνα διδάσκαλοι διετέλεσαν στην Ανατολική Φραγκίστα κατά σειρά οι: Ράγκος, Παπαϊωάννου, Μοίρας, Γ. Αλεξόπουλος, Κ. Παπαδόπουλος, Δ. Ζωγραφόπουλος, ο επί 33ετία υπηρετήσας Σπυρ. Γεωργούσης (από 1934-1967), Μ. Αλέστα, Γεωρ. Τσιούμας, Τασία Παπαδοπούλου, Αθ. Ζούκας, Χ. Τζάλας, Β. Γούλας, Βασ. Γιαννάκος, Δημ. Σκουρελιώτης, Χρ. Καστρινός, Γιάννης Μπονόβας και ο Λεωνίδας Καψάλης.

ΙΕΡΟΨΑΛΤΕΣ

1. Νέστορας Ντάλλας
2. Κώστας Κωστόπουλος
3. Ταξιάρχης Χρυσικός

ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Διετέλεσαν οι Κων/νος Χρ. Κολοκύθας, Κων/νος Σμαραγδής, Γ.Δ. Μούσιος, Πέτρος Κ. Σμαραγδής, Ιωαν. Κ. Μάκκας, Δημ. Ν. Δράκος, Σωτήριος Στ. Κοσμάς, Ιωαν. Γ. Παπαδόπουλος, Τηλέμαχος Χρυσικός, Χαραλ. Πατσιούρας, Γεώργιος Σ. Τσιούμας, Κων. Πατσιούρας, Θωμάς Μπόνιας, Ευάγγελος Λάμπρου, Μαρία Γρανίτσα – Μητσου, Γιάννης Σ. Λάμπρου.

ΤΑ ΔΥΟ ΜΕΓΑΛΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ (ΠΑΛΑΙΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ)

Της Χριστιανικής λατρείας οι ιεροί τόποι είναι σπουδαίοι και εκλεκτοί. Το φυσικό περιβάλλον και το κλίμα, η μόνωση και η ερημιά, το τραχύ και απόκοσμο, διευκολύνουν την απώθηση των εγκοσμίων σκέψεων. Η ψυχή στους ιερούς αυτούς χώρους ξεκουράζεται και αίρεται αληθώς προς το Θείο.

Το Άγιο Όρος, το Μέγα Σπήλαιο, η Μονή Προσού, η Μονή Τατάρνης, αλλά και τα δύο πάλαι ποτέ μεγάλα μοναστήρια της Φραγκίστας, η «Παναγία» και ο «Σωτήρας» για τα οποία θα αναφερθούμε στη συνέχεια, είναι εξάισιοι τόποι αφοσίωσης στον Ένα και αληθινό Θεό, τον Κύριο ημών Ιησού Χριστό.

Τα μοναστήρια όμως δεν υπήρξαν μόνο τόποι λατρείας. Ήταν και ασφαλή καταφύγια των διωκόμενων από τους διάφορους κατά καιρούς κατακτητές και ιδίως τους Τούρκους, γι' αυτό και βρίσκονταν επί το πλείστον σε μέρη φύσει και θέσει οχυρά.

Έτσι λοιπόν, αυτοί οι ιεροί χώροι έγιναν τόποι ησυχίας και προσήλωσης προς το Θεό, τόποι μελέτης και καλλιέργειας των γραμμάτων και της υμνογραφίας, αλλά και τόσων άλλων πνευματικών ενασχολήσεων. Έτσι ακριβώς λειτούργησαν διαχρονικά στην ένδοξή τους πορεία και τα Μοναστήρια της Φραγκίστας. Ας δούμε την ιστορία τους.

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

Α΄ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Η Ιερά Μονή της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος Ανατολικής Φραγκίστας βρίσκεται σε μια πανοραμική τοποθεσία, σ' ένα πανέμορφο χώρο, συντροφιά με υπεραιωνόβια πλατάνια, δίπλα σε μια αστείρευτη πηγή νερού, πραγματική όαση. Εδώ η ψυχή γαληνεύει και ο προσκυνητής χαίρεται το μεγαλείο του Θεού.

Πρόκειται για τόπο ευλογημένο, φορτωμένο με αγώνες πνευματικούς, με μνήμες ιστορικές. Το Μοναστήρι, κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο για τον ελληνισμό και την Ορθοδοξία. Λειτουργούσε ως κρυφό σχολειό, και υπήρξε τόπος προστασίας και φιλοξενίας των ντόπιων αγωνιστών της απελευθέρωσης. Οι ίδιες πηγές μάλιστα αναφέρουν ότι στη ΣΩΤΗΡΑ, ιερούργουσε πολλές φορές ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, κατά το διάστημα της περιόδου του στη Δυτική Ελλάδα και ειδικότερα στην Ευρυτανία. Επίσης η τοπική παράδοση αναφέρει ότι ο ήρωας της Ελληνικής επανάστασης Κατσαντώνης υπήρξε καλογεροπαίδι (δόκιμος μοναχός) στην Ιερά Μονή Μεταμόρφωσης του Σωτήρος.

Σε απόσταση 7 χιλιομέτρων από το πάλαι ποτέ μεγάλο Μοναστηριακό συγκρότημα του οποίου σήμερα σώζεται μόνο το καθολικό του Ιερού Ναού, υπάρχει μία βρύση που ονομάζεται του «Κοσμά η βρύση». Εκεί σύμφωνα με την παράδοση, ξαπόσταινε πίνοντας δροσερό νερό ο Άγιος Κοσμάς μέχρι να φτάσει στο Μοναστήρι, στο οποίο πολλές φορές διέμεινε και λειτουργούσε. Προ 30ετίας, τιμώντας τον ισάποστολο η ενορία, με πρωτοβουλία του Κώστα Κωστόπουλου και άλλων χωριανών, ανήγειρε Ναό που αφιέρωσε στην μνήμη των Αγίων Κοσμά του Αιτωλού και Προφήτου Ηλία.

Στην απέναντι βουνοπλαγιά απ' το Μοναστήρι, λίγο πιο πάνω από εκεί που βρίσκεται σήμερα το γήπεδο του χωριού, το 1767 ο Γέρο - Γιάννος Μπουκουβάλας, πρωτοπαλίκαρα του Δήμου Σταθά, νίκησε

τον παππού του Αλή Πασά Μούρτο Χούσο και τον καταδίωξε από την περιοχή της Φραγκίστας και του Κερασόβου, μέχρι το Τεπελένι. Στην συγκεκριμένη μάχη χαλάστηκαν 500 Τουρκαρβανήτες και κανένας, μα κανένας Έλληνας.

Β. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ

Ας δούμε την Ιστορία της Ιεράς Μονής. Η παράδοση τοποθετεί την ίδρυσή της στα μέσα του 16ου αιώνα. Συγκεκριμένος χρονικός προσδιορισμός δεν υπάρχει. Μπορούμε όμως να πούμε με σιγουριά ότι το Μοναστήρι λεηλατήθηκε και καταστράφηκε πολλές φορές. Αυτό αποδεικνύεται και από την επιγραφή που βρίσκεται στο εσωτερικό του Ναού η οποία αναφέρει ότι το υπάρχον καθολικό του Ιερού Ναού με την σημερινή του μορφή, ανεκαινίσθη εκεί, στις αρχές του 1700, επί

Άποψη του εσωτερικού του Ιερού Ναού του Σωτήρος.

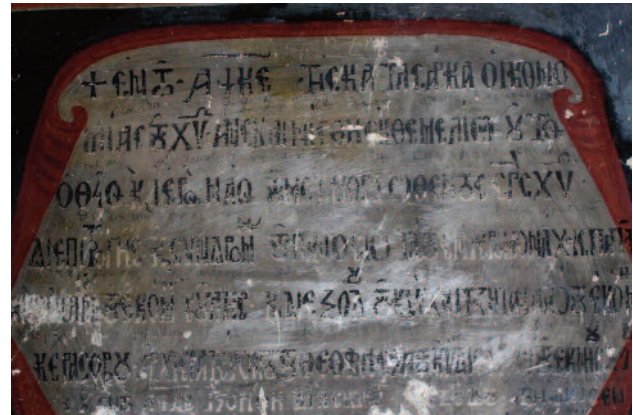
επισκόπου Λιτζάς και Αγράφων, Διονυσίου του Χίου (1693-1730). Ακόμη αποδεικνύεται από το ότι στον γύρωθεν απ' το Μοναστήρι χώρο, βρέθηκαν από ανασκαφές που έγιναν για έργα διαμόρφωσης και ανάπλασης της περιοχής, πριν 70 χρόνια περίπου, δηλαδή γύρω στο 1950, οστά ανθρώπων που φανερώνουν την ύπαρξη κοιμητηρίου της Ιεράς Μονής, καθώς και απομεινάκια κελιών που κατέρρευσαν.

Λίγο αργότερα, στον ίδιο χώρο βρέθηκε Αργυρός Σταυρός Ευλογίας του 1680 ο οποίος φυλάσσεται στο Μουσείο του Ιδρύματος **ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ**, και φέρει σκαλιστή επιγραφή που αναφέρεται στο Μοναστήρι της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, αποδεικνύοντας έτσι, ότι και πριν την ανακαίνιση του υπάρχοντος Ιερού Ναού, υπήρχε Μοναστήρι απροσδιορίστου χρονικής περιόδου.

Από το 1725 όμως και στο εξής, χρονολογία κατά την οποία άρχισαν οι εργασίες αποκατάστασης και επισκευής του σημερινού Ιερού Ναού, έχουμε συγκεκριμένα στοιχεία για το Μοναστήρι. Κατά το χρόνο αυτό, όπως αναφέρεται στην επιγραφή, άρχισε η εκ

θεμελίων ανακαίνισή του υπό την εποπτεία και την συνδρομή του πανοσιωτάτου καθηγουμένου του Μοναστηριού, Παπακυρίλλου από την Κώμη της Βούλπης. Τα περισσότερα έξοδα που απαιτήθηκαν για τις εργασίες ανακαίνισης, επισκευής και Αγιογράφησης, εκάλυψε κάποιος Χατζηπαναγιώτης από το Κεράσσοβο, σημερινό Κερασοχώρι. Σημαντικό επίσης γεγονός είναι ότι οι εργασίες ξεκίνησαν το 1725 αρχιερατεύοντας Διονυσίου του Χίου (1693-1730), που ως επιχώριος επίσκοπος Λιτζάς και Αγράφων, ενέκρινε και ευλόγησε αυτές και έλαβαν τέλος το 1732, αρχιερατεύοντας όμως, του διαδόχου του, Θεοφιλέστατου Διονυσίου του εξ Ιωαννίνων (1730- 1760).

Ας δούμε τι λέει η επιγραφή:

«Εν έτει 1725 της κατά σάρκα οικονομίας του Χριστού ανεκαινίσθη εκ θεμελίων ο θείος και ιερός ναός του μεταμορφωθέντος Σωτήρος Χριστού δι' επιτροπής και συνδρομών του Πανοσιωτότου Ιερομονόχου Παπακυρίλλου εκ κώμης Βούλπης και δι' εξόδων του κυρ Χατζηπαναγιώτου εκ κώμης Κερασόβου, αρχιερατεύοντας του θεοφιλεστάτου Διονυσίου εκ της νήσου Χίου και εν έτει 1732, ιστορήθη δια συνδρομής και εξόδων των άνωθεν γεγραμένων αρ-

χειρατεύοντος του θεοφιλεστάτου Επισκόπου Διονυσίου του εξ Ιωαννίνων».

Από στοιχεία και αντίγραφα χειρογράφων που βρίσκονται στο φάκελο Β' 21 του αρχείου της Ιεράς Μονής Τατάρνης, φαίνεται ότι κατά το έτος 1798 υπήρχε μοναχική αδελφότητα στο μοναστήρι του Σωτήρος. Μάλιστα στο χειρόγραφο που παρουσιάζεται στην έκδοση μας, αναφέρονται τα ονόματα δυο μοναχών, ήτοι των Ιωνά και Νικοδήμου οι οποίοι υπογράφουν πωλητήρια ομολογία κτηματικής περιουσίας.

Εδώ θα κάνουμε μια παρένθεση και θα αναφερθούμε σε κάποιο σημαντικό γεγονός που έλαβε χώρα στο Μοναστήρι κατά την περίοδο της μαύρης σκλαβιάς, όπως μας το διηγήθηκε ο αείμνηστος Λάμπρος Φούκας. Σύμφωνα λοιπόν μ' αυτή την διήγηση, κάποια χρονιά τις παραμονές της μεγάλης γιορτής της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος, που το Μοναστήρι πανηγύριζε, έτυχε να περνάει από την περιοχή της Φραγ-

κίστας ένα Τούρκικο ασκέρι με επικεφαλής έναν Τούρκο Αγά που είχε έδρα στο Σοβολάκο και στο Βραχώρι. Με τον ερχομό των απίστων, σήμανε συναγερμός στο Μοναστήρι. Αμέσως κλείστηκαν οι πόρτες και οι μοναχοί μπήκαν σε μία υπόγεια στοά. Σ' αυτή την στοά, σύμφωνα με την παράδοση κατέφευγαν πάντα, σε τέτοιες περιπτώσεις, οι μοναχοί για να προφυλαχτούν από τους εκάστοτε επιδρομείς, και δια μέσου

αυτής μάλιστα επικοινωνούσαν με τους αδελφούς τους στο άλλο Μοναστήρι της Παναγιάς, που βρίσκεται στο κάτω μέρος του χωριού. Το μικρό υπόγειο μονοπάτι οδηγούσε και σε μια κρύπτη που δημιουργήθηκε στο κορμό ενός τεράστιου πλατάνου κοντά στο Μοναστήρι του Σωτήρα. Από αυτή, ένας μοναχός με κομμένη την ανάσα, παρακολούθησε την σκηνή που διαδραματίστηκε στο χώρο και την ανέφερε στον Ηγούμενο και στους αδερφούς του, οι οποίοι με την σειρά τους, την διέδωσαν στον κόσμο.

Φτάνοντας οι Τούρκοι, ξεπέζεψαν για να δροσιστούν στην μεγάλη πηγή. Ένας εξ αυτών βλέποντας το Μοναστήρι με την πανέμορφη εκκλησία του, θέλησε να κάνει κάτι για να ευχαριστήσει τον αφέντη του, δείχνοντάς του έτσι, με τον τρόπο αυτό, υπακοή και πίστη. Του λέει λοιπόν: «Αφέντη αγά μου, εγώ δεν μπορώ να βλέπω αυτόν τον Σταυρό που έχουν οι Γκιαούρηδες πάνω στις εκκλησίες τους και τον προσκυνάνε. Θα ρίξω ένα βόλι με το τουφέκι μου, να σπάσω τον Σταυρό και μετά θα βάλω φωτιά για να γελάσουμε». Στήθηκε λοιπόν απέναντι απ' την εκκλησία, ακούμπησε σ' ένα πλατάκι και σημάδεψε τον Σταυρό!!! Να όμως το μέγα θαύμα, η απόδειξη της Μεγαλοσύνης του Θεού. Πατώντας τη σκανδάλη του όπλου, έφυγε το βόλι, χτύπησε στο Σταυρό, αλλά όχι μόνο δεν τον έσπασε, παρά το βόλι εξοστρακίστηκε και με μεγάλη δύναμη επέστρεψε προς το μέρος του νεαρού Τούρκου τον οποίο χτυπώντας κατάστηθα, έριξε κάτω βαριά τρυματισμένο. Το όλο σκηνικό που έγινε μπροστά στα μάτια των απίστων, τους συγκλότισε. Ο επικεφαλής συντετριμμένος και φοβισμένος, είπε στο ασκέρι του «Μωρέ μεγάλος και αληθινός είναι τούτος ο Θεός των Γκιαούρηδων. Πάρτε το τραυματία να φύγουμε μην πάθουμε και τίποτε χειρότερο εδώ πέρα». Έτσι ατάκτως έφυγαν οι Τούρκοι

απ' την περιοχή, παίρνοντας ένα μεγάλο μάθημα που πραγματικά τους χρειαζόνταν.

Αυτό το συγκλονιστικό γεγονός θεωρήθηκε μεγάλο θαύμα και κατά την ημέρα της εορτής του Μοναστηριού, πανηγυρίστηκε δεόντως και συνεχίζεται να πανηγυρίζεται μέχρι τις μέρες μας.

ΤΕΧΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Ο σημερινός γραφικός Ιερός Ναός του Σωτήρος είναι το μόνο που απέμεινε στην παραδείσια αυτή τοποθεσία από το παλιό συγκρότημα του άλλοτε πλουσίου Μοναστηριού. Σύμφωνα με τον Μ. Γκόλια, η μονή κτίστηκε κατά το Β' μισό του 17^{ου} αι. και ανακαινίστηκε στα 1725, κάτι που επιβεβαιώνεται από τον Π. Λαζαρίδη, ο οποίος αναφέρει ότι η σημερινή μορφή του εν λόγω ναού χρονολογείται στα 1725, αρχιερατεύοντας του Επισκόπου Λιτζάς και Αγράφων Διονυσίου του Χίου. Πρόκειται για μονόκλιτο, τρίκογχο, Αθωνίτικου τύπου ναό, σταυρεπίστεγο με τρουλοκαμάρα και καμαροσκεπή νάρθηκα.

Έχει μήκος 10 μέτρα, πλάτος 5μ και ύψος 5 μέτρα. Το συνολικό εμβαδόν του είναι επομένως 50 τ.μ. Οι τοίχοι είναι λιθόκτιστοι και το πάχος τους είναι 0,60μ. Οι εξωτερικοί δε τοίχοι του Ναού, τα τελευταία χρόνια, είχαν περαστεί με ασβεστοκονίαμα το οποίο και αποκολλήθηκε με τις εργασίες αποκατάστασης του Μνημείου, που βρίσκονται σε εξέλιξη.

Η στέγη του είναι τετράκλιτη, κατασκευασμένη με πέτρινα κτιστά ζευκτά και η επικάλυψή της είναι με λίθινες πλάκες (φσάλες) που

έχουν τοποθετηθεί με μοναδική τεχνική και μαεστρία.

Το δάπεδο είναι κατασκευασμένο από ωραίες λίθινες πλάκες. Με τις ίδιες πλάκες είναι στρωμένο το ιερό βήμα, αλλά και οι αναβαθμοί που υπάρχουν στις κόγχες, αριστερά και δεξιά στο χώρο του κυρίως Ναού.

Σύμφωνα με την έρευνα της Αρχαιολόγου Ελένης Σιαξαμπάνη, πρόκειται για κηρυγμένο μνημείο, ως διατηρητέο, με την Υ.Α. ΥΠ.ΠΟ./ΑΡΧ/Β1/ Φ32/ 48133/1693/6-12-1999 (Φ.Ε.Κ. 2253/Β/31-12-1999).

Κατά τον Π. Λαζαρίδη (1968), έγινε εξέταση των ζημιών που είχαν προκληθεί από τους σεισμούς του 1966 στο κτήριο και στο ζωγραφικό διάκοσμο.

Σύμφωνα με τον ίδιο (1970), έγινε αποχωμάτωση γύρω από το ναό για την εξασφάλισή του από τα όμβρια ύδατα, έμφραξη των ρωγμών, καθώς και μερική επισκευή της στέγης από σχιστολιθικές πλάκες.

Το 1972 έγινε λεπτομερής εξέταση του εσωτερικού του ναού και καταρτίστηκε πρόγραμμα για τη συντήρηση του σπουδαιότατου ξυλόγλυπτου τέμπλου και του ξυλόγλυπτου χορού – πολυελαίου καθώς και του ζωγραφικού του διάκοσμου. Επίσης έγινε φωτογράφιση των τοιχογραφιών του ναού.

Μεταξύ των τοιχογραφιών και αυτή της Μαστίγωσης του Κυρίου.

Η Αρχαιολόγος Στ. Σδρόλια (1984) αναφέρει εξάλλου, ότι πραγματοποιήθηκαν εργασίες διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου οι οποίες συμπεριελάμβαναν: 1). κατεδάφιση του υφιστάμενου αναψυκτηρίου δίπλα στο ναό, ανέγερση νέου σε αρκετή απόσταση και σε χαμηλότερο επίπεδο, 2). ευρύτερη διαμόρφωση του χώρου με δενδροφυτεύσεις, πέτρινες κρήνες και καθίσματα.

Προτάθηκε από την 7^η Ε.Β.Α. αρμολόγημα, η επισκευή της στέγης και η συντήρηση τοιχογραφιών και τέμπλου (1995).

Για τον αγιογραφικό διάκοσμο που καλύπτει όλα τα τοιχώματα του εσωτερικού του Ιερού Ναού θα κάνουμε ιδιαίτερη μνεία στην αμέσως επόμενη παράγραφο, όπως για το ξυλόγλυπτο τέμπλο, τις ιερές εικόνες και τον ξυλόγλυπτο πολυέλαιό του.

Ο αύλειος χώρος του είναι πλακόστρωτος γύρωθεν του οποίου έχουν τοποθετηθεί παγκάκια για να κάθονται οι προσκυνητές. Κάτω από τον βαθύ ίσκιο του γεροπλάτανου, σ' ένα κλωνάρι του, είναι κρεμασμένη η μικρή καμπάνα της εκκλησίας. Εδώ ξαποσταίνουν πριν μπουν στο Μοναστήρι ν' ανάψουν ένα κεριά και να προσευχηθούν στον Κύριο ημών Ιησού Χριστό, οι προσκυνητές, ο καθένας ταπεινά και ειλικρινά με τον δικό του τρόπο.

ΑΓΙΟΓΡΑΦΗΣΗ - ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ

Όπως προείπαμε, το εσωτερικό του Ναού είναι αγιογραφημένο σε κάθε του σημείο με ενδιαφέρουσες τοιχογραφίες βυζαντινότητας τέχνης, από άγνωστο αγιογράφο που πιθανολογείται να ήταν μοναχός της Ιεράς Μονής, το 1732, εποχή κατά την οποία επίσκοπος Λιτζάς και Αγράφων ήταν ο Διονύσιος ο εξ Ιωαννίνων. Πρόκειται για σημαντικές τοιχογραφίες με

πλούσιο αγιογραφημένο περιεχόμενο, με σπάνιες αναπαραστάσεις από την ζωή του Κυρίου, αλλά και πολλών Αγίων που φέρνουν τα θεία πρόσωπα, με την πρώτη ματιά, στην ψυχή του προσκυνητή.

Όμως οι τοιχογραφίες αυτές, καθώς και ολόκληρος ο Ιερός Ναός, στην πορεία του χρόνου υπέστησαν μεγάλη ζημιά, κυρίως από την υγρασία που είναι έντονη στην περιοχή. Μπροστά στον κίνδυνο γενικής κατάρρευσης του αξιόλογου αυτού βυζαντινού Μνημείου, το Εκκλησιαστικό συμβούλιο Ανατολικής Φραγκίστας κινητοποιήθηκε δυναμικά αποστέλλοντας έγγραφα αρχικώς, αλλά και με παραστάσεις στους αρμόδιους φορείς του Υπ. Πολιτισμού, όπως και σε άλλους παράγοντες, περιγράφοντας την όλη κατάσταση. Σημαντικότερα των εγγράφων, το 1991 στην Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Λαρίσης, στις 17-11-1995/13 προς τον Περιφερειακό Διευθυντή Ευρυτανίας, στις 1-8-97/19 προς το Υπ. Πολιτισμού και στην Δ/ση αναστήλωσης βυζαντινών μνημείων. Το μόνο θετικό απ' αυτές τις προσπάθειες ήταν η εκπόνηση μελετών από ειδικούς του Υπ. Πολιτισμού και για τα δύο Βυζαντινά Μνημεία της Ανατολικής Φραγκίστας, η χρηματοδότηση των οποίων καθυστέρησε πολλά χρόνια.

ΤΕΜΠΛΟ - ΕΙΚΟΝΕΣ - ΠΟΛΥΕΛΑΙΟΣ

Α' ΤΟ ΤΕΜΠΛΟ

Το ιερό τέμπλο του Ι. Ναού είναι κατασκευασμένο από σκαλισμένο ξύλο, μάλλον καρυδιάς. Πάνω από την Ωραία Πύλη υπάρχει η χρονολογία 1737 που σίγουρα είναι το έτος κατασκευής του. Δεν γνωρίζουμε όμως τίποτα για τον δημιουργό του. Σύμφωνα με την τοπική παράδοση, οι τεχνίτες

σκαλιστές που το κατασκεύασαν με τόσο μεράκι, ήταν Ηπειρώτες.

Σ' ολόκληρο το τέμπλο υπάρχουν με μοναδικό τρόπο σκαλισμένες παραστάσεις, φυσικά όλες χειροποίητες. Σπάνιας ομορφιάς έργο είναι ο Σταυρός με τα λυπητερά που βρίσκονται στο πάνω μέρος του. Ιδιαίτερης δε ξυλογλυπτικής τεχνικής, είναι τα δύο Βημόθυρα της Ωραίας Πύλης τα οποία φυλάσσονται, κατά παραχώρηση της Ενορίας, στην κειμηλιοθήκη του Μουσείου του Ιδρύματος «Γ. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ», μαζί με το επιτραχήλιο του κτήτορος της Ι. Μονής Ηγουμένου Παπακυρίλλου (1650-1740) και άλλα κειμήλια.

Β'. ΕΙΚΟΝΕΣ

Οι εικόνες του Ιερού Ναού της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα χρονολογούνται από το 1738 μέχρι σήμερα. **Τις χωρίζουμε σε δύο ομάδες.**

Την πρώτη ομάδα την αποτελούν οι παλιές εικόνες και δη αυτές που υπήρχαν, αλλά και υπάρχουν στο τέμπλο, σε μερικές εκ των οποίων αναγράφεται η χρονολογία 1738 που είναι και ο χρόνος αιογράφ-

φησης των, και αποτελούν σημαντικά έργα βυζαντινής τέχνης. Είπαμε, παραπάνω, υπήρχαν, διότι από το 1965, δεν υπάρχουν οι τέσσερις μεγάλες εικόνες του τέμπλου, γιατί εκλάπησαν.

Την δεύτερη ομάδα την αποτελούν οι νέες εικόνες οι οποίες αντικατέστησαν αυτές που εκλάπησαν από το τέμπλο και η εικόνα του προσκυνηταρίου, οι οποίες είναι έργα Αγιορειτών Μοναχών του 1969.

Γ'. ΠΟΛΥΕΛΑΙΟΣ - ΨΑΛΤΗΡΙ

Αξιόλογο αριστούργημα υψηλής ξυλογλυπτικής τέχνης θεωρείται ο και από τις δύο πλευρές του σκαλισμένος πολυέλαιος που όμοιός του υπάρχει σε μοναστήρια του Αγίου Όρους, καθώς και το σμαλτοκέντητο ψαλτήρι, αναλόγιο με ελεφαντοστόυν, που ίδιο, ανάλογο αυτού φυλάσσεται στην κειμηλιοθήκη της Ιεράς Μονής Τατάρνης. Και τα δύο αυτά ξυλογλυπτα έργα που κοσμούν το Μοναστήρι, χρονολογούνται γύρω στα 1700 και κατά πάσα πιθανότητα, είναι δημιουργήματα αυτών που κατασκεύασαν με τόση δεξιοτεχνία, το τέμπλο της Ι. Μονής.

Κλείνοντας την αναφορά μας στο Μοναστήρι

του «ΣΩΤΗΡΑ», πρέπει να πούμε ότι τούτο, πριν περιέλθει στην δικαιοδοσία της Ανατολικής Φραγκίστας, ανήκε στο Κερασχώρι. Ως Μονή Κερασόβου, φαίνεται εκεί γύρω στο 1800, σε έγγραφο που βρίσκεται σε φάκελο που φυλάσσεται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους. Σύμφωνα με την νεότερη τοπική παράδοση, το μοναστήρι ή πωλήθηκε ή μεταβιβάστηκε από τους Κερασοβίτες στη Φραγκίστα, για να εξοικονομηθούν χρήματα για την κατασκευή του περικαλλούς Ναού της Αγίας Παρασκευής, στο Κερασχώρι. Υπάρχει και μια άλλη εκδοχή, σύμφωνα με την οποία, η περιοχή του Μοναστηριού προ της απελευθέρωσης, να ανήκε εντός των ορίων του Κερασόβου, κάτι που άλλαξε αργότερα, με την νέα διοικητική διαίρεση και προσαρτήθηκε στη Φραγκίστα.

Η ΣΩΤΗΡΑ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΣΤΥΛΩΣΗΣ

Από τα πρώτα χρόνια της διακονίας μου στην Ανατ. Φραγκίστα, με το Εκκλ. Συμβούλιο και την Ιερά Μητρόπολη Καρπενησίου, όπως αναφέραμε και πιο πάνω, ξεκινήσαμε μια μεγάλη προσπάθεια για την διάσωση της “ΣΩΤΗΡΑΣ”, του ιστορικού αυτού Ναού, καθολικού της πάλαι ποτέ διαλαμψάσης ομώνυμης Ιεράς Μονής που δέσποζε για πολλούς αιώνες στην περιοχή.

Η πρώτη οργανωμένη κίνηση μας έγινε το 1992 με την ανάθεση εκπόνησης Μελέτης αποκατάστασης του Μνημείου σε Τεχνικό Γραφείο στην Αθήνα. Το εν λόγω Γραφείο προέβη σε μια πρώτη εκτίμηση του κόστους της Μελέτης, αλλά λόγω υψηλών για τα δεδομένα της Ενορίας οικονομικών απαιτήσεων, η εκπόνηση της Τεχνικής Μελέτης δεν προχώρησε.

Οι προσπάθειες δεν σταμάτησαν, αντιθέτως οι παρεμβάσεις συνεχίστηκαν πιο δυναμικά, μέχρι που

Οι μελετητές με τον πρώην Π.Σ. Ταξιάρχη Σκλαπάνη στη “ΣΩΤΗΡΑ”.

βρέθηκε λύση και μάλιστα από τις καλύτερες, όπως αποδείχθηκε στην πορεία. Το θέμα της χρηματοδότησης της Μελέτης - αποκατάστασης για τη ΣΩΤΗΡΑ, τελικά το ανέλαβε, η Π.Ε. Ευρυτανίας, η οποία ανέθεσε την εκπόνηση της στο ΤΕΧΝΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΖΗΜΑ ΕΛΕΝΗ και ΤΖΗΜΑ ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ και εν συνεχεία την μελέτη Κατάστασης, διατήρησης και Παθολογίας των τοιχογραφιών του Ιερού Ναού, στο ΤΕΧΝΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ «ΘΕΟΦΙΛΑΚΤΟΣ Π. & ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Γ. Ο.Ε.» ΚΑΛΟΠΗΤΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, που εδρεύει στον Πειραιά.

ΤΙ ΠΡΟΕΒΛΕΠΕ Η ΜΕΛΕΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

Στόχος του έργου, σύμφωνα με την Μελέτη, ήταν η αντιμετώπιση των παθολογιών του κτηρίου, ώστε να διασωθεί και να καταστεί δυνατή χωρίς αντιξοότητες, η χρήση του, όσο και η διαμόρφωση του πε-

ριβάλλοντα χώρου με τεχνοτροπία αντάξια του Ναού, ώστε να αναδειχθεί το μνημείο

ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ: ΠΕΡΑΣΜΟΝΗ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΡΟΣ-ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ	
ΕΡΓΟ: ΜΕΛΕΤΗ ΕΥΣΤΗΡΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΘΟΙΚΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΑΣΜΟΝΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΡΟΣ	
ΘΕΣΗ ΕΡΓΟΥ: ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ-ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ	
ΘΕΜΑ ΣΧΕΔΙΟΥ: ΠΡΟΣΑΣΗ-ΚΑΤΟΦΗ ΟΙΚΙΣΚΟΥ	
ΚΛΙΜΑΚΑ: 1:50	ΧΡΟΝΟΣ ΕΥΡΥΝΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ: 2011
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ: A-2	
ΜΕΛΕΤΗΤΕΣ: ΤΖΗΜΑΣ ΕΛΕΝΗ-ΚΙΝΝΑ ΑΡΧ. ΜΗΧ., ΤΖΗΜΑΣ ΧΑΡΙΑΝΘΟΣ-ΔΙΜΟΣ ΜΗΧ.-ΑΝΑΚ. & ΑΡΧΟΚ. ΚΤΗΡΙΩΝ ΤΕ	
ΥΠΟΓΡΑΦΗ-ΣΦΡΑΓΙΔΑ:	
 ΕΛΕΝΗ ΚΙΝΝΑ ΕΓΓΓ. ΤΖΗΜΑΣ ΔΙΠΛ. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΑΡΧΙΤ. ΣΥΝ. ΠΡΟΤ. ΚΑΘΗΜΕΡΙΟΥ ΜΕΛΟΣ ΣΥΝ. ΠΡΟΤ. ΚΤΗΡΙΩΝ 113266 Σ. ΠΡΟΣΑΣΗ - ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ - ΤΑΧ. ΚΩΔ. 7402 ΑΦΜ. 10880381 - ΔΟΥ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	 ΧΑΡΙΑΝΘΟΣ ΔΙΜΟΣ ΤΖΗΜΑΣ ΠΡΩΤΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΤΕ ΜΕΛΟΣ ΕΣ.Ε.Μ. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ 4387 205 ΠΡΟΣΑΣΗ - ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ - ΤΑΧ. ΚΩΔ. 7402 ΑΦΜ. 11510983 - ΔΟΥ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Σύμφωνα με τους μελετητές, το κτήριο παρουσίαζε προβλήματα έντονης ρηγματώσης, κυρίως στα σημεία επαφής του με τον ανατολικό τοίχο. Υπήρχε γενική ρηγματώση και τμηματική αποσάθρωση της δομής των θόλων του ναού. Οι ρωγμές ήταν άνισα κατανεμημένες, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες των αιτίων που τις προκάλεσαν. Ως τέτοια αίτια θεωρούνταν οι αποκλίσεις λόγω των πλαγιών ωθήσεων, η γήρανση των υλικών, και τέλος οι μετακινήσεις που επήλθαν από τις εκάστοτε σεισμικές καταπονήσεις.

Τα ίδια αίτια είχαν προκαλέσει διάσπαρτα προβλήματα και στα υλικά της στέγης, τόσο στον κυρίως ναό, όσο και στο νάρθηκα, όπου λόγω κυρίως της γήρανσης και των μικρομετακινήσεων των λίθινων πλα-

κών κάλυψης, δεν εξασφαλιζόνταν η στεγανότητα του κτηρίου. Η διείσδυση των ομβρίων είχε ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, και τις εκτεταμένες φθορές του ζωγραφικού διακόσμου και του τέμπλου.

Περιορισμένης, σχετικά, έκτασης προβλήματα υπήρχαν και στον νάρθηκα. Τέτοια ήταν οι φθορές, λόγω της καταπόνησης του ξύλινου σκελετού (εσωτερικές ξυλοδεσιές-ζωνάρια), με αποτέλεσμα ρηγματώσεις οφειλόμενες στις ωθήσεις του βαρελόσχημου θόλου προς τον δυτικό τοίχο, καθώς και τα ακαλαίσθητα αρμολογήματα κ.τ.λ.

Ακόμη στο μνημείο, σύμφωνα πάντα με τους μελετητές, διαπιστώθηκε η έντονη παρουσία υγρασίας, τόσο στο εσωτερικό (με αποτέλεσμα φθορές στις τοιχογραφίες) όσο και στο εξωτερικό του ναού.

Τα προαναφερόμενα προβλήματα υγρασίας, αλλά και οι μικρομετακινήσεις των λιθοδομών, είχαν ως αποτέλεσμα την κατάπτωση τμημάτων των τοιχογραφιών, ιδίως στην περιοχή του τεταρτοσφαιρίου του βορείου και νότιου χορού. Στις περιοχές επίσης των θόλων, μεγάλα τμήματα τοιχογραφιών είχαν

Ο Αρχιεπίσκοπος κ. Ιερώνυμος στη “ΣΩΤΗΡΑ”.

αποκολληθεί, καθώς και στη νότια και τη βόρεια παρειά, στο χώρο του Ιερού. Στις περιοχές επίσης των ξυλοδεσιών, μεγάλο μέρος των επιζωγραφισμένων επιχρισμάτων είχαν αποκολληθεί, λόγω της διαφορετικής συμπεριφοράς, έναντι της λιθοδομής και των συστολοδιαστολών του ξύλου.

Για την αντιμετώπιση της ανερχόμενης υγρασίας, η Μελέτη προέβλεπε, πραγματοποίηση στραγγιστικού συστήματος στην ανατολική, δυτική και βόρεια πλευρά του ναού. Την κατασκευή τάφρου στις τρεις πλευρές, στο μέγεθος της θεμελίωσης, την τοποθέτηση γραμμικών σταγγιστηρίων από διάτρητους πλαστικούς σωλήνες D100mm από PVC ή πολυαιθυλένιο με περίβλημα γεωφύσματος των 200gr/m και κατόπιν, την πλήρωση της τάφρου στραγγιστηρίων κ.λ.π. με χαλίκια λατομείου και σε συνέχεια (τα πάνω 15cm), με άμμο.

Διαμόρφωση του περιβόλου του ναού με αποχωμάτωση περιμετρικά του κτηρίου, περιμετρική επίστρωση με λιθόπλακες και για την αποκατάσταση της στέγης του κυρίως ναού, η μελέτη προέβλεπε τις ακόλουθες εργασίες:

Καθαίρεση και εναπόθεση, σε κατάλληλο χώρο, των πλακών της δίρριχτης στέγης. Απομάκρυνση του υλικού πλήρωσης του χώρου υπεράνω των θόλων και αποκάλυψη των εξωραχίων, ώστε να καταστούν ορατές οι ρωγμές.

Σχολαστικό σφράγισμα των ρωγμών και στη συνέχεια, μετά την πήξη του, επίστρωση ολόκληρης της επιφάνειας των εξωραχίων με ίδιο κονίαμα με αυτό των αρμολογημάτων, όπου όμως, αντί ασβέστου να χρησιμοποιηθεί υδράσβεστος στο ίδιο ποσοστό.

Πλήρωση των κενών μεταξύ εξωραχίων στέγης και εξομάλυνση με ισχνό πλινθόδεμα, που θα έχει ως

αδρανή σπασμένα κεραμίδια και τούβλα και συνδετικό 2/3 υδρασβέστου και 1/3 λευκού τσιμέντου.

Εφαρμογή στρώσης σκυροδέματος με λευκό τσιμέντο, οπλισμένο με ανοξειδωτο πλέγμα Θ 6 mm με κανάβο 10/10 ή 10/15 εκ.

Τοποθέτηση των λίθινων πλακών, με επαρκή επικάλυψη και με κονία που θα περιέχει ως στεγανωτικό, υδρόφοβο υδρατμοπερατό υλικό μάζης, καθώς και βελτιωτικό υλικό πρόσφυσης.

Μετά τις εργασίες καθαίρεσης και πριν τις εργασίες αποκατάστασης, να επισκευασθούν και συγκολληθούν τα λίθινα γείσα (αστρέχες) στα οποία απολήγουν οι στέγες.

Με βάση τα επίπεδα των γείσων και την αρχική γεωμετρία των στεγών, για τον καθορισμό της οποίας να σημειωθούν μάρτυρες, να ληφθεί ιδιαίτερη μέριμνα, ώστε η γεωμετρία της νέας στέγης να συμπίπτει ακριβώς με την αρχική.

Άμεσες εργασίες στερέωσης των τοιχογραφιών, που θα πρέπει να προβλεφθούν πριν την έναρξη των εργασιών στερέωσης, έτσι ώστε να αποφευχθούν φθορές κατά τη διάρκειά τους.

Την μόνιμη και συνολική συντήρηση και ανάδειξη του ζωγραφικού διακόσμου του κυρίως ναού, που θα εφαρμοσθεί μετά τις οικοδομικές εργασίες.

Την στερέωση και την συντήρηση του αξιόλογου ξυλόγλυπτου τέμπλου και των εικόνων του.

ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ

Η μελέτη ανάπλασης του περιβάλλοντος χώρου αναπτύσσεται σε τρεις ξεχωριστούς άξονες, για να ικανοποιήσει 3 βασικές ανάγκες που παρουσιάζονται.

Έτσι επαναπροσδιορίζονται δύο από τις εισόδους στο χώρο -οι οποίες έχουν επιλεγεί ως οι βασικό-

τερες- με την κατασκευή μιας τοξωτής γέφυρας με κλίμακα και μιας ράμπας με κατάλληλη κλίση για ΑΜΕΑ.

Σύμφωνα με τη Μελέτη, η στάθμη του εξωτερικού διαμορφωμένου εδάφους να καθοριστεί στα 20 εκ. κάτω από τη στάθμη του δαπέδου του κυρίως ναού και να πλακοστρωθεί.

Για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών της Ιεράς Μονής να κατασκευαστούν χώροι υγιεινής (ΑΜΕΑ) και αποθηκευτικός χώρος για τις ανάγκες του ναού, στη θέση της παλιάς αποθήκης.

Βασικό κριτήριο για τις νέες κατασκευές είναι η εναρμόνιση του ύφους τους τόσο με το περιβάλλον όσο και με το ύφος του μνημείου. Γι αυτό το λόγο τα υλικά και η τεχνοτροπία, που προέβλεπε η Μελέτη να χρησιμοποιηθούν, έπρεπε να είναι ανάλογα του ναού.

Η μακέτα του έργου στη “ΣΩΤΗΡΑ”.

Η Μελέτη, εγκρίθηκε από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο του Υπουργείου Πολιτισμού (Κ.Α.Σ.) και στα τέλη του 2012, προωθήθηκε αρμοδίως, για να ενταχθεί σε χρηματοδοτούμενο Πρόγραμμα.

Η χρηματοδότηση δεν ήταν εύκολη υπόθεση. Το πολύ σημαντικό αυτό έργο με τίτλο: «**ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ – ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ του Ι.Ν ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΑΝΑΤ. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ**» συνολικού προϋπολογισμού 350.000,00 ευρώ, χρηματοδοτήθηκε αρχικά το 2012 από το Πρόγραμμα ΠΙΝΔΟΣ το οποίο όμως στην πορεία καταργήθηκε από την Κυβέρνηση, με αποτέλεσμα να χαθεί ο φορέας υλοποίησης του έργου αυτού.

Χρειάστηκαν νέες δυναμικές παρεμβάσεις για να βρεθεί λύση, παρεμβάσεις που έφτασαν μέχρι και το Ελληνικό Κοινοβούλιο. Οι Βουλευτές Τέρενς - Νικόλας Κουίκ και Ραχήλ Μακρή, που επισκέφτηκαν το ιστορικό αυτό χώρο, κατά τη διάρκεια περιόδους τους στην Ευρυτανία, εντυπωσιάστηκαν από το Μνημείο και επιστρέφοντας στην Αθήνα, στις 22/7/2013, κατέθεσαν κοινή Ερώτηση στους αρμόδιους Υπουργούς, ζητώντας ενημέρωση για τη μη δημοπράτηση του έργου και πού αυτή οφείλετε.

Πιο συγκεκριμένα, οι εν λόγω Βουλευτές ζητούσαν

Οι Βουλευτές Τέρενς - Νικόλας Κουίκ και Ραχήλ Μακρή στη «ΣΩΤΗΡΑ».

να πληροφορηθούν από τους Υπουργούς, Πολιτισμού, Πάνο Παναγιωτόπουλο και Τουρισμού, Όλγα Κεφαλογιάννη, πού οφείλεται «η κωλυσιεργία εργασιών, με ΠΡΩΤΟΦΑΝΕΙΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΕΣ, για την αναστήλωση του ναού της Σωτήρας, μοναδικού Βυζαντινού μνημείου του 16ου αιώνας, στην Ανατολική Φραγκίστα Ευρυτανίας»

Λύση δεν δόθηκε από τους Υπουργούς, αλλά από την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος. Μετά από θετική και εμπεριστατωμένη εισήγηση της Π.Ε. Ευρυτανίας και του τότε Αντιπεριφερειάρχη Βασίλη Καραμπά, εντάχθηκε το πολυθύλητο αυτό έργο σε σχέδιο Προγραμματικής Σύμβασης Πολιτισμικής Ανάπτυξης το οποίο εγκρίθηκε από το Περιφερειακό Συμβούλιο στη συνεδρίασή του στις 3 Νοεμβρίου 2014.

Ήταν μια σημαντική εξέλιξη, με αίσιο τέλος, καθότι το εν λόγω έργο πέρασε από χίλια – μύρια κύματα, μέχρι να φτάσει ως εδώ. Έτσι μετά την Έγκριση της τροποποίησης της Προγραμματικής Σύμβασης,

Ο Κλέαρχος Περγαντάς υπογράφει την δημοπράτηση της αποκατάστασης της «ΣΩΤΗΡΑΣ», τεύχος της οποίας παρέδωσε στον π. Ευάγγελο Φεγγούλη.

άνοιξε διάπλατα ο δρόμος να δρομολογηθεί η δημοπράτησή του και η έναρξη των εργασιών αποκατάστασης του Μνημείου.

Καθοριστική υπήρξε η συμβολή του τότε Περιφερειάρχη Στερεάς Ελλάδος, κ. Κλέαρχου Περγαντά και όπως προαναφέραμε, της τότε Διοίκησης της Π.Ε. Ευρυτανίας, και δη του Αντιπεριφερειάρχη Βασίλη Καραμπά, των Περιφερειακών Συμβούλων, Ταξιάρχη Σκλαπάνη και Λάμπρου Τσιτσάνη, να εκπονηθεί αρχικά η Μελέτη και στη συνέχεια να ενταχθεί και να «γλιτώσει» το έργο, ενώ ουσιαστική και απόλυτα αποτελεσματική ακολούθησε η παρέμβαση του νυν Αντιπεριφερειάρχη Ευρυτανίας, Άρη Τασίου και των νυν Περιφερειακών Συμβούλων, που έφεραν το θέμα στο Π.Σ. όπου με την σύμφωνη γνώμη του τωρινού Περιφερειάρχη Κώστα Μπακογιάννη, εγκρίθηκε και από την Οικονομική Επιτροπή και έτσι μπήκε στην τελική του ευθεία για δημοπράτηση.

Η ΕΝΑΡΞΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΝΑΟΥ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Τον Απρίλιο του 2016 ξεκίνησαν οι εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης του Ιερού Ναού Μεταμορφώσεως Σωτήρος.

Το έργο, προϋπολογισμού **350.000,00 €**, υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της Προγραμματικής Σύμβασης Πολιτιστικής Ανάπτυξης που υπεγράφη μεταξύ του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, με Φορέα Υλοποίησης την Διεύθυνση Τεχνικών Έργων της Π.Ε. Ευρυτανίας.

Εργολήπτης του έργου, μετά την δημοπρασία που διενεργήθηκε, και επικεφαλής των εργασιών της αποκατάστασης του Μνημείου, ο Πολιτικός Μηχανικός Έντι Ράπτης, (ΦΩΤΟ), ένας εκ των καλύτερων συντηρητών στο χώρο αυτό, με καλό όνομα στο Υπουργείο Πολιτισμού και με ανάλογα έργα πανελλαδικά.

Η “ΣΩΤΗΡΑ” επιτέλους μπήκε σε τροχιά αποκατάστασης. Το καλοκαίρι του 2016, οι εργασίες συντήρησης συνεχίστηκαν σε εντατικούς ρυθμούς και προκειμένου να προφυλαχτεί το Μνημείο από την υγρασία και τις βροχές, τοποθετήθηκε ειδικό σκέπαστρο.

Στόχος του έργου είναι τόσο η αντιμετώπιση των παθολογιών του κτηρίου, ώστε να διασωθεί και να καταστεί δυνατή, χωρίς αντιξοότητες η χρήση του, όσο και η διαμόρφωση του περιβάλλοντα χώρου με τεχνοτροπία αντάξια του Ναού, ώστε να αναδειχθεί το μνημείο, καθώς και εργασίες στερέωσης των τοιχογραφιών, που προβλέπονται πριν την έναρξη των εργασιών στερέωσης, έτσι ώστε να αποφευχθούν φθορές κατά τη διάρκειά τους.

Με την αποκατάσταση του Μνημείου αυτού και την εν γένει αναβάθμιση της περιοχής, με την επαναλειτουργία των Κατασκευών, η “ΣΩΤΗΡΑ”, θα μετατραπεί σε ένα πραγματικό πυλώνα ανάπτυξης, που θα δημιουργήσει τεράστιες προοπτικές για τον τόπο.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ Δ/ΝΤΡΙΑΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Το μνημείο επισκέφτηκε στις 24 Μαΐου 2017, κλιμάκιο του Υπουργείου Πολιτισμού με επικεφαλής την κ. Μαρία Μερτζάνη, Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Συντήρησης Αρχαίων & Νεώτερων Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού & Αθλητισμού.

Η κ. Μερτζάνη συνοδευόμενη από συνεργάτες της, από την κ. Ιωάννα Μανωλούδη, Αρχαιολόγο της Εφορίας Αρχαιοτήτων Φθιώτιδας - Ευρυτανίας, τον Δ/ντη των Τεχνικών Έργων της Π.Ε. Ευρυτανίας, κ. Παναγιώτη Κλέσιора, τον Πολ. Μηχανικό κ. Παναγιώτη Βονόρτα, παρουσία των εκ-

προσώπων της Εκκλησίας, του εργολήπτη κ. Ε. Ράπτη και του συντηρητή κ. Α. Μπέκου, πραγματοποίησε αυτοψία στο Μνημείο, βλέποντας από κοντά την πορεία των εργασιών, αλλά και αυτών που θα πρέπει να προστεθούν, όσον αφορά την συντήρηση και αποκατάσταση του αγιογραφικού διακόσμου του Ναού.

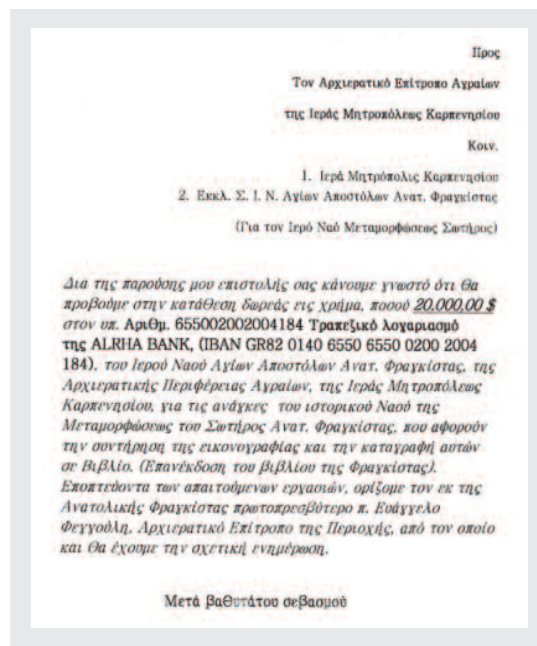
Ακολούθησε ευρεία σύσκεψη στα Γραφεία του Αντιπεριφερειάρχη κ. Τασιού στο Καρπενήσι, όπου τέθηκαν επί τάπητος όλα τα ζητήματα του έργου και κυρίως αυτό της ολοκλήρωσης της συντήρησης και πλήρους αποκατάστασης των μοναδικών τοιχογραφιών του Ναού.

Η ΑΝΑΠΑΝΤΕΧΗ ΕΞ... ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΔΩΡΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ ΤΟΥ ΝΑΟΥ

Για την συντήρηση και αποκατάσταση μέρους του εσωτερικού αγιογραφικού διακόσμου, ουσιαστική και την κατάλληλη στιγμή, υπήρξε η αναπάντεχη εξ Αμερικής ΔΩΡΕΑ, της τάξεως των 20.000 \$, ευλαβούς πιστής που επιθυμούσε την ανωνυμία της, όπως αναφέρεται και στο σχετικό έγγραφο που σας παραθέτουμε.

Η αείμνηστη πλέον δωρήτρια, με επιστολή της στον πονήσαντα το παρόν, δια του πληρεξουσίου Δικηγόρου και στενού συγγενούς της, γνωστοποίησε την επιθυμία της να καταθέσει το ανωτέρω ποσόν στο τραπεζικό λογαριασμό της Ενορίας Αγίων Αποστόλων Ανατ. Φραγκίστας, όπως και έγινε:

Συγγενείς
της αειμνήστου
δωρήτριας
στη «ΣΩΤΗΡΑ».

«Δια της παρούσης μου επιστολής σας κάνουμε γνωστό ότι προτιθέμεθα να προβούμε στην κατάθεση δωρεάς εις χρέημα, ποσού **20.000 \$**, υπέρ του Ιερού Ναού Αγίων Αποστόλων Ανατ. Φραγκίστας, της Αρχιερατικής Περιφέρειας Αγραίων, της Ιεράς Μητροπόλεως Καρπενησίου, για τις ανάγκες του ιστορικού Ναού της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Ανατ. Φραγκίστας, που αφορούν την συντήρηση της εικονογραφίας και την καταγραφή αυτών στο παρόν βιβλίο, ορίζοντας μάλιστα εποπτεύοντα των εργασιών τον π. Ευάγγελο Φεγγούλη, από τον οποίο και θα έχουμε την σχετική ενημέρωση»....

Σε λίγο καιρό και αφού εστάλησαν από την πλευρά της δωρήτριας προς το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο και τανάπαλι, τα απαραίτητα έγγραφα, και έλαβαν δια Πρακτικού την έγκριση της Ιεράς Μη-

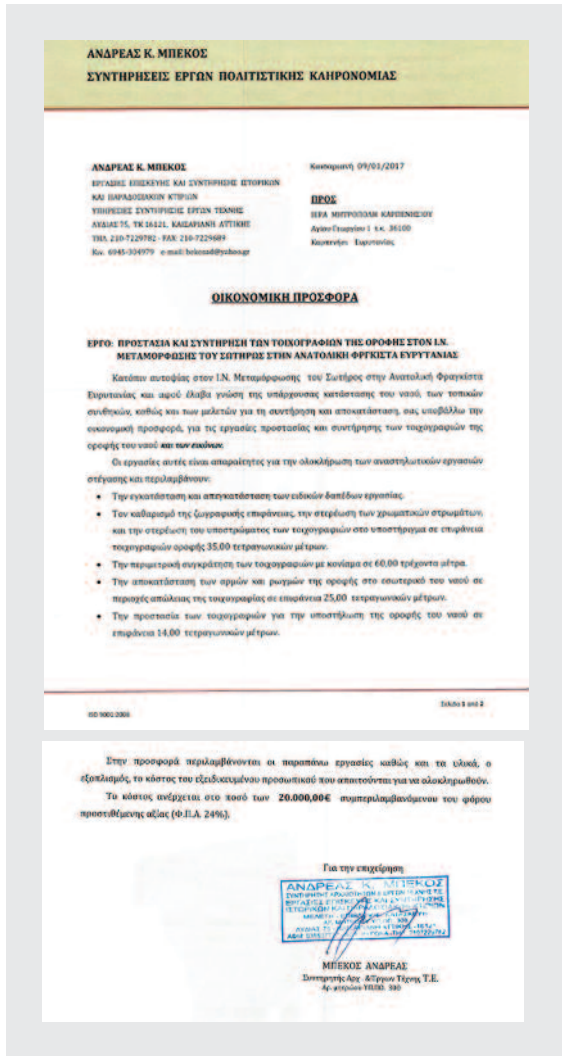
τροπόλεως Καρπενησίου, η δωρεά κατατέθηκε στον τραπεζικό λογαριασμό της Ενορίας και αμέσως προκηρύχθηκε εκδήλωση ενδιαφέροντος για την συντήρηση – αποκατάσταση τμήματος της εικονογραφίας του ιστορικού Ναού του Σωτήρος.

Το έργο συντήρησης τμήματος του αγιογραφικού διακόσμου ανέλαβε το Τεχνικό Γραφείο Συντήρησης Έργων Πολιτιστικής Κληρονομιάς Ανδρέα Μπέκου. Οι εργασίες ξεκίνησαν στις αρχές του 2017 και ολοκληρώθηκαν τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους, με εξαιρετικά αποτελέσματα.

Μάλιστα τον Ιούνιο του 2017, τον ιστορικό Ναό του «ΣΩΤΗΡΑ», επισκέφτηκαν συγγενείς της αιμνήστου δωρήτριας και είχαν την ευκαιρία να δουν από κοντά τις εργασίες συντήρησης της εικονογραφίας που βρίσκονταν σε εξέλιξη.

Οι συντηρητές επί τω έργω.

Ως αντιδώρημα της δωρεάς, το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο Ανατ. Φραγκίστας, δί' ευχών του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καρπενησίου κ. Γεωργίου, με ευχαριστήρια Επιστολή στους συγγενείς της αιμνήστου δωρήτριας στην Αμερική, εξέφρασε τα συλ-

λυπητήριά του για την εκδημία της, αλλά και τις ευχαριστίες του. (Σχ. Έγγραφο).

Εδώ θα πρέπει να τονιστεί ότι σημαντική υπήρξε για τη συντήρηση του συγκεκριμένου Τμήματος της Αγιογραφίας και η οικονομική συνδρομή της Ιεράς Μητροπόλεως Καρπενησίου με σεπτή εντολή του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ. Γεωργίου.

Θέλουμε να πιστεύουμε πως πολύ σύντομα θα συνεχιστούν οι εργασίες αποκατάστασης και για τον υπόλοιπο αγιογραφικό και εικονογραφικό διάκοσμο, αλλά και για την συντήρηση του ξυλόγλυπτου τέμπλου, προκειμένου να παραδοθεί πλήρως αποκατεστημένο το σπουδαίο και διατηρητέο αυτό Μνημείο.

Άποψη του Ιερού Ναού της Κοιμήσεως Θεοτόκου.

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Το Μοναστήρι της Παναγίας βρίσκεται πάνω σε μια γραφική νησίδα που σχηματίστηκε από τον Κερασοβίτη ποταμό και το «Φραγκισινόρεμα», που ενωμένα λίγο πιο κάτω απ' εκεί, συνεχίζουν αντάμα την πορεία τους προς την τεχνητή λίμνη των Κρεμαστών, χωρίζοντας έτσι με αυτόν τον τρόπο, την Ανατολική από την Δυτική Φραγκίστα.

Η παράδοση μας αναφέρει ότι στο πάλαι ποτέ αυτό μεγάλο Μοναστηριακό συγκρότημα απ' το οποίο έχει απομείνει σήμερα, μόνο το καθολικό του Ιερού Ναού του με μερικά μισογκρεμισμένα κελιά, βίωναν τον ορθόδοξο μοναχισμό οι ίδιοι μοναχοί που

ήταν και στο Μοναστήρι του «ΣΩΤΗΡΑ» το οποίο είχαν ως μετόχι τους.

Μάλιστα, δε βάσει της ίδιας παράδοσης, λέγεται ότι τα δύο Μοναστήρια επικοινωνούσαν μεταξύ τους δια μέσου κάποιας υπόγειας σήραγγας δύο (2) περίπου χιλιομέτρων στην οποία κατέφευγαν, όπως παραπάνω αναφερθήκαμε, όταν εδέχοντο επιθέσεις από επιδρομές απίστων οι μοναχοί. Εκατέρωθεν δε του σημερινού Ιερού Ναού της Παναγίας, φαίνονται κάποια μεγάλα σπήλαια που κατά μία πιθανότητα, επιβεβαιώνουν αυτήν την παράδοση. Πάντως επίσημα από ειδικούς σπηλαιολόγους, αυτά δεν έχουν ερευνηθεί. Όσον αφορά δε, γι' αυτό που λέγεται ότι εκεί μέσα στις

σπηλιές, κατοικούν δράκοι και φαντάσματα που φυλάττουν κάποιον θησαυρόν, πρόκειται περί αστέιου.

Νότια του Μοναστηριού, λειτουργούν σήμερα ο παραδοσιακός νερόμυλος με την νεροτριβή του, μέσα σε σύγχρονες κτιριακές εγκαταστάσεις που υπό την εποπτεία της κοινότητας Ανατολικής Φραγκίστας, εξυπηρετούν τους κατοίκους της περιοχής.

Ο νερόμυλος, η νεροτριβή και το μανδάνιο ήταν ανέκαθεν ιδιοκτησία του Μοναστηριού. Αυτό αποδεικνύεται από έγγραφο της 8ης Ιουνίου 1843, που φυλλάσσεται στα Γενικά Αρχεία του κράτους.

Ο γύρωθεν δε χώρος του Ναού, από τις αρχές του 20ου αιώνα, αποτελούσε κοινό κοιμητήριο των δύο χωριών, Ανατολικής και Δυτικής Φραγκίστας. Από το 1993 όμως και μετά, χρησιμοποιείται ως χώρος νεκροταφείου, μόνο από το χωριό της Ανατολικής Φραγκίστας.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Την ίδρυση τούτου του Μοναστηριού της Παναγίας που είναι το άλλο μεγάλο βυζαντινό μνημείο της Ανατολικής Φραγκίστας, η παράδοση τοποθετεί εκεί, στις αρχές του 16ου αιώνα, λίγα χρόνια δηλαδή προ της ιδρύσεως του Μοναστηριού του Σωτήρος με το

οποίο, όπως κατέγραψε η ιστορία, είχαν από κοινού την ίδια πορεία δράσης και ζωής.

Από κάποια στοιχεία που έχουμε συλλέξει, φαίνεται ότι το Μοναστήρι, κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, έπαιξε σημαντικό ρόλο στον αγώνα για την απελευθέρωση από τον Μουσουλμανικό ζυγό.

Υπήρξε δε, ιδιαιτέρως κατά τους χειμερινούς μήνες που κατέβαινε η αδελφότητα από την «ΣΩΤΗΡΑ» στην Παναγία, κέντρο ανεφοδιασμού των Ελλήνων αγωνιστών, πάντα όμως σε συνεργασία με το Μοναστήρι της Τατάρνας, που ηγείτο αυτής της προσπάθειας του σκλαβωμένου Ελληνισμού εκείνη την περίοδο, στην περιοχή.

Στο χώρο έμπροσθεν του Ιερού Ναού, υπήρχαν τα κελιά των Μοναχών και κάποιες άλλες κτιριακές εγκαταστάσεις από το Μοναστηριακό συγκρότημα. Σήμερα ωστόσο, έχει απομείνει μόνο ένα μισογκρεμισμένο κελί που διετηρείτο, όπως φαίνεται, σε καλύτερη κατάσταση από τα άλλα εκ των οποίων μόνο ίχνη ερειπίων υπάρχουν. Σ' αυτό, σύμφωνα με μαρτυρίες των γερόντων του χωριού, εγκαταβίωσε ο τελευταίος μοναχός του Μοναστηριού, συντηρώντας μάλιστα και κοπάδι αιγοπροβάτων της Μονής. Αυτός σύμφωνα πάντα με τις ίδιες μαρτυρίες, εκοιμήθη το 1890 περίπου, κοντά στο Μοναστήρι της Παναγίας της Προυσιώτισσας όπου πήγαινε να προσκυνήσει την Μεγαλόχαρη.

Λέγεται δε, ότι ενταφιάσθηκε εκεί, στο κοιμητήριο της Ιεράς Μονής Προυσιώτισσης, μη μπορώντας να εκπληρώσει την μεγάλη επιθυμία του που είχε εκμυστηρευτεί σε ανθρώπους του χωριού, να ενταφιαστεί δίπλα απ' το κελί του.

Απ' όλα αυτά τα στοιχεία θα μπορούσε να συμπεράνει κανείς ότι στο Μοναστήρι της ΠΑΝΑΓΙΑΣ

υπήρχαν μοναχοί μέχρι στις αρχές του 20ου αιώνα, σε αντίθεση μ' αυτό του «ΣΩΤΗΡΑ», στο οποίο δεν φαίνεται κανένα σημάδι κοινοβιακής ζωής στους μετά την απελευθέρωση χρόνους.

Η εν λόγω Ιερά Μονή από της ίδρυσής της ανήκε στην Μεγάλη Φραγκίστα. Μετά όμως τον διαχωρισμό της (1915) σε Ανατολική και Δυτική, την χρήση και φροντίδα της ανέλαβαν από κοινού οι 2 ενορίες των ομώνυμων κοινοτήτων, οι οποίες μάλιστα, σε πνεύμα αδελφικής εν Χριστώ ζωής, τελούσαν την Θεία Λειτουργία με θεία ευλάβεια και κατάνυξη, τόσο κατά την εορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου τον 15 Αύγουστο, όσο και κατά την εορτήν της Ζωοδόχου Πηγής την Παρασκευή της Διακαινησίμου εβδομάδας. Συλλειτουργούσαν μάλιστα οι εφημέριοι των δύο χωριών και συμμετείχαν άπαντες οι Ανατολικο-Δυτικο Φραγκιστιανοί, τηρώντας έτσι απόλυτον εθιμοτυπικήν εκκλησιαστικήν τάξιν, που επιτυχώς διατηρείται ως τις μέρες μας.

Από το 1993 ωστόσο και ύστερα, την φροντίδα και συντήρηση του εναπομείναντος από το μεγάλο Μοναστήρι, Ιερού Ναού, ανέθεσε αποκλειστικά το Μητροπολιτικό Συμβούλιο της Ι. Μητρόπολης Καρπενησιού στην ενορία Αγίων Αποστόλων Ανατολικής Φραγκίστας.

Κάθε δεκαπενταύγουστο στο Μοναστήρι της Παναγίας, εκτός των κατοίκων των 2 χωριών που προαναφέραμε, προσέρχονται και εκατοντάδες πιστών από την ευρύτερη περιφέρεια για να προσκυνήσουν την Θεοτόκο, την οποία από αρχαιότατων χρόνων έχουν ως βοηθόν και φύλακα, αναδεικνύοντας έτσι το συγκεκριμένο Μοναστήρι σε μεγάλο προσκύνημα.

Ο ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ

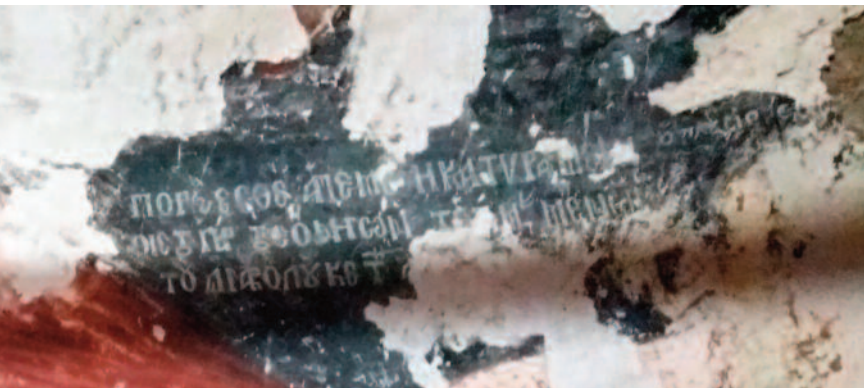
ΤΕΧΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Όπως είπαμε και πιο πάνω, πρόκειται περί απομείναντος Ιερού Ναού της παλαιάς ομώνυμης Ιεράς Μονής. Ο Ναός είναι τρίκογχος σταυροειδής άνευ τρούλου μετά κεραμωτής στέγης και οροφής και μετά νάρθηκος. Έχει μήκος 12 μέτρα, πλάτος 5 μέτρα και ύψος 6 μέτρα. Η στέγη είναι επικαλυμμένη με κεραμίδια τα οποία αντικατέστησαν τις λίθινες πλάκες, ενώ το ξύλο είναι μάλλον βελανιδιάς. Το δάπεδο είναι κατασκευασμένο από λίθινες πλάκες, όπως και το ιερό, αλλά και ο πρόναος.

Οι τοίχοι του επίσης, είναι λιθόκτιστοι με πάχος γύρω στα 0,70 μ. Οι εσωτερικές πλευρές αυτών έχουν επανειλημμένως υποστεί πολλαπλά ασβεστοχρίσματα κάτω απ' τα οποία διακρίνονται τοιχογραφίες για τις οποίες θα αναφερθούμε αμέσως παρακάτω. Φαίνεται δε, ότι παλαιότερα το καθολικό αυτό της Ι. Μονής έχει υποστεί μεγάλη καταστροφή, ιδιαίτερα εσωτερικά όπου και ανακαινίσθηκε. Αυτό υποστηρίζει

Απομεινάρια των κελιών της πάλαι ποτέ Μονής της Παναγίας.

Λεπτομέρεια από τον αγιογραφικό διάκοσμο.

και ο μεγάλος ερευνητής των βυζαντινών μνημείων της Ευρυτανικής γης, αείμνηστος Παναγιώτης Βασιλείου, σε πολλά βιβλία του. Σήμερα πάντως, ο ιστορικός αυτός Ναός της Παναγίας, τυγχάνει άμεσης ανάγκης παρέμβασης και τεχνικής υποστήριξης, διότι υπάρχει κίνδυνος κατάρρευσης.

ΙΕΡΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ - ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ - ΤΕΜΠΛΟ

Οι εικόνες του ιερού Ναού της Παναγίας είναι του 1842-43. Εποχή κατά την οποία ανακαινίσθηκε, για τελευταία φορά, η εκκλησία, λίγα χρόνια δηλ. μετά την απελευθέρωση της πατρίδας από τον Τούρκικο ζυγό. Οι εικόνες αυτές που είναι τοποθετημένες στο τέμπλο, είναι έργα λαϊκής μάλλον παρά βυζαντινής αγιογράφησης αγνώστου ζωγράφου. Σε μια από αυτές, της Κοίμησης της Θεοτόκου, φαίνεται η επιγραφή – δέηση, κάποιου Ιερέως Νικολάου μετά της πρεσβυτέρας αυτού.

Πρόκειται, κατά πάσα πιθανότητα, για δέηση του Παπανικόλα Λελούδα που διετέλεσε εφημέριος, κατά το χρονικό διάστημα από την απελευθέρωση και μέχρι τα τέλη του 19ου αι., στη Φραγκίστα. Οι

υπόλοιπες εικόνες που βρίσκονται στο Ναό, είναι των τελευταίων χρόνων, προσφορές και τάματα πιστών.

Ας δούμε τώρα, τις τοιχογραφίες του. Σύμφωνα με την διαπίστωση πολλών ειδικών, είναι γεγονός ότι εσωτερικά ολόκληρος ο Ναός ήταν κάποτε αγιογραφημένος. Μεγάλο τμήμα των τοιχογραφιών του, χωρίς άλλο, καταστράφηκε.

Όμως υπάρχουν αρκετές ακόμη ωραίες τοιχογραφίες, κάτω απ' τα πολλά ασβεστόματα, που πολύ κακώς έγιναν στο Μοναστήρι. Στον νάρθηκα φαίνονται κάποια τέτοια κομμάτια τοιχογραφίας που παρουσιάζουν σύμφωνα με τον Π. Βασιλείου, μια μεταβυζαντινή αγιογραφική τέχνη με πολύ φρέσκα και χτυπητά χρώματα, τεχνοτροπία της Μακεδονικής σχολής αγιογραφίας, που είχε εξαίρετη ανάπτυξη σε τούτη την περιοχή κατά το 17^ο, αλλά και 18ο αιώνα.

Σίγουρα κάποια προσπάθεια ειδικών τεχνιτών, σαν και αυτή του καθηγητού Ορλάνδου που καθάρισε τις τοιχογραφίες της Επισκοπής που φυλάσσονται στο βυζαντινό Μουσείο Αθηνών, μπορεί να φέρει το επιθυμητό αποτέλεσμα, αποκαλύπτοντας αυτά τα σπάνια έργα τέχνης

Το ιερό τέμπλο του Ναού είναι ξύλινο, απλό, χωρίς ιδιαίτερα σκαλισμάτα. Έτος κατασκευής του πρέπει να θεωρηθεί το 1840-43, εποχή κατά την οποία αγιογραφήθηκαν οι εικόνες. Και τούτο διότι, οι διαστάσεις των πλαισίων του τέμπλου είναι ακριβώς ίδιες μ' αυτές των ιερών εικόνων που τοποθετήθηκαν με τέλεια εφαρμογή σ' αυτό.

Με τον ίδιο τρόπο και απ' το ίδιο ξύλο, είχε κατασκευαστεί και το κουβούκλιο της Αγίας Τραπέζης, το οποίο έχει καταστραφεί. Αξιόλογο επίσης έργο ξυ-

Από τον αγιογραφικό διάκοσμο στον Ι.Ν. της Παναγίας.

λογλυπτικής τέχνης είναι το από ξύλο καρυδιάς σκαλιστό κηροπήγιο που φυλάσσεται στο Μοναστήρι.

Το καθολικό της είναι μία μικρή, ξυλόστεγη, τρίκογχη εκκλησία. Οι διαστάσεις του ναού είναι μήκος 9 μ., πλάτος 5 μ., και ύψος 6 μ., ενώ του νάρθηκα είναι μήκος 3 μ. και πλάτος 5 μ.

Προτάθηκε από την 7η Ε.Β.Α. η επισκευή της στέγης, η διαμόρφωση του χώρου, η καθαίρεση των επιχρισμάτων εσωτερικά και η συντήρηση των υπάρχουσών τοιχογραφιών, χωρίς ωστόσο να έχει γίνει κάτι μέχρι σήμερα.

Σύμφωνα με αναφορά της 7ης Ε.Β.Α. ο ναός χρονολογείται πιθανώς στο 17ο αι., και είναι κηρυγμένο μνημείο - Υ.Α. ΥΠ.ΠΟ./ΑΡΧ/Β1/Φ32/48133/1693/6-12-1999 (Φ.Ε.Κ. 2253/Β/31-12-1999), με **Φορέα Προστασίας το ΥΠ.ΠΟ.** - 24η Ε.Β.Α.

Ο περικαλλής ναός των Αγίων Αποστόλων μετά τις επισκευαστικές εργασίες και την διαμόρφωση του χώρου που έγινε επί δημαρχίας Θωμά Μπόνια.

ΙΕΡΟΙ ΝΑΟΙ - ΙΕΡΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ

ΙΕΡΟΙ ΝΑΟΙ

Α. ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ (Ο ΕΝΟΡΙΑΚΟΣ ΝΑΟΣ)

Μεγαλοπρεπής στέκει στο μέσο του χωριού ο Ενοριακός Ναός των Δώδεκα Αποστόλων που εορτάζει στις 30 Ιουνίου. Πρόκειται περί ωραίου Ναού βυζαντινού ρυθμού, Βασιλικής με τρούλο. Χτίστηκε στα μέσα του τρέχοντος αιώνας, στην ίδια θέση όπου υπήρχε η παλαιά εκκλησία, έργο του προηγούμενου αιώνα, η οποία πυρπολήθηκε, όπως άλλωστε και ολόκληρο το ευλογημένο χωριό της Ανατολικής Φραγκίστας, κατά την διάρκεια της κατοχής υπό των Γερμανό - Ιταλών κατακτητών. Η ανέγερση του νέου, πλέον, Ναού έγινε εκ θεμελίων από τεχνίτες ντόπιους και Ηπειρώτες με μεράκι και προσοχή.

Τα έσοδα για την ολοκλήρωση του Ναού προήλθαν από έρανο που έκαναν μεταξύ τους οι ομογενείς στην Αμερική Ανατολικοφραγκιστιανοί, καθώς και από εράνους άλλων ομογενών της Ευρυτανίας, Αμερικανών φίλων της Ελλάδας και της Ανατολικής Φραγκίστας. Επίσης για την ανέγερση του Ναού συμμετείχαν και οι κάτοικοι του χωριού με προσωπική εργασία.

Οι διαστάσεις του ναού είναι 18 μ. μήκος και 11μ. πλάτος, το δε ύψος του φτάνει τα 8 μέτρα. Η στέγη είναι κατασκευασμένη με ξύλινα ζευκτά και επικαλυμμένη με κεραμίδια γαλλικού τύπου.

Το δάπεδο και οι αναβαθμοί έχουν στρωθεί με μω-

σαϊκό, ενώ περιμετρικά και σε ύψος 1,50 μέτρου έχουν καλυφθεί τα τοιχώματα και οι κολώνες με λευκές πλάκες μαρμάρου.

Επάνω ακριβώς από την είσοδο του ναού υπάρχει γυναικωνίτης 30τ.μ. περίπου στον οποίο οδηγεί μικρή ξύλινη σκάλα. Τα τελευταία όμως χρόνια ο χώρος αυτός χρησιμοποιείται ως σκευοφυλάκιο και Γραφείο

Το τέμπλο του ναού ήταν κατασκευασμένο από τούβλα, ασβεστοχρίσματα και γύψο. Όμως το 1994 αντικαταστάθηκε με νέο, ξυλόγλυπτο, πραγματικό στολίδι που κατασκεύασαν με πολύ μεράκι ηπειρώτες τεχνίτες. Το μεγαλύτερο μέρος της αξίας του τέμπλου κα-

Ο αύλειος χώρος του Ναού μετά την ανάπλασή του με τη συνδρομή των αδελφών Αθανασόπουλου εις μνήμη των γονέων αυτών Κων/νου και Χρυσάνθης.

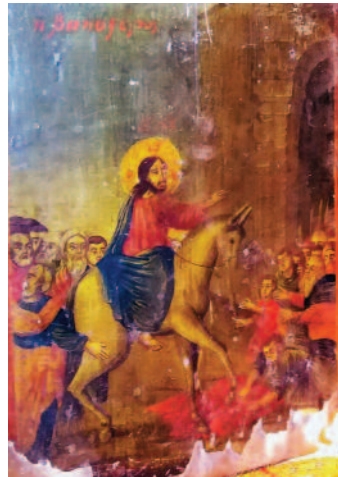

Ιερό Αντιμήνσιο από τα εγκαίνια του Ιερού Ναού των Αγίων Αποστόλων Ανατ. Φραγκίστας που ετελέσθησαν στις 30 Ιουνίου 1954, υπό του Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπακτίας και Ευρυτανίας κυρού ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ.

Υπαίθρια Θ. Λειτουργία στον αύλειο χώρο του κατεστραμμένου Ναού των Αγίων Αποστόλων μετά τους βομβαρδισμούς των κατακτητών.

Η Βαϊοφόρος
Εικόνα του 1671.

Ο Μυστικός Δείπνος
Σπάνια εικόνα αγνώστου
χρονολογίας.

Ο μακαριστός παπα – Βασίλης Κωστόπουλος
μπροστά στο Τέμπλο του ανακαινισμένου
τότε Ναού των Αγίων Αποστόλων.

λύφθηκε από την γενναία οικονομική προσφορά της Δ.Ε.Η η οποία έγινε προς την ενορία μέσα στα πλαίσια της καλής συνεργασίας και της φιλίας που χαρακτηρίζει τις δύο πλευρές από το 1992, εποχή κατά την οποία παραχωρήθηκε η περιοχή των κατασκευών στη «ΣΩΤΗΡΑ», από την ενορία στη ΔΕΗ.

Στο ναό, τελευταία έχουν τοποθετηθεί στασίδια και καρέκλες ξύλινες πολύ καλής ποιότητας. Τα αναλόγια των ψαλτάδων είναι επίσης ξύλινα, κατασκευασμένα και αυτά από τους ίδιους τεχνίτες που έκαναν το τέμπλο. Ξύλινα γλυπτά είναι ακόμα το προσκυνητάρι, το παγκάρι και το κουβούκλιο του επιταφίου.

Στην Εκκλησία των Αγίων Αποστόλων υπάρχει ηλεκτρική εγκατάσταση από την εποχή που ήλθε το ηλεκτρικό στο χωριό, και από το 1991 έχει τοποθετηθεί σ' αυτή, δίκτυο κεντρικής θέρμανσης (καλοριφέρ).

Οι εικόνες του ναού χρονολογούνται από τον 17ο αιώνα μέχρι και σήμερα. Υπάρχουν κάποιες πολύ παλιές εικόνες, με αρχαιότερη αυτή της Βαΐοφόρου που απεικονίζει την είσοδο του Ιησού στα Ιεροσόλυμα (1671), αγνώστου μάλλον λαϊκού ζωγράφου, αλλά και οι τελευταίες αγιογραφημένες που τοποθετήθηκαν στο τέμπλο του ναού.

Κατά πάσα πιθανότητα έργα του 18ου αιώνα είναι και μια εικόνα του αγίου Νικολάου, καθώς και ένα τρίπτυχο με την Παναγία, τον Άγιο Δημήτριο και τον Άγιο Γεώργιο, αγνώστων επίσης ζωγράφων. Αγιορείτικες, αλλά όχι βυζαντινής αγιογραφίας, είναι και οι τέσσερις μεγάλες εικόνες του τέμπλου, δηλαδή του Χριστού, της Παναγίας, των Αγίων Αποστόλων και του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου. Της ίδιας αγιογραφικής σχολής έργο είναι και η εικόνα των 12 Αποστόλων στο προσκυνητάρι.

Τοιχογραφίες ο ναός δεν είχε. Όμως τα τελευταία χρόνια έγιναν οι πρώτες στο χώρο του ιερού βήματος, οι οποίες σιγά-σιγά επεκτάθηκαν και στον υπόλοιπο χώρο του ναού με την ευχή και την ελπίδα ότι θα καλύψουν κάποια στιγμή όλα τα τοιχώματα και τις κολώνες του Ιερού Ναού.

Στις 30 Ιουνίου, που εορτάζουν οι πολιούχοι του χωριού, Δώδεκα Απόστολοι, στην Ανατ. Φραγκίστα γίνεται μεγάλη παραδοσιακή θρησκευτική πανύγυρη. Αυτή ξεκινά το απόγευμα, παραμονή της εορτής, με τον Πανηγυρικό Μεγάλο Εσπερινό. Ανήμερα της εορτής τελείται τις περισσότερες φορές Αρχιερατική θεία λειτουργία, με την συμμετοχή πολλών ιερέων από τη γύρω περιοχή, και πλήθους κόσμου.

Εδώ και πολλά χρόνια τηρείται η εθιμοτυπική τάξη, βάσει της οποίας, την ημέρα αυτή ο εφημέριος της Δυτικής Φραγκίστας δεν λειτουργεί στην ενορία του, αλλά συμμετέχει στο συλλείτουργο, που γίνεται στην Ανατολική Φραγκίστα. Το ίδιο γίνεται και κατά

Ο περικαλλής Ενοριακός Ναός των Αγίων Αποστόλων πριν τις εργασίες ανάπλασης.

την εορτή του Γενεσίου της Θεοτόκου, που πανηγυρίζει η Δυτική Φραγκίστα. Ο εφημέριος της Ανατολικής δεν λειτουργεί στην ενορία του, αλλά στη Δυτική, στο Ναό της Παναγίας. Τέτοιου είδους συλλειτουργία γίνονται και σε άλλες εορτές, όπως του «Αγίου Χαραλάμπους» και του «Σωτήρος» που λαμβάνουν χώρα στους ομώνυμους Ι. Ναούς της Ανατολικής Φραγκίστας ή του «Αγίου Γεωργίου» και του «Αγίου Αθανασίου», που τελούνται στους αντίστοιχους Ι. Ναούς της Δυτικής Φραγκίστας.

Μετά το πέρας της Θείας Λειτουργίας, ακολουθεί λιτάνευση της ιερής εικόνας των Αγίων Αποστόλων γύρω από τον πανηγυρίζοντα Ενοριακό Ναό και στη συνέχεια, μεγάλο παραδοσιακό γλέντι, στην αυλή της εκκλησίας, που κρατά μέχρι αργά το βράδυ.

Β. ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ (ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙ)

Ο Ναός του Αγίου Χαραλάμπους που βρίσκεται στο κάτω μέρος του χωριού, χτίστηκε το έτος 1850 περίπου, με προσωπική εργασία των κατοίκων, «του χωριού» και μάλιστα μετά την απελευθέρωση του 1821, κάτω από δύσκολες συνθήκες. Η επιγραφή που υπάρχει στο εσωτερικό του ιερού Βήματος, αναφέρει το 1853. Ο ναός αυτός, πέρα από τον θείο και ιερό λατρευτικό ρόλο, έπαιξε σπουδαίο και σημαντικό ρόλο υψίστης εθνικής σημασίας, διότι λειτούργησε και ως σχολείο ταυτόχρονα και κατά τους πρώτους εκείνους ελεύθερους χρόνους, αλλά και κατά την περίοδο της κατοχής 1941-1944, όταν οι κατακτητές έκαψαν το χωριό ολόκληρο και γλίτωσε με λίγες ζημιές, ο Ναός του Αγίου Χαραλάμπους.

Σ' αυτή την Εκκλησία - σχολείο έμαθαν τα πρώτα τους γράμματα ο Γεώργιος Καφαντάρης και

*Ο Μητροπολίτης Καρπενησίου κ. Γεώργιος
με τον Ιωάννη Ανδρεάκη Γραμματέα της
Ι. Μητροπόλεως στον Ι.Ν. Αγίου Χαραλάμπους.*

ο Δημήτριος Παπαδόπουλος ή «Τυμφρηστός».

Ο ναός του Αγίου Χαραλάμπους είναι λιθόκτιστος, ρυθμού Βασιλικής άνευ τρούλου. Έχει διαστάσεις 14 μέτρα μήκος, 7 μ. πλάτος και 4 μ. ύψος. Η στέγη του είναι ξύλινη επικαλυμμένη με κεραμίδια γαλλικού τύπου, εσωτερικά δε, είναι νταβανωμένη με σανίδια. Το δάπεδο του κυρίως ναού είναι στρωμένο με λίθινες πλάκες, ενώ του γυναικωνίτη με πλακίδια.

Το τέμπλο του είναι ξύλινο, έχοντας πολλά σκαλισμάτα στο πάνω μέρος του, ενώ οι εικόνες του χρονολογούνται από το 1835.

Η πρώτη επισκευή του ως άνω παρεκκλησίου έγινε το έτος 1936. Το έτος 1992 κατασκευάστηκε η σκάλα από τον δρόμο, το τοιχείο και μικρό κωδωνοστάσιο, με πρωτοβουλία και ενέργειες του π. Λάμπρου Ανδρεάκη.

Το 2010, με δαπάνες του εν Αμερική διαμένοντος κ. Σεραφείμ Τσιούμα, αντικατεστάθη το ταβάνι και με δαπάνη της κ. Ελένης Χρυσικού, η στέγη του ιερού Ναού.

Ο ναός του Αγίου Χαραλάμπους πριν την ανακαίνιση.

Ο ναός του Αγίου Χαραλάμπους μετά την ανακαίνιση με δαπάνες της οικ. ΑΝΔΡΕΑΚΗ και την συνδρομή της αείμνηστης Ελένης Χρυσικού, κατά σάρκα μητέρας του π. Θωμά Χρυσικού.

Το έτος 2012, με δαπάνη της οικογενείας Ανδρεάκη, εις μνήμην του συζύγου και πατρός, ιερέως π. Δημητρίου Ανδρεάκη, έγινε πλήρης επισκευή του Ναού, με αμμοβολή στο εσωτερικό και εξωτερικό, πλακόστρωση στον περιβάλλοντα χώρο, επισκευή του τοίχου του προσαυλίου, αλλαγή του τέμπλου λόγω φθοράς, επιστροφή του δαπέδου του ιερού Βήματος με γρανίτη και μάρμαρο. Ακόμη τοποθετήθηκαν νέα στασίδια, νέες κανδήλες, έγινε αλλαγή των παραθύρων, τοποθετήθηκαν νέες υδροροές, κατασκευάστηκαν, ντουλάπα και το τραπέζι της Προσκομιδής για το Ιερό Βήμα, νέο προσκνητάρι και αντικαταστάθηκαν με νέα, όλα τα ιερά σκεύη και τα εκκλησιαστικά βιβλία του Ναού.

Μετά είχαν σειρά να καθαριστούν και να συντηρηθούν οι εικόνες του Τέμπλου. Με πρωτοβουλία και προσωπικές ενέργειες του τότε Εφημερίου της Ενορίας και πονήσαντος το παρόν, εξασφαλίστηκε και η δαπάνη, της συντήρησης από Ευρυτανίσσα δωρήτρια, κατοίκου Η.Π.Α., που θέλησε να κρατήσει την ανωνυμία της. Την συντήρηση μιας εικόνας εξ' αυτών και πιο συγκεκριμένα του Αγίου Χαραλάμπους, ανέλαβε και χρηματοδότησε, η οικογένεια του ιατρού και πρώην Εκκλ. Επιτρόπου, Βασιλείου Αυγερινού. Σήμερα, ο ιστορικός Ναός του Αγίου Χαραλάμπους αποτελεί κόσμημα για το χωριό μας.

Γ. Ο ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ (ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙ)

Η εκκλησία της Αγ. Παρασκευής βρίσκεται στο Ν.Α μέρος του χωριού, στο σημείο όπου παλιά, σύμφωνα με την παράδοση, υπήρχε άλλος Ναός με νεκροταφείο.

Αυτό αποδεικνύεται, γιατί βρέθηκαν πολλοί τάφοι

στο γύρω χώρο, όταν έγινε η ανακατασκευή του νέου Ναού ο οποίος χτίστηκε το 1969, με δαπάνες των Οδυσσέα και Αλεξάνδρας Τσαούση, καθώς και του Σπυριδωνος και της Μαργαρίτας Γεωργούση. Από πληροφορίες χωριανών μας, φαίνεται ότι το εκκλησάκι της Αγίας Παρασκευής ήταν το πιο παλιό στο χωριό.

Με δαπάνες του ζεύγους Γεωργούση, έγινε λίγο αργότερα, και το σιδεροκατασκευασμένο καμπαναριό μετά της καμπάνας, που είναι τοποθετημένο πάνω από την είσοδο του ναού.

Οι διαστάσεις του Ι. Ναού είναι 7 μ. πλάτος, 10μ. μήκος, ρυθμού Βασιλικής. Είναι χτισμένος με τούβλα, φέρει ξύλινη στέγη που είναι επικαλυμμένη με κεραμίδια γαλλικού τύπου και εσωτερικά νταβανωμένη με κόντρα πλακέ. Τα τελευταία χρόνια έγιναν σημαντικές εργασίες επισκευής και συντήρησης στο εσωτερικό κυρίως του ναού.

Το τέμπλο του είναι απλό πλινθόκτιστο, σοβατισμένο. Οι εικόνες του ναού είναι του 1969, έργα λαϊκού αγιογράφου, προσφορές και δεήσεις πολλών ενοριτών.

Δ. Ο ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΡΟΦ. ΗΛΙΑ ΚΑΙ ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ ΤΟΥ ΑΙΤΩΛΟΥ (ΕΞΩΚΚΛΗΣΙ)

Το εξωκκλήσι αυτό βρίσκεται σε μια πανέμορφη τοποθεσία, στους πρόποδες του «Καμαρακιού», ανάμεσα σε γέρικα πουρνάρια και άλλα δέντρα.

Ο νέος αυτός ναός που ανηγέρθη το 1988, με πρωτοβουλία του γιου του αείμνηστου παπα-Βασίλη, Κων/νου Κωστόπουλου και με δαπάνες των κατοίκων του χωριού, χτίστηκε λίγα μέτρα πιο πάνω από το μέρος όπου υπήρχε παλιά άλλη εκκλησία, αφιερωμένη στο Προφήτη Ηλία. Στο σημείο εκείνο, υπάρχουν

ακόμη και σήμερα, έντονα ίχνη από τον προηγούμενο ναό.

Οι διαστάσεις του είναι 5μ.πλάτος, 8μ.μήκος, ρυθμού Βασιλικής. Είναι χτισμένος με τούβλα που φέρουν εντός και εκτός του ναού επίχρισμα με ασβεστοκονίαμα. Η στέγη του είναι κατασκευασμένη με ξύλινα ζευκτά και επικαλυμμένη με κεραμίδια γαλλικού τύπου, εσωτερικώς είναι νταβανωμένη με σουηδικό ξύλο. Το τέμπλο του είναι ξύλινο και οι εικόνες του βυζαντινώς αγιογραφημένες υπό του Πανοσιολογιότατου Αρχιμανδρίτου π. Σάββα Χριστοδουλιά.

Ο πανέμορφος αυτός ναός του Προφήτου Ηλία είναι ταυτόχρονα αφιερωμένος και εις τιμήν και μνήμην του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού. Τούτο διότι, σύμφωνα με την παράδοση, ο μεγάλος διδάσκαλος του γένους είχε περπατήσει πολλές φορές στον ευλογημένο τούτο τόπο, γεγονός που επιβεβαιώνεται από μια πηγή που υπάρχει σε κοντινή απόσταση απ' το ναό, που ονομάζεται. «του Κοσμά η βρύση», στην οποία. όπως προαναφέραμε. ξαπόσταινε, πίνοντας δροσερό νερό, ο Άγιός μας.

Ε. ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (ΒΕΩΚΚΛΗΣΙ)

Ο ναός τούτος ανηγέρθη προσφάτως (1998) στην ομώνυμη τοποθεσία, πλησίον του χωριού όπου υπάρχει εικονοστάσιο το οποίο χτίστηκε πάνω στο μέρος όπου υπήρχε ο παλιός ναός του Αγίου Αθανασίου. Κατά πληροφορίες από γέροντες χωριανούς και πιο συγκεκριμένα από τον αείμνηστο Πάνο Δράκο, ο παλιός ναός του Αγ. Αθανασίου, έγινε προ του 1880, όπως του έλεγε ο πατέρας του που βρήκε τα ερείπια του ναού και όχι το ναό.

Η εκκλησία που είναι διαστάσεων 5x7 μ., έγινε με δαπάνες των κ. Δημητρίου και Σεραφείμ Δράκου εις μνήμην των γονέων αυτών. Στην ουσία όμως, τα περισσότερα χρήματα προσέφερε ο Δημήτριος Δράκος, καθότι όπως έλεγε, η ανέγερση αυτού του Ναού ήταν ένα τάμα ζωής για τον ίδιο και την οικογένειά του.

Ο ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

**Ο ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΡΟΦ. ΗΛΙΑ ΚΑΙ
ΑΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ ΤΟΥ ΑΙΤΩΛΟΥ**

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΣΤ. ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ

Πρόκειται για ένα πανέμορφο προκατ εκκλησάκι που βρίσκεται στο κάτω μέρος του χωριού, απέναντι από το κοιμητήριο και το Μοναστήρι της Παναγίας. Ο Ναϊσκος είναι αγιογραφημένος και με περιφραγμένο αύλειο χώρο στον οποίο υπάρχουν κίосκι και βρύση.

Το παρεκκλήσιο της Αγίας Σοφίας τοποθετήθηκε σε χώρο που παραχώρησε ο Δήμος Φραγκίστας στους

αιμίνηστους δωρητές Στέφανο και Ροζαλία Μεσίρη.

Τα θυρανοίξια του ναού πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με την εκκλησιαστική τάξη, ανήμερα της εορτής της Αγίας Σοφίας και των Θυγατέρων αυτής, Πίστewς, Ελπίδος και Αγάπης, το Σάββατο 17 Σεπτεμβρίου 2011, από τον πρώην Μητροπολίτη Καρπενησίου κ.κ. Νικόλαο, μέσα σε κλίμα κατάνυξης και απέραντης χαράς.

Το εν λόγω εκκλησάκι είναι ευγενική προσφορά της οικογένειας Μεσίρη στην μνήμη της θυγατρός των Σοφίας που ταξίδεψε στην αιωνιότητα το 2007, σε πολύ νεαρή ηλικία. Τόσο ο κ. Στέφανος, όσο και η σύζυγός του Ροζαλία, αλλά και ο γιός τους Ιωάννης, παραβρέθηκαν στα θυρανοίξια ερχόμενοι για το λόγο αυτό από την Γερμανία.

Έτσι, εδώ κλείνουμε την αναφορά μας στους Ιερούς Ναούς του χωριού. Στην συνέχεια θα αναφερθούμε στα ιερά κειμήλια.

Οι αιμίνηστοι δωρητές του Ι.Ν. της Αγίας Σοφίας και ο γιός τους Ιωάννης.

ΙΕΡΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ

Ορθώς διάφοροι μελετητές του πολιτισμού και της ιστορίας της Ευρυτανίας έχουν χαρακτηρίσει την Ανατολική Φραγκίστα, ως το χωριό με τα περισσότερα ιερά κειμήλια, διότι είναι γεγονός ότι αυτά υπάρχουν και φυλάσσονται στην κειμηλιοθήκη του καθεδρικού Ναού των Αγίων Αποστόλων.

Ας δούμε ποιά είναι τα ιερά αυτά κειμήλια που αποτελούν για τον τόπο, θεία ευλογία και μεγάλη πολιτιστική κληρονομιά:

α. Αργυρός Βυζαντινός Σταυρός Ευλογίας.

Πρόκειται για δωρεά που έκανε ο επίσκοπος Λιτζάς και Αγράφων Διονύσιος ο Χίος (1693-1730) στο Μοναστήρι της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στο οποίο πολλές φορές διέμεινε.

β. Χρυσός Σταυρός Ευλογίας από την εποχή της Τουρκοκρατίας.

γ. Δερμάτινη κεντητή πόρπη (Ζώνη) του 1738 με ασημένιες στρογγυλές άκρες που φέρουν την παράσταση τον Ευαγγελισμό.

Σύμφωνα με την τοπική παράδοση, πρόκειται για την ζώνη του Ηγουμένου του Μοναστηριού στη «ΣΩΤΗΡΑ».

δ. Τρίπτυχος εικόνα του 18ου αιώνα.

ε. «Η Βαϊοφόρος» εικόνα του 17ου αιώνα.

στ. Οι ιερές εικόνες του τέμπλου της Παναγίας του 1842-43.

ζ. Άγιο Δισκοπότηρο αργυρό μετά του Ιερού Δισκαρίου, της Λόγχης και της Λαβίδας αυτού, του 18ου αιώνα.

η. Άγιο Αντιμήνσιο με Ιερά Λείψανα του 1868.

Δωρεά του Οικουμενικού Πατριάρχου και Αρχιεπισκόπου Κων/πόλεως - Νέας Ρώμης, Κωνσταντίνου.

θ. Μεταλλικό Μυροδοχείο του 19ου αιώνα.

ι. Ιερόν Ευαγγέλιον με αργυρά επένδυση, επίσης του 19ου αιώνα.

ια. Έτερον Ευαγγέλιον του 1831

ιβ. Ευλόγλυπτα και αγιογραφημένα Βημόθυρα του τέμπλου του Ιερού Ναού του Μοναστηριού του «ΣΩΤΗΡΑ» του 1731.

ιγ. Χρυσούφαντο χειροποίητο επιτραχήλιο του Ηγουμένου της Ι. Μονής.

ιδ. Ευλόγλυπτο – σμαλτοκέντητο ψαλτήρι .

ιε. Διάφορα λειτουργικά και εκκλησιαστικά βιβλία εκδόσεων «BENETIAS» καθώς και εικόνες, έργα του προηγούμενου αιώνα.

ιστ. Μεγάλος ξύλινος αγιογραφημένος Σταυρός Αγιασμού του 18ου αιώνα.

Πολλά από αυτά τα κειμήλια φυλάσσονται, κατά παραχώρηση της Ενορίας στο Μουσείο ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ.

Θησαυρός ανεκτίμητος και μεγάλη ευλογία για την ενορία, αλλά και για όλη την περιοχή, είναι τα Όσια και Ιερά Λείψανα πολλών Αγίων που φυλάσσονται ως κόρη οφθαλμού, στον Καθεδρικό Ναό των Αγ. Αποστόλων. Εντός δύο επάργυρων λειψανοθηκών υπάρχουν μικρά τεμάχια από λείψανα Αγίων, όπως του Αγίου Ανδρέου του πρωτόκλητου, της Αγίας Μεγαλομάρτυρος Παρασκευής, του Αγίου Τρύφωνος, του Αγίου Συμεώνος, του Αγίου Ελευθερίου, του Αγίου Νικολάου του Νέου, του εν Βουνένοις, των Αγίων Αναργύρων Κοσμά και Δαμιανού και άλλων Αγίων της Εκκλησίας μας.

Η ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΙΔΑΝΙΚΟΣ ΤΟΠΟΣ ΑΝΑΨΥΧΗΣ

Στο χώρο γύρω απ' τη παλιά ιερά μονή, που υπολογίζεται σε 30 στρέμματα, υπήρχαν από των παλαιών χρόνων, βοηθητικά κτίρια που εξυπηρετούσαν τις ανάγκες της Μονής, καθώς και κατάλληλα διαμορφωμένοι κήποι για την καλλιέργεια διαφόρων δέντρων ή κηπευτικών. Αργότερα, στο χώρο δίπλα από την πηγή, έγινε το Χάνι του οποίου τα ίχνη χάνονται εκεί γύρω στα 1940-50.

Το 1953, στον εμπροσθεν του Ιερού Ναού χώρο που υπολογίζεται σε 12 στρέμματα περίπου, δημιουργήθηκαν εγκαταστάσεις παιδικών κατασκηνώσεων. Αυτές τοποθετήθηκαν με περιβαλλοντική μελέτη μέσα σ' αυτό το όμορφο φυσικά διαμορφωμένο περιβάλλον, δίπλα απ' το ρυάκι της πηγής και κάτω απ' το βαθύ ίσκιο των δέντρων. Εδώ λειτούργησαν οι κατασκηνώσεις για αρκετό χρονικό διάστημα υπό την εποπτεία και φροντίδα του τότε Υπουργείου Πρόνοιας, σημειώνοντας μάλιστα μεγάλη επιτυχία, έως το 1965 που έπαψαν να λειτουργούν.

Επίσης θα πρέπει να αναφέρουμε ότι στον ευρύτερο χώρο της Μονής και άνωθεν του Ναού, υπήρχε αναψυκτήριο προς εξυπηρέτηση του κοινού, το οποίο κακώς κατεδαφίστηκε και την θέση του πήρε ένα νέο και σύγχρονο, όταν η εν γένει Μοναστηριακή περιοχή που αποτελεί ιδιοκτησιακό καθεστώς της ενορίας Αγ. Αποστόλων Αν. Φραγκίστας, μπήκε σε πρόγραμμα ανάπτυξης.

Το 1992 επαναλειτούργησαν οι νέες παιδικές κατασκηνώσεις, σε σύγχρονες εγκαταστάσεις Ευρωπαϊκών προδιαγραφών υπό την αιγίδα της Δ.Ε.Η. Η επιχείρηση με την συνεργασία της τοπικής Εκκλησίας

και των τοπικών φορέων, έδωσε μία νέα διάσταση, αλλάζοντας πάντα προς το καλύτερο τα δεδομένα της περιοχής, από κάθε άποψη. Είναι γεγονός ότι η τοποθεσία «ΣΩΤΗΡΑ», μετά τα έργα ανάπτυξης, παρουσίασε μια νέα πανέμορφη όψη, και έγινε ένα πραγματικό στολίδι για την Ευρυτανία.

Σ' αυτό τον πανέμορφο και ευλογημένο χώρο, την ημέρα της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος που πανηγυρίζει το Μοναστήρι, προσέρχονται εκατοντάδες προσκυνητές απ' όλη την Ευρυτανία και τους όμορους νομούς. Μεγάλες επίσης, στιγμές ζει έντονα η περιοχή κατά την διάρκεια της ετήσιας εμποροπανηγύρεως που λαμβάνει χώρα στην ίδια τοποθεσία και έχει διάρκεια τριών ημερών, από 17 μέχρι και 19 Αυγούστου. Πρόκειται για το μεγαλύτερο παραδοσιακό παζάρι της Δυτικής Ελλάδας, που ξεκίνησε γύρω στα 1800 και συνεχίζει να λειτουργεί με την ίδια πάντα ξεχωριστή επιτυχία, για 200 και πλέον χρόνια. Στον ίδιο επίσης χώρο, κατά διαστήματα, γίνεται με μεγάλη επιτυχία και η συνάντηση των απανταχού Ευρυτάνων.

Η εν Ανατολική Φραγκίστα τελούμενη ετήσια εμποροπανήγυρη

Η εμποροπανήγυρη της Μεγάλης Φραγκίστας έχει την αρχή της στους πρώτους χρόνους της Ελληνικής ανεξαρτησίας ή ίσως να γινόταν και επί Τουρκοκρατίας.

Οι ρίζες του παζαριού στη «Σωτήρα», ανάγονται πολύ βαθιά στο χρόνο. Δεν γνωρίζουμε από πότε ακριβώς πραγματοποιείται παζάρι στην περιοχή της Σωτήρας της Ανατολικής Φραγκίστας, αλλά το μόνο

σίγουρο είναι ότι δεν είχε τη σημερινή μορφή, παρά επρόκειτο για μια εμπορική ζωοπανήγυρη από τις μεγαλύτερες της Κεντρικής Ελλάδας. Πλήθος κόσμος, από κάθε γωνιά της Ευρυτανίας, και από πολλά μέρη της περιφέρειας, συνέρρεε στον ευλογημένο αυτό τόπο για μια εβδομάδα, στην καρδιά του Αυγούστου, κάθε χρόνο, προκειμένου να πουλήσει τα αγροκτηνοτροφικά προϊόντα τα οποία παρήγαγε, και να αγοράσει υφάσματα για ρούχα και για την προίκα των κοριτσιών, ακόμη εργαλεία και ζώα. Αυτό όμως που είχε τεράστια σπουδαιότητα εκείνα τα χρόνια, ήταν το πρόχειρο υποκατάστημα της Αγροτικής Τράπεζας που στήνονταν στο παζάρι και, ανάλογα με τις εμπορικές συναλλαγές του καθενός, τους προμήθευε με χρήματα αντίστοιχης αξίας, γεγονός που αποτελούσε τη μοναδική, για τους περισσότερους, ευκαιρία να πάρουν ρευστό χρήμα που θα έφτανε για τις ανάγκες ολόκληρης

της χρονιάς. Έτσι, παρατηρούμε την έντονη παρουσία και τον ελεγκτικό ρόλο της κρατικής μηχανής και του τραπεζικού συστήματος, ακόμη και σε μια τόσο παραδοσιακή οικονομία ανταλλαγής προϊόντων!

Το παζάρι της Σωτήρας, μαζί με το παζάρι της Μονής Τατάρνας, ήταν από τα σημαντικότερα εμπορικά και πολιτιστικά γεγονότα της ευρύτερης περιοχής, για

πολλά χρόνια. Η παρακμή του και η αλλαγή της μορφής του ήρθε μετά τη δεκαετία του '70, χρονική περίοδο που αλλάζει σιγά-σιγά μορφή και κοινωνική δομή και η Ελλάδα.

Ο Νικόλαος Λέκκας, Διευθυντής υπηρεσίας Ξένων και Εκθέσεων του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, στο βιβλίο του «ΑΓΟΡΑΙ – ΕΜΠΡΟΠΙΑΝΗΓΥΡΕΙΣ – ΕΚΘΕΣΕΙΣ 1935», αναφέρει τα εξής για το παζάρι αυτό: «*Ετελείτο, τονίζει χαρακτηριστικά, επί της βορείως της Μεγάλης Φραγκίστας, εκτεινόμενης πεδιάδας, της ευρισκομένης προ του αρχαίου ιερού ναού της διαλελυμένης Μονής Μεταμορφώσεως του Σωτήρος «εις Σωτήρα» όπου και πηγές άφθονου ύδατος, υπό τον τύπον ετήσιας θρησκευτικής πανηγύρεως, διάρκειας μιας ημέρας την 6η Αυγούστου.*

Τα πωλούμενα τότε είδη ήσαν διάφοροι οπώραι, κτηνοτροφικά προϊόντα και ολίγα υφάσματα. Σήμερα, συνεχίζει ο Ν. Λέκκας μετά την αλλαγή του ημερολογίου, η πανήγυρις αυτή τελείται την 19η Αυγούστου εις την ίδια θέση, τριήμερος.

Φέρονται προς πώλησιν, πλην των οπώρων και των κτηνοτροφικών προϊόντων, αιγοπρόβατα, βοοειδή, άλογα και είδη ρουχισμού». Κλείνοντας την αναφορά του, στο παζάρι της Μεγάλης Φραγκίστας, ο Ν. Λέκκας μας καταθέτει και το εξής σημαντικό οικονομικό στοιχείο: «*Η όλη κίνηση εις χρήμα του παζαριού το 1935 που πραγματοποιήθηκε η σχετική έρευνα – καταγραφή, κυμαίνονταν μεταξύ των 20.000 – 30.000 χιλιάδων δραχμών, τα έσοδα της ενορίας σε 1.500 δρχ. της κοινότητας δε ουδέν, διότι κανένα δικάϊωμα επί των εισόδων είχε. Και τα έξοδα την εκκλησίαν βαρύνουν*». Τούτο δε, θεωρήσαμε ως σημαντικό ντοκουμέντο, καθότι αποδεικνύετε με σαφήνεια, με βάσει τα στοιχεία ενός επίσημου κρατικού φορέα το 1935, ότι από της ενάρξεως της εμποροπανηγύρεως,

η τοπική Εκκλησία είχε την αποκλειστική κυριότητα, ευθύνη και λειτουργία αυτής.

Εδώ σ' αυτό το παζάρι, κατέβαιναν από όλα τ' Αγραφοχώρια για να πουλήσουν την πραμάτεια τους, τα “μαξούλια” τους, τα ονομαστά τυριά τους, τα βούτυρα, το φημισμένο αγραφιώτικο τσαλαφούτι, το τσάι, τη ρίγανη, όλα τα βουνίσια προϊόντα. Στο τέλος, έκαναν κι αυτοί τα παζαριάτικα ψώνια τους, αγοράζοντας τ' απαραίτητα για να “βγάλουν” τον βαρύ βουνίσιο χειμώνα και γύριζαν ικανοποιημένοι στα χωριά τους όπου με λαχτάρα τ' Αγραφιωτόπουλα περίμεναν τα παζαριάτικα καλούδια !!!!!

Τα τελευταία χρόνια, λόγω της γενικότερης κρίσης, το παζάρι της Φραγκίστας έχει υποστεί την δική του δοκιμασία, με αποτέλεσμα η προσέλευση εμπόρων, κυρίως Ελλήνων, να έχει μειωθεί.

Υπάρχουν σκέψεις, το ιστορικό αυτό παζάρι να ενταχθεί σε πρόγραμμα στήριξης μέσα από τις πολιτιστικές δράσεις του Δήμου Αγράφων, γιατί παρά την γενικότερη κρίση, συνεχίζει να είναι το κορυφαίο ευρυτανικό Αντάμωμα της κεντρικής Ευρυτανίας. Μια τέτοια κίνηση μπορεί να αποδειχθεί ευεργετική και σωτήρια για την περαιτέρω πορεία του.

Ο γνωστός ευρυτανολάτρης ερευνητής – δημοσιογράφος Ηλίας Προβόπουλος, στα πολλά δημοσιεύματα και τα φωτορεπορταζ του για την περιοχή, κάνοντας ιδιαίτερη μνεία στο ξακουστό Παζάρι της «Σωτήρας», μεταξύ άλλων, αναφέρει: «Το ιδιαίτερο στο παζάρι της Σωτήρας (φωτο) επίσης, ήταν ότι όλος αυτός ο κόσμος κατασκήνωνε κάτω από τα δέν-

τρα και έμενε εκεί όσο να τελειώσει τις δουλειές και να διασκεδάσει και λίγο, αν του έμεναν χρόνος και χρήμα.

Κουβαλούσαν με τα μουλάρια τους σκεπάσματα τα οποία έστρωναν στο έδαφος, τρόφιμα για να φάνε, γιατί τα μαγαζιά για τον πολύ κόσμο ήταν απαγορευτικά. Έτσι έπαιρναν μόνο κανέναν μεζέ, όπως κοκορέτσι, σπληνάντερο, ίσως γιατί ακόμη δεν είχαν αρχίσει να φτιάχνουν σουβλάκια. Τα μαγαζιά αυτά τα έστηναν για τις ημέρες του παζαριού άνθρωποι από τις Φραγκίστες κυρίως και από τα γύρω χωριά και πλήρωναν κάτι στην εκκλησία για τη συντήρησή της, όπως επίσης έκαναν και οι σοβαροί εμπορευόμενοι.

Τα μαγαζιά αυτά λοιπόν, τα οποία στήνονταν πρόχειρα και με τα πλέον απαραίτητα εργαλεία, ήτοι κρεατόξυλα, μαχαίρια τσιγκέλια και σούβλες, προσέφεραν ψητό κρέας από αρνοκάτσικα και προβατίνες, κάτι που ο κόσμος εκτιμούσε πολύ εκείνη την εποχή και ο οποίος μάλιστα έβγαινε και από δύο εβδομάδων

νηστεία λόγω της εορτής της Παναγίας. Όσο για το σερβίρισμα, αρκούσε ένα κομμάτι λαδόχαρτο ή και εφημερίδα, καθώς τα μαχαιροπήρουνα και τα πιάτα ήταν ελάχιστα. Για τα ποτά δε, κρασί από μπουκάλι και ούζο, γιατί το τσίπουρο ήταν υπό διωγμό τότε. Με δυο-τρία ποτηράκια βολευόταν ολόκληρη η παρέα, χωρίς να περάσουν από το νεροχύτη, ενώ για πετσέτες, ας ήταν καλά το μανίκι.

Ενα κομμάτι του παζαριού πάλι, από τα πιο σημαντικά, ήταν τα όργανα που έπαιζαν κατά ομάδες στα διάφορα μαγαζιά και διασκεδάζαν τον κόσμο με δημοτικά κυρίως τραγούδια και λίγα λαϊκά αν τους ζητούσαν οι χορευτές, οι οποίοι ήταν και αυτοί που τους πλήρωναν. Τα όργανα έπαιζαν σε όλο το τριήμερο του παζαριού, αλλά εκεί που τα έδιναν όλα ήταν την τελευταία νύχτα, που όλοι είχαν παρατήσει τα εμπόρια και τις συναλλαγές και το έριχναν στη διασκέδαση. Τότε ήταν που «κονόμαγαν» και οι οργανοπαίχτες κανένα σοβαρό ποσό. Έτσι ήταν το παζάρι της Σωτήρας μέχρι πριν από λίγα χρόνια. Σήμερα, καινούργιες δυνάμεις έχουν μπει στον χώρο της πλανόδιας αγοράς, όπως οι Κινέζοι με τα φτηνά

ρούχα αλλά και από άλλα μέρη του κόσμου που πουλάνε διάφορα φτηνά πράγματα. Επίσης, τα σουβλάκια αντικατέστησαν πλέον τα κοκορέτσια και ο χαλβάς Φαρσάλων τα λουκούμια».

Παραθέτουμε πίνακα των εμποροπανηγύρεων σ' όλη την Ελλάδα.

Ε'.
Πίναξ των ἐν Ἑλλάδι τελευτούντων ἐτησίων
Ἐμποροπανηγύρεων.

Α.
ἙΣΤΕΡΑ ΕΣΤΑΣ - ΟΣΕΛΛΑΣ - ΗΜΕΡΗΣ

Αρ. Παν.	ὄνομα ἑμποροπανηγύρεως	Χώρα ἐπιπέδα καὶ ὄνομα	ἄρ. ἡμερ.	ὄνομα ἑμποροπανηγύρεως	Χώρα ἐπιπέδα καὶ ὄνομα
Νεμὲς Ἀττικῆς					
1	Λαμβόσιος	11 α Σακευθῶν	0	Σακευθῶν	1920 01-30 Σακευθῶν
2	Φαίης	1948 01-30 Ἀθήνας	7	Ἰω. Νεμέσ. Πύλου	1900 01-01 5 Σακ.
3	Σουλῆς Ἰπρωτῶν	1917 01-02	8	Ἰω. Νεμέσ.	1900 01-01 Ἀθήνας
4	Ἀσπιδίου	1915 01-07	9	Μακρυγιάννη	1900 01-30 Ἀθήνας
5	Πελοποννησίου	1852 01-07 Ὀρεστιάς	19	Αἰσίου (αἰσίου)	1900 01-30 Μαινα ὄνομα
Νεμὲς Αἰτωλοκαρναίων					
1	Καρναίου	1941 01-22 Ἰωλίου	10	Παλαιῶν	1900 01-30 Ἀγ. Γ. Σακ.
2	Μέγ. Θεσσαλονίκης	1-4 Ἀθηνῶν	11	Παλαιῶν (ἡ Μο- ραβία)	1801 01-01 Σακευθῶν
3	Σουλῆς	1907 01-21 Ὀρεστιάς	12	Μακρυγιάννη	1801 01-01 Ἰωλίου
4	Ἀρκαδίου	1900 01-8 Ὀρεστιάς	13	Ὀρεστιάς (Καλαῖα)	1899 01-8 Σακευθῶν
5	Σακευθῶν	1901 01-8 Σακευθῶν	14	Καλαῖα	1899 01-15 Ὀρεστιάς
6	Παλαιῶν	1901 01-12 Σακευθῶν	15	Ἀσίου	1899 01-15 Ὀρεστιάς
7	Παλαιῶν	1901 01-20 Ἰωλίου	16	Γαλακτοῦ	1899 01-15 Ὀρεστιάς
Νεμὲς Φθιώτικῆς					
1	Λακωνίου	1902 01-05 Ἰωλίου	9	Μακρυγιάννη	1902 01-30 Σακευθῶν
2	Σουλῆς	1-4 Ἰωλίου	10	Λακωνίου	1902 01-30 Σακευθῶν
3	Ἰωλίου	12-18 Σακευθῶν	11	Φαίης	1900 01-30 Ἀθηνῶν
4	Καρναίου	1907 01-21 Ὀρεστιάς	12	Καρναίου	1900 01-30 Ἀθηνῶν
5	Ἀρκαδίου	1901 01-8 Ὀρεστιάς	13	Ἰωλίου	1899 01-15 Ὀρεστιάς
6	Σακευθῶν	1901 01-8 Σακευθῶν	14	Καλαῖα	1899 01-15 Ὀρεστιάς
7	Σακευθῶν	1901 01-12 Σακευθῶν	15	Καλαῖα	1899 01-15 Ὀρεστιάς
8	Ἀσπιδίου	1-4 Ἰωλίου	16	Ἄγιοι Καστρίσιοι	01 Ἰωλίου
9	Ἀσπιδίου	1-4 Ἰωλίου	17	Γαλακτοῦ	1899 01-15 Ἰωλίου
Νεμὲς Εἰσοδίων					
1	Σουλῆς	1902 01-7 Ἰωλίου	2	Καὶνο Σουλῆς	1900 1-5 Σακευθῶν
3	Καρναίου	1907 01-21 Ὀρεστιάς	4	Λακωνίου	1900 01-30
5	Καρναίου	1907 01-21 Ὀρεστιάς	9	Ἰωλίου	1-10
6	Ἄγιοι Καστρίσιοι	1-4 Ἰωλίου	10	Σακευθῶν	1-10
7	Ἄγιοι Καστρίσιοι	1-4 Ἰωλίου	11	Φαίης	1900 01-30 Ἀθηνῶν
8	Ἄγιοι Καστρίσιοι	1-4 Ἰωλίου	12	Καρναίου	1900 01-30 Ἀθηνῶν
9	Ἄγιοι Καστρίσιοι	1-4 Ἰωλίου	13	Καρναίου	1900 01-30 Ἀθηνῶν
10	Ἄγιοι Καστρίσιοι	1-4 Ἰωλίου	14	Καρναίου	1900 01-30 Ἀθηνῶν
11	Ἄγιοι Καστρίσιοι	1-4 Ἰωλίου	15	Καρναίου	1900 01-30 Ἀθηνῶν
12	Ἄγιοι Καστρίσιοι	1-4 Ἰωλίου	16	Καρναίου	1900 01-30 Ἀθηνῶν
13	Ἄγιοι Καστρίσιοι	1-4 Ἰωλίου	17	Καρναίου	1900 01-30 Ἀθηνῶν

1. Ἄγιος Παναγιώτης με ἑσπέρην.
2. Ἄγιος Ἀθανάσιος.
3. Ἄγιος Γεωργίου με ἑσπέρην καὶ ἐν τῇ ἑστέρῃ εὐσεβῆς γουρουνὶ παλαιῶν.
4. Ἄγιος Ἰωάννης με ἑσπέρην καὶ ἐν τῇ ἑστέρῃ εὐσεβῆς γουρουνὶ παλαιῶν.
5. Ἄγιος Ἰωάννης με ἑσπέρην.

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ ΣΕ ΤΡΟΧΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η ΠΕΡΙΟΧΗ «ΣΩΤΗΡΑ» ΕΝΤΑΣΣΕΤΑΙ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ

Το 1991 η περιοχή «ΣΩΤΗΡΑ», στα πλαίσια ενός ευρύτερου αναπτυξιακού σχεδιασμού για την Ευρυτανία, από τον αείμνηστο Βουλευτή Παύλο Μπακογιάννη, ως ξεχωριστός χώρος αναψυχής, εντάσσεται σε πρόγραμμα ανάπλασης, εγκεκριμένο από την ΕΟΚ, που σύντομα μπήκε σε φάση υλοποίησης μετά την σχετική απόφαση του τότε Νομαρχιακού Συμβουλίου.

Ο Προϋπολογισμός του έργου ανήλθε στο ποσόν των **100.000.000 δρχ.** και οι προβλεπόμενες εργασίες ανάπλασης και εξωραϊσμού με την κατασκευή νέου κτιρίου, ολοκληρώθηκαν μετά την πάροδο ενός περίπου χρόνου.

Η περιοχή άλλαξε όψη. Το νέο κτίριο που κατασκευάστηκε και **χρησιμοποιείται** ως Αναψυκτήριο, αλλά και η καλαίσθητη διαμόρφωση του χώρου με παραδοσιακό τρόπο, έκαναν την «ΣΩΤΗΡΑ» αγνώριστη.

Ωστόσο η απόφαση κατεδάφισης του παραδοσιακού παλιού κτίσματος του Τουριστικού Περιπτέρου, από τον Μηχανικό που συνέταξε τη νέα Μελέτη της περιοχής, ήταν ατυχής, καθότι το πανέμορφο και πετρόκτιστο εκείνο κτίριο θα μπορούσε να λειτουργήσει υπό άλλη μορφή, όπως π.χ. ως Μουσείο Φυσικής Ιστορίας κ.α.

Εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε ότι το εν λόγω περίπτερο γνώρισε μεγάλες στιγμές «δόξας», κυρίως την 20ετία 1965-1985, όπου λειτουργούσε ως εστιατόριο καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου και ως αναψυκτήριο τους θερινούς μήνες. Στο Τουριστικό Περιπτερο της «ΣΩΤΗΡΑΣ», έκαναν καθημερινή 20λεπτη στάση τα λεωφορεία της γραμμής Καρπενήσι – Αγρίνιο και Καρπενήσι – Απεράντιος, για φαγητό ή καφέ, ενώ στο Παζάρι αποτελούσε το βασικό κατάστημα εξυπηρέτησης των προσερχομένων και των εμπόρων.

Το πανέμορφο πετρόκτιστο Τουριστικό Περιπτερο στη «ΣΩΤΗΡΑ», που κακώς κατεδαφίστηκε.

ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΗΣ ΠΑΙΔΟΥΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΩΝ

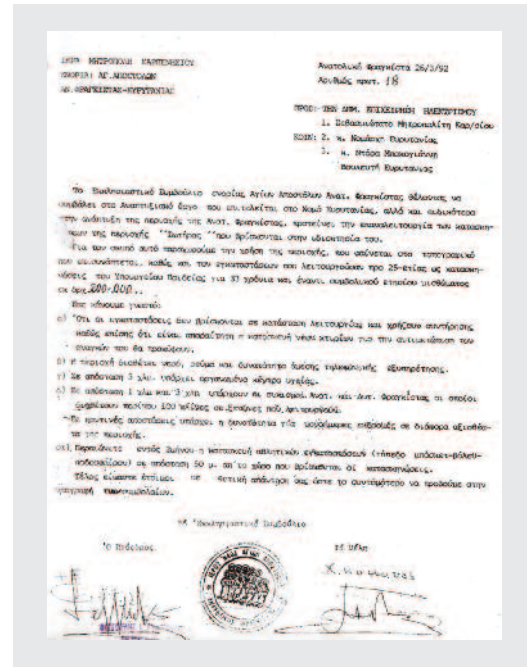
Από το 1965 που έπαψαν να λειτουργούν στη «ΣΩΤΗΡΑ» οι παιδικές κατασκηνώσεις του τότε Υπουργείου Πρόνοιας, ο χώρος αυτός εγκαταλείφθηκε, τα κτίρια έγιναν ερείπια και μετατράπηκαν σε ποιμνιοστάσια.

Όμως και για τούτο τον χώρο δεν άργησε να έλθει η μεγάλη στιγμή. Μετά το πέρας των εργασιών στην υπόλοιπη τοποθεσία, το Εκκλ. Συμβούλιο απεφάσισε να επαναλειτουργήσει τις κατασκηνώσεις κατόπιν της νέας διαμορφωθείσας κατάστασης στην περιοχή. Έτσι, αναζητώντας κάποιο φορέα - χορηγό για να συνεργαστεί μαζί του για το θέμα αυτό, βρέθηκε, μετά από παρέμβαση πολλών παραγόντων, σε επαφή με την Δ.Ε.Η. η οποία λόγω του Γενικού Διοικητή της, κ. Θεμιστοκλή Ξανθόπουλου που ήταν λάτρης της Ευρυτανικής γης, έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον με την προϋπόθεση να δημιουργήσει εγκαταστάσεις παιδικές για τα παιδιά των υπαλλήλων της. Δεν άργησε η υπόθεση να μπει στην τελική ευθεία.

Τον Μάρτη του 1992, ο εφημέριος της Ενορίας π. Ευάγγελος Φεγγούλης με τον Εκκλησιαστικό Σύμβουλο Κων/νο Κωστόπουλο, με φάκελο πλήρη στοιχείων, επισκέφτηκαν τα γραφεία της ΔΕΗ στην Αθήνα όπου συνάντησαν τον ιδιαίτερο του Γενικού Διοικητού, κ. Ευγένιο Παπαδόπουλο, μετέπειτα φίλο της Ενορίας, στον οποίο έθεσαν το θέμα εφ' όλης της ύλης.

Μετά από πολύωρη συζήτηση, αποφασίστηκε η Ενορία να υποβάλει σχετική πρόταση παραχώρησης του χώρου στη ΔΕΗ, υπό την προϋπόθεση ότι θα επαναλειτουργήσουν οι κατασκηνώσεις με νέα δεδομένα μέσα από ένα συγκεκριμένο master plan της Επιχείρησης.

Πράγματι, στις 26 Μαρτίου 1992, υπεβλήθη η σχετική πρόταση από το Εκκλ. Συμβούλιο της Ανατ. Φραγκίστας στη ΔΕΗ, εγκεκριμένη από το Μητροπολιτικό Συμβούλιο.

Σύμφωνα με αυτή, το Εκκλ. Συμβούλιο, προκειμένου να επαναλειτουργήσουν οι κατασκηνώσεις, παραχώρησε τον χώρο των υπάρχουσών εγκαταστάσεων στη ΔΕΗ, έναντι συμβολικού μισθώματος, κάνοντας ιδιαίτερη αναφορά και σε άλλα σημαντικά προτερήματα της περιοχής, που συνηγορούν στην επαναλειτουργία των κατασκηνώσεων από την Επιχείρηση. Όπως ήταν αναμενόμενο, εντός ολίγου χρονικού διαστήματος, μέσα σε κλίμα ευφορίας, υπογράφηκε

Η υπογραφή του συμφώνου παραχώρησης για χρήση των κατασκευών στην ΔΕΗ. Διακρίνονται ο τότε εφημέριος της Ενορίας π. Ευάγγελος Φεγγούλης με τον Εκκλ. Επίτροπο Κώστα Κωστόπουλο και τον Δ/ντη της Δ.Α.Π./ΔΕΗ κ. Γεώργιο Ρωμανιά.

στην Αθήνα η σύμβαση μεταξύ του προέδρου του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου π. Ευάγγελου Φεγγούλη και του Δ/ντού της Δ.Α.Π./ΔΕΗ κ. Γεωργίου Ρωμανιά.

Αυτή προέβλεπε την ενοικίαση του χώρου από την Ενορία στην ΔΕΗ η οποία αναλάμβανε, αφού τον διαμορφώσει κατάλληλα, να τον χρησιμοποιήσει για παιδικές κατασκευές.

Αμέσως άρχισαν οι εργασίες και σε χρόνο ρεκόρ, στις 7- 8-1992, παρουσία του επιχώριου επισκόπου, των διοικούντων της Δ.Ε.Η., πολλών Υπουργών και πλήθους κόσμου, υπογράφηκε από τον Διοικητή της ΔΕΗ και τον Πρόεδρο του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου και το σχετικό πρωτόκολλο παράδοσης και παραλαβής του χώρου των νέων παιδικών κατασκευών.

Το Πρωτόκολλο παράδοσης και παραλαβής ανέφερε τα εξής:

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΧΩΡΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗΣ

Στην Ανατολική Φραγκίστα Ευρυτανίας σήμερα 7η Αυγούστου του έτους Χίλια Εννιακόσια Ενεήντα Δύο (1992), ημέρα Παρασκευή, ο Ιερός Ναός Αγίων Αποστόλων (Ενορίας Ανατ. Φραγκίστας), εκπροσωπούμενος νόμιμα από τον Ιερέα Ευάγγελο Φεγγούλη, βάσει του πρακτικού 3/7.6.92 του αρμόδιου Εκκλησιαστικού Συμβουλίου εγκριθέντος παρά του Μητροπολιτικού Συμβουλίου δια της υπ' αριθμ. 2/10.6.92 πράξεως αυτού,

ΠΑΡΑΔΙΔΕΙ

και η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ), εκπροσωπούμενη νόμιμα από το Γενικό Διευθυντή της κ. Θ. Ξανθόπουλο,

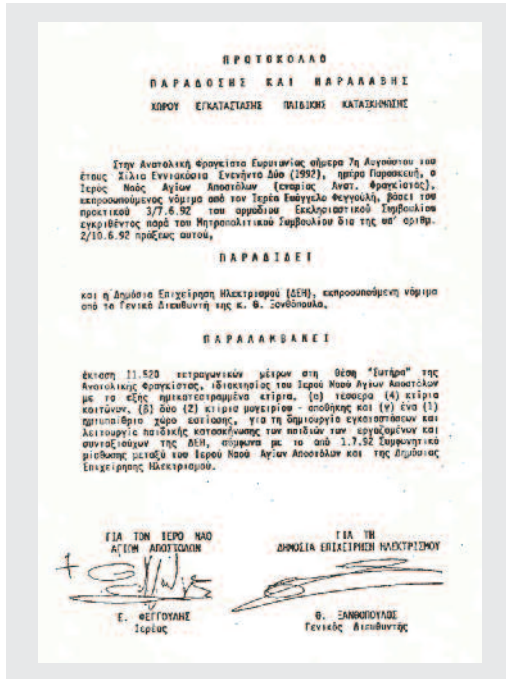
ΠΑΡΑΛΑΜΒΑΝΕΙ

έκταση 11.520 τετραγωνικών μέτρων στη θέση "Σωτήρα" της Ανατολικής Φραγκίστας, ιδιοκτησίας του Ιερού Ναού Αγίων Αποστόλων με τα εξής ημικατεστραμμένα κτίρια, (α) τέσσερα (4) κτίρια κοιτώνων, (β) δύο (2) κτίρια μαγειρείου - αποθήκης και (γ) ένα (1) ημυπαίθριο χώρο εστίασης, για τη δημιουργία εγκαταστάσεων και λειτουργία παιδικής κατασκήνωσης των παιδιών των εργαζομένων και συνταξιούχων της ΔΕΗ, σύμφωνα με το από 1.7.92 Συμφωνητικό μίσθωσης μεταξύ του Ιερού Ναού Αγίων Αποστόλων και της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού.

**ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΕΡΟ ΝΑΟ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ
π. Ε. ΦΕΓΓΟΥΛΗΣ *Ιερέας***

**ΓΙΑ ΤΗ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ
Θ. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ *Γενικός Διευθυντής***

Το πρωτόκολλο

Αγιασμός επί τη ενάρξει της κατασκηνωτικής περιόδου.

Ο Υπουργός Παιδείας Β. Κοντογιαννόπουλος και άλλα κυβερνητικά στελέχη, παραβρέθηκαν στην τελετή των εγκαινίων παραλαβής και παράδοσης των κατασκηνώσεων.

Παιδιά της Κατασκήνωσης στην θερμαινόμενη πισίνα.

Κατασκήνωση ΣΩΤΗΡΑ – Φιλοξενία παιδιών από Ουκρανία, με τους υπευθύνους της ΔΕΗ, την «ψυχή» της κατασκήνωσης Γιάννη Τσιβγούλη, και τους κ. Τάντο και Κρητικό.

Ταυτόχρονα έγινε η έναρξη και λειτουργία της πρώτης κατασκηνωτικής περιόδου με την συμμετοχή παιδιών υπαλλήλων της Δ.Ε.Η., αλλά και άλλων παιδιών απόρων οικογενειών από την γύρω περιοχή.

Ακόμη, εδώ πρέπει να πούμε ότι κατά τους θερινούς μήνες, φιλοξενούνταν από τη Δ.Ε.Η. στην κατασκήνωση, αποστολές από Ουκρανία, Σερβία, Κύπρο και άλλες χώρες.

Η δημιουργία και η λειτουργία αυτής της κατασκήνωσης το 1992, αναβάθμισε τον τόπο, δημιουργώντας υποδομές ανάπτυξης στο χωριό και στην

ευρύτερη περιοχή, κάνοντας την Ανατ. Φραγκίστα πασίγνωστη στο Πανελλήνιο και ως ένα από τους καλύτερους τουριστικούς προορισμούς.

Αντίθετα, η αιφνίδια παύση της λειτουργίας της το 2009 και το γεγονός ότι νωρίτερα, λόγω πολλών αστοχιών από την τότε Δημοτική αρχή, η Δ.Ε.Η. δεν προχώρησε στην επέκταση των κατασκηνώσεων και στην δημιουργία ενός σύγχρονου Συνεδριακού Κέντρου εντός των εγκαταστάσεων, δημιούργησαν πολλά

προβλήματα που οδήγησαν μια ολόκληρη περιοχή σε μααρασμό. Αν τότε η Δ.Ε.Η. κατασκεύαζε μια τέτοια σύγχρονη υποδομή, σήμερα με τις εξελίξεις που ήλθαν, η «προϊκα» για την τοπική Εκκλησία θα ήταν πολύ μεγάλη, καθότι στον ίδιο χώρο, θα υπήρχε και ένας σύγχρονος πολυχώρος, με μεγάλη αίθουσα συνεδριάσεων 300 ατόμων, ειδικών προδιαγραφών, με συμπληρωματικές εγκαταστάσεις φιλοξενίας δράσεων και γραφεία. Αυτά προβλέπονταν στην τότε Μελέτη που είχε καταθέσει η Δ.Ε.Η., η οποία δυστυχώς δεν υλοποιήθηκε.

ΞΑΦΝΙΚΗ ΠΑΥΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Στη «**ΣΩΤΗΡΑ**», σε αυτό το υπέροχο και μοναδικό περιβάλλον, κάτω από τα δασιά πλατάνια και δίπλα από τις πηγές με τα γάργαρα και παγωμένα νερά, παιδιά απ' όλη την Ελλάδα, αλλά και ευρυτανόπουλα, περνούσαν αξέχαστες δροσερές ημέρες για 17 καλοκαίρια, μέχρι που η Δ.Ε.Η., ξαφνικά το 2009, «αποφάσισε», να σταματήσει την λειτουργία της.

Ως γνωστόν, η κατασκήνωση αυτή που αξιοποιήθηκε μετά από μεγάλες προσπάθειες του Εκκλ. Συμβουλίου και της Ιεράς Μητροπόλεως Καρπενησίου, τα τελευταία χρόνια αποτελούσε σημαντικό στοιχείο αναβάθμισης ολόκληρης της περιοχής, αλλά και σημείο αναφοράς για την τοπική κοινωνία.

Δυστυχώς όμως, μετά την παύση της, δημιουργήθηκε ένα τεράστιο πρόβλημα στην περιοχή, καθότι όταν λειτουργούσε έδινε ζωή στον τόπο. Η φθίνουσα πορεία της ξεκίνησε το 2007 με τον αριθμό των παιδιών των υπαλλήλων της Δ.Ε.Η. να μειώνεται σημαντικά. Από 185 παιδιά που φιλοξενούνταν στην κάθε κατασκηνωτική περίοδο, έφτασαν τα 90 στην πρώτη περίοδο, τα 40 στη δεύτερη, και οι καθεριωμένες τρεις κατασκηνωτικές περίοδοι του καλοκαιριού μειώθηκαν σε δυο, την δε τελευταία χρονιά σε μία.

Τα τοπικά μέσα ενημέρωσης, και κυρίως η εφημερίδα **ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΟΣ ΠΑΛΜΟΣ**, έδωσαν ιδιαίτερη βαρύτητα στο θέμα, ζητώντας τις άμεσες παρεμβάσεις του Δήμου και των φορέων, προκειμένου να σταματήσει και η μικρότερη πιθανότητα *“να πάψει να χτυπά η καρδιά”* αυτής της κατασκήνωσης που λειτούρ-

γησε μετά από πολλούς αγώνες στην περιοχή της Ανατ. Φραγκίστας.

Μάλιστα, εκείνη την κραυγή αγωνίας του **ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΟΥ ΠΑΛΜΟΥ**, αφουγκράστηκε από την Αθήνα, ο τότε Βουλευτής του ΛΑΟΣ κ. Άδωνις Γεωργιάδης ο οποίος αφού ασχολήθηκε ενδελεχώς με το όλο ζήτημα, κατέθεσε σχετική επερώτηση στη Βουλή και στον αρμόδιο Υπουργό, ζητώντας απαντήσεις για το παρόν και το μέλλον των Κατασκηνώσεων στη «**ΣΩΤΗΡΑ**» Ανατ. Φραγκίστας. Η απάντηση του Υπουργού έλεγε ότι το θέμα είναι εσωτερικό της Δ.Ε.Η. και θα αντιμετωπιστεί θετικά από την επιχείρηση.

Η εξέλιξη του πολύ σημαντικού αυτού ζητήματος όμως, μόνο θετική δεν ήταν. Χρόνο με το χρόνο, στην Κατασκήνωση, φιλοξενούνταν λιγότερα παιδιά, μέχρι που φτάσαμε, το καλοκαίρι του 2009, να λειτούργησει μόνο μια κατασκηνωτική περίοδος με 30 περίπου παιδιά και μετά ... τέλος.

Η μη λειτουργία της κατασκήνωσης προκάλεσε,

Ο Πρόεδρος της ΔΕΗ Εμ.Παναγιωτάκης με τον Βουλευτή Ευρυτανίας Θωμά Κώτσια και εκπροσώπους της Τ.Α. και της Εκκλησίας.

όπως ήταν φυσικό, τεράστιο κενό στις τοπικές κοινωνίες, καθότι το καλοκαίρι τα χωριά έπαιρναν πραγματική ανάσα από την επίσκεψη των γονιών, την διακονία των εργαζομένων και φυσικά από την απασχόληση ντόπιων εργατών, κατά την διάρκεια των κατασκευαστικών περιόδων.

Παρά την αρνητική αυτή εξέλιξη, το Εκκλ. Συμβούλιο, δεν σταμάτησε να ασχολείται με το θέμα. Με συνεχείς παρεμβάσεις προς τη Δ.Ε.Η., ζητούσε να ενημερωθεί για τις προθέσεις της Επιχείρησης, όσον αφορά την περαιτέρω πορεία των κατασκευών, χωρίς ωστόσο να υπάρξει κάποια θετική είδηση.

Δυστυχώς, οι κατασκευές αφέθηκαν στη φθορά του χρόνου και τα πρώτα αποτελέσματα δεν άργησαν να κάνουν την εμφάνισή τους. Η πίσια, από την αχρησία, παρουσίασε προβλήματα, τα κτίρια από την υγρασία, έντονες φθορές και στο σύνολό του ο χώρος μετατράπηκε σε ένα εγκαταλεημένο χωράφι.

Οι εν γένει εξελίξεις στην Επιχείρηση και τα νέα

δεδομένα που προέκυψαν από τον νέο ασφαλιστικό Νόμο, οδήγησαν την Δ.Ε.Η. εκτός κατασκευών, με αποτέλεσμα η όποια προσπάθεια για την επαναλειτουργία της να γίνεται πλέον ιδιαίτερα δύσκολη.

Παρά ταύτα όμως, το Εκκλ. Συμβούλιο σε μια ύστατη προσπάθεια, πάλεψε και διεκδίκησε δυναμικά την επαναλειτουργία των Κατασκευών.

Σε μια ιστορική συνάντηση στο Γραφείο του Προέδρου της Δ.Ε.Η., κ. Εμμανουήλ Παναγιωτάκη, στις 5 Μαΐου 2015, δρομολογήθηκαν σημαντικές εξελίξεις για το τεράστιο αυτό θέμα.

Εκεί παραβρέθηκαν ο Βουλευτής Ευρυτανίας κ. Θωμάς Κώτσιας, η Αντιδήμαρχος Αγράφων Βάσω Φεγγούλη, ο Αρχιερατικός Επίτροπος Αγραιών, ο Πρόεδρος του Συλλόγου Ανατολικοφραγκιστιανών, Δικηγόρος Κώστας Κουτσιούμπας, ο Εκκλ. Επίτροπος Ταξιάρχης Χρυσικός, το στέλεχος της Δ.Ε.Η., κ. Γ. Δαμάσκος και εκπρόσωπος του ΤΑΥΤΕΚΩ Άκης Ζάνος.

Ο Βουλευτής στην τοποθέτησή του τόνισε πως οι κατασκήνώσεις θα πρέπει να επαναλειτουργήσουν, γιατί η λειτουργία τους θα δώσει πνοή στην ευρύτερη περιοχή και ζήτησε από τον κ. Παναγιωτάκη να ενεργήσει τα δέοντα, προς αυτήν την κατεύθυνση.

Από την πλευρά του ο εκπρόσωπος της Ιεράς Μητρόπολης και της Ενορίας που είναι η ιδιοκτήτρια του χώρου, είπε πως η διακοπή της λειτουργίας της κατασκήνωσης δημιούργησε σημαντικά προβλήματα στην τοπική κοινωνία, εκφράζοντας ταυτόχρονα και την ανησυχία πως η οριστική παύση των κατασκήνώσεων θα προσθέσει ένα ακόμη πρόβλημα και σε αυτές τις εγκαταστάσεις λόγω απραξίας και μη συντήρησης.

Η Αντιδήμαρχος της Δ.Ε. Φραγκίστας, κ. Βάσω Φεγγούλη τόνισε πως από την πλευρά του, ο Δήμος μέχρι τώρα έχει ανταποκριθεί στο αίτημα της Δ.Ε.Η., όσον αφορά το αποχετευτικό σύστημα, και δήλωσε πως η Δημοτική αρχή Αγράφων θα στηρίζει με κάθε τρόπο την επανεκκίνηση της κατασκήνωσης, συμμετέχοντας σε οποιαδήποτε κοινοπραξία ή συνεργασία προς αυτή την κατεύθυνση.

Να επαναλειτουργήσει η κατασκήνωση για το συμφέρον όλων, ζήτησε ο Πρόεδρος του Συλλόγου του χωριού, όσο το δυνατόν συντομότερα, ενώ ανάλογη ήταν και η τοποθέτηση του Εκκλ. Συμβούλου της Ενορίας.

Στην συνέχεια, επί του θέματος μίλησε ο κ. Δαμάσκος, Διευθυντικό στέλεχος της Δ.Ε.Η. ο οποίος αναφέρθηκε στα κακώς κείμενα που οδήγησαν την κατασκήνωση στην παύση και τόνισε πως η επαναλειτουργία της εξαρτάται από την συμμετοχή των παιδιών και το κόστος λειτουργίας της.

Επ' αυτών, ο Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της Επιχείρησης κ. Ε. Παναγιωτάκης, γνώστης της

κατασκήνωσης στη «ΣΩΤΗΡΑ», από την εποχή που εκεί κατασκήνωναν για συνεχή έτη τα δυο του παιδιά, εκφράστηκε με τα πιο θετικά λόγια για τις κτιριακές υποδομές, για το μοναδικό περιβάλλον, για τις ιδανικές συνθήκες κάτω από τις οποίες διέμεναν τα παιδιά των εργαζομένων και για την άφογη συνεργασία που είχε όλο το διάστημα της λειτουργίας της κατασκήνωσης η Δ.Ε.Η. με την τοπική Εκκλησία, με την τοπική κοινωνία και την τοπική Αυτοδιοίκηση. **«Πρόκειται για μια περιοχή, που την ξέρω πολύ καλά, για ένα τόπο, πραγματικό παράδεισο, τον πιο κατάλληλο για κατασκήνώσεις, με τον οποίο έχω συνδεθεί συναισθηματικά και γι' αυτό θα κάνουμε ό,τι χρειαστεί, έτσι ώστε η κατασκήνωση να επαναλειτουργήσει»**, τόνισε με έμφαση ο κ. Παναγιωτάκης.

Ακολούθησε η ενημέρωση από τον εκπρόσωπο του ΤΑΥΤΕΚΩ, ο οποίος ανέλυσε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις προοπτικές επαναλειτουργίας της κατασκήνωσης, με βάση το προβλεπόμενο από το αρμόδιο Υπουργείο, κόστος για το κάθε παιδί και διευκρίνισε πως το ΤΑΥΤΕΚΩ έχει έτοιμο το δικό του master plan για την σωστή και εύρυθμη λειτουργία της κατασκήνωσης με παιδιά ασφαλισμένων της Δ.Ε.Η. και άλλων ασφαλιστικών Ταμείων.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΤΑΥΤΕΚΩ

Την επομένη μέρα, Τετάρτη 6 Μαΐου 2015, η Αντιδήμαρχος Αγράφων, συναντήθηκε στην Αθήνα με τον Πρόεδρο του ΤΑΥΤΕΚΩ, κ. Νικόλαο Δομένικο, από τον οποίο ζήτησε να ενημερωθεί με κάθε λεπτομέρεια για το ενδεχόμενο της επαναλειτουργίας της κατασκήνωσης και να πληροφορηθεί από πρώτο χέρι, τις προθέσεις του ισχυρού αυτού Ταμείου.

Από την επίσκεψη στο Πρόεδρο του ΤΑΥΤΕΚΩ

Ο κ. Δομένικος, ο οποίος πληροφορήθηκε επαρκώς από το διαδίκτυο για τις κατασκηνώσεις και την περιοχή, τόνισε με έμφαση πως η επιθυμία του Ταμείου είναι να επαναλειτουργήσει τις κατασκηνώσεις όσο το δυνατόν νωρίτερα. Για το λόγο αυτό επικοινωνήσε με την Δ.Ε.Η. και γνωστοποιώντας τις προθέσεις του, ζήτησε από τον κ. Δαμάσκο να του εξασφαλίσει Μηχανικούς που θα μετακινηθούν στην Αν. Φραγκίστα, για να καταγράψουν την υπάρχουσα κατάσταση των κατασκηνώσεων, προκειμένου να δρομολογηθούν οι απαραίτητες ενέργειες επαναλειτουργίας τους. Σε ένδειξη μάλιστα του εξαιρετικού ενδιαφέροντός του, ανταποκρινόμενος στην πρόσκληση της Αντιδημάρχου και του εκπροσώπου της Ι.Μητροπόλεως, ο κ. Δομένικος, τις επόμενες μέρες, επισκέφτηκε τις εγκαταστάσεις της κατασκήνωσης στη Φραγκίστα, από την γενική κατάσταση των οποίων έμεινε ιδιαίτερα ικανοποιημένος. Αυτό τόνισε τόσο στον Αντιπεριφερειάρχη Ευρυ-

τανίας, Άρη Τασιό και στον Δήμαρχο Αγράφων Θεοδωρή Μπαμπαλή, όσο και στους εκπροσώπους της Εκκλησίας στη σύσκεψη που ακολούθησε.

ΝΕΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΦΟΡΕΩΝ ΜΕ ΤΗ ΔΕΗ ΜΕ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Και ενώ όλα έδειχναν ότι η επαναλειτουργία των Κατασκηνώσεων πήρε τον δρόμο της, το σοβαρό αυτό ζήτημα δεν περπάτησε, μέχρι τον Απρίλιο του 2016 που σε νέα σύσκεψη στα γραφεία της ΔΕΗ, δρομολογήθηκαν πραγματικά σημαντικές εξελίξεις.

Πιο συγκεκριμένα, την Τετάρτη 13 Απριλίου 2016, σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στα γραφεία της Δ.Ε.Η. Α.Ε., μεταξύ παραγόντων της Ευρυτανίας και εκπροσώπων της Εταιρείας, τέθηκε επί τάπητος το μέγα ζήτημα της κατασκήνωσης στη Σωτήρα. Στη σύσκεψη, από την Ευρυτανία συμμετείχαν ο αντιπεριφερειάρχης Ευρυτανίας, Αριστείδης Τασιός, οι δήμαρχοι Καρπενησίου και Αγράφων κ.κ. Νίκος Σουλιώτης και Θεοδωρής Μπαμπαλής, ο Π. Σ. Βασίλης Φακίτσας, ο Αρχιερατικός Επίτροπος Αγραίων π. Ευάγγελος Φεγγούλης και ο πρόεδρος του Συλλόγου Ανατ. Φραγκίστας, Κώστας Κουτσιούμπας. Από την πλευρά, της Δ.Ε.Η., ο Γενικός Δ/ντης Ανθρωπίνων Πόρων Γιώργος Δαμάσκος και οι Διευθυντές, Παραγωγής, Γιάννης Κοπανάκης, Υποστηρικτικών Λειτουργιών, Νικόλαος Αραβαντινός, Υδρολεκτρικών σταθμών, Γιάννης Αργυράκης και ο Πρόεδρος του ΤΑΥΤΕΚΩ, Νικόλαος Δομένικος.

Μετά από πολύωρη συζήτηση και εποικοδομητικό διάλογο, οι δυο πλευρές προχώρησαν στην σύ-

ναψη ενός κοινού πρακτικού συμφωνίας, επιστροφής επί της ουσίας της κατασκήνωσης στον αρχικό ιδιοκτήτη, δηλ. στην Εκκλησία.

Το Πρακτικό αυτό που υπεγράφη απ' όλους τους φορείς, ανέφερε τα παρακάτω:

1. Στο πλαίσιο εξέτασης της δυνατότητας επαναλειτουργίας της μισθωμένης από την εταιρεία κατασκήνωσης στη Φραγκίστα Ευρυτανίας, έλαβε χώρα συνάντηση στις 13/04/2016 στα κεντρικά γραφεία της εταιρείας.

2. Στη συνάντηση μετείχαν: ο Αρχιερατικός Επίτροπος εκ μέρους της Ιεράς Μητροπόλεως Καρπενησιού π. Ευάγγελος Φεγγούλης, ο Αντιπεριφερειάρχης Π.Ε. Ευρυτανίας κ. Α. Τασιός, ο Δήμαρχος Καρπενησιού κ. Ν. Σουλιώτης, ο Δήμαρχος Αγράφων κ. Θ. Μπαμπλής, ο Πρόεδρος του Συλλόγου Ανατολικοφραγκιστιανών ο κ. Κ. Κουτσιούμπας, ο Πρόεδρος του ΤΑΥΤΕΚΩ κ. Ν. Δομένικος και στελέχη του ΤΑΥ-

ΤΕΚΩ και εκ μέρους της Δ.Ε.Η. Α.Ε ο κ. Γ. Δαμασκός, Γενικός Διευθυντής Ανθρωπίνων Πόρων, ο κ. Ν. Αραβαντινός, Γενικός διευθυντής Υποστηρικτικών Λειτουργιών και στελέχη της Εταιρείας.

3. Η όλη συνάντηση διεξήχθη σε κλίμα ειλικρινούς διαλόγου με παράθεση απόψεων από όλες τις πλευρές και διάθεση εξεύρεσης της καλύτερης για όλους λύσης.

Στο πλαίσιο αυτό:

3.1 Εκτέθηκαν οι λόγοι που οδήγησαν στην αναστολή λειτουργίας της κατασκήνωσης από το έτος 2009 (ιδιαίτερα υψηλό κόστος λειτουργίας σε σχέση με το αντίστοιχο των ιδιωτικών κατασκηνώσεων, λόγω του μικρού αριθμού των παιδιών που φιλοξενούνταν στην κατασκήνωση).

3.2 Στη συνέχεια επισημάνθηκε το γεγονός της επικείμενης αδυναμίας του ΤΑΥΤΕΚΩ ως του αρμόδιου κατά νόμο οργάνου (Ν. 2773/99 (άρθρα 34 § 1, 11), Ν.3655/2008 (κεφ. Ζ άρθρο 70 § 3B & 83 § 1) και

ΚΥΑ/Φ.80000/28375/1942/09-01-2013) για τη λειτουργία της κατασκήνωσης, δεδομένου ότι επίκειται αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου και συνεπεία αυτής η παύση της λειτουργίας του ΤΑΥΤΕΚΩ, τουλάχιστον ως έχει. Πέραν τούτου, ο Φορέας δεν διαθέτει πλέον ούτε το στοιχειώδη αριθμό ανθρώπινου δυναμικού για τη λειτουργία της κατασκήνωσης.

3.3 Ακολούθως αναφέρθηκε α) η νομική αδυναμία της ΔΕΗ να λειτουργήσει την κατασκήνωση διότι αφ' ενός δεν προβλέπεται στο καταστατικό της και αφ' ετέρου η νομοθεσία προβλέπει ότι αυτήν την αρμοδιότητα την έχει ο ΤΑΥΤΕΚΩ δια νόμου και β) η μεγάλη δυσκολία της Δ.Ε.Η. Α.Ε. να αναλάβει αφ' εαυτής τη λειτουργία της κατασκήνωσης, γιατί η ίδια δεν διαθέτει ούτε προσωπικό για τη λειτουργία της κατασκήνωσης, η οποία σημειωτέον δεν βρίσκεται πλησίον των εγκαταστάσεών της, ούτε την απαιτούμενη τεχνογνωσία επ' αυτού.

3.4 Έγινε σαφές εκ μέρους της Επιχείρησης ότι, επιθυμεί τη νόμιμη επαναλειτουργία της κατασκήνωσης και ως εκ τούτου προτίθεται να προβεί σε όλες τις απαραίτητες προς τούτο ενέργειες (**εργασίες κατασκευής και συντήρησης, ρύθμιση αυθαιρέτων κτισμάτων κλπ**), προκειμένου να καταστεί δυνατή η κατά το συντομότερο δυνατό επαναλειτουργία αυτής.

3.5 Στο σημείο αυτό διατυπώθηκε το αίτημα εκ μέρους της Εταιρείας προς τους φορείς να συμβάλλουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο σε θέματα της αρμοδιότητάς τους, ώστε να μην παρακωλύονται οι σχετικές διαδικασίες, εφόσον πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις (ρυθμίσεις αυθαιρέτων, αδειοδότηση κλπ).

Οι φορείς ανέφεραν ότι θα συνεργαστούν με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Δ.Ε.Η. Α.Ε. προκειμένου να διεκπεραιωθούν σύντομα με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα θέματα της αρμοδιότητάς τους.

3.6 Αντιστοίχως εκ μέρους των Φορέων υπεβλήθη το αίτημα της αποκατάστασης και λειτουργίας παρακείμενου της κατασκήνωσης γηπέδου ποδοσφαίρου, δεδομένου ότι αυτό εξυπηρετούσε και θα συνεχίσει να εξυπηρετεί λειτουργικά, με την άθληση και την εν γένει ψυχαγωγία των φιλοξενούμενων παιδιών, την εν λόγω κατασκήνωση. Από την πλευρά των Γενικών Διευθυντών αναφέρθηκε πως θα εξεταστεί το εν λόγω αίτημα αρμοδίως στα θεσμικά όργανα της Εταιρείας.

4. Τέλος και επί της λειτουργίας εν τοις πράγμασι της κατασκήνωσης προτάθηκαν δύο εκδοχές:

4.1. Υπεκμίσθωση από την Επιχείρηση της κατασκήνωσης σε ανάδοχο κατόπιν πλειοδοτικού διαγωνισμού, υπό την προϋπόθεση βέβαια, ότι ο Ασφαλιστικός Φορέας με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του, θα απεμπολήσει τη σχετική, βάσει νόμου, αρμοδιότητά του.

4.2. Απόδοση του μισθίου στον ιδιοκτήτη της κατασκήνωσης ο οποίος και θα την λειτουργήσει, η δε εταιρεία και ο Ασφαλιστικός Φορέας θα καταβάλουν κάθε προσπάθεια ώστε να προβληθεί στο προσωπικό του Ομίλου Δ.Ε.Η. Α.Ε. και στους λοιπούς ασφαλισμένους του ΤΑΥΤΕΚΩ (Τράπεζες, ΕΥΔΑΠ) η επαναλειτουργία της κατασκήνωσης, προκειμένου να εξασφαλιστεί η όσο, το δυνατό μεγαλύτερη συμμετοχή παιδιών στο κατασκηνωτικό της πρόγραμμα.

5. Η δεύτερη ως άνω εκδοχή θεωρήθηκε απ' όλους τους εμπλεκόμενους ως η πλέον ενδεδειγμένη υπό την προϋπόθεση της δέσμευσης της Δ.Ε.Η. να αποδώσει την κατασκήνωση στον ιδιοκτήτη (Εκκλησία) αφού έχουν προηγηθεί με μέρμνά της ή με ανάληψη από την ίδια του σχετικού κόστους, όλες οι απαραίτητες ενέργειες και εργασίες για τη νόμιμη επαναλειτουργία της, ως εξάλλου και εκ της Συμβάσεως μίσθωσης οφείλει, δοθέντος ότι μεγάλο μέρος των κα-

τασκευών έχουν πραγματοποιηθεί από τη Δ.Ε.Η.Α.Ε.

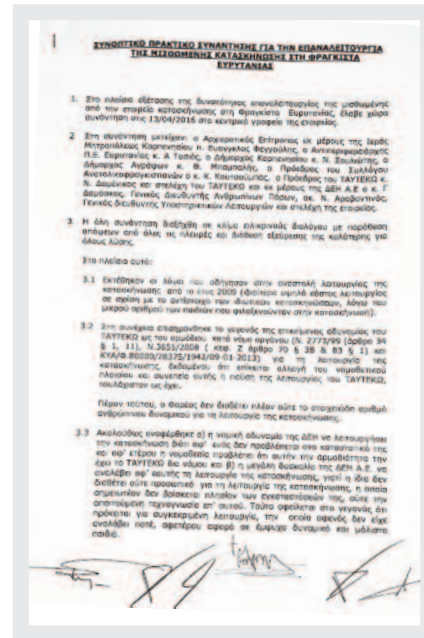
Η ομόφωνη αποδοχή της λύσης αυτής από τους εμπλεκόμενους, (Εκκλησία, εκπρόσωπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης – ΤΑΥΤΕΚΩ) βασίζεται στην παραδοχή ότι εφόσον η κατασκήνωση και στις δυο ως άνω εκδοχές θα λειτουργήσει από ανάδοχο, είναι συμφερότερο η παραχώρηση της χρήσης να συντελείται από τον ιδιοκτήτη, παρά από το μισθωτή (Δ.Ε.Η.) με υπεκμίσθωση της χρήσης.

Στο σημείο αυτό τέθηκε και το νομικό ζήτημα το οποίο και εξετάστηκε επισταμένως από τις υπηρεσίες της εταιρείας, ότι ο παραχωρών τη χρήση παραμένει υπεύθυνος και μάλιστα η ευθύνη βαρύνει το φυσικό πρόσωπο ή τα πρόσωπα που υπογράφουν την παραχώρηση χρήσης. Επιπλέον, όπως αναφέρθηκε, η Εκκλησία δύναται να κινηθεί άμεσα και ταχύτατα τις διαδικασίες προς ανεύρεση αναδόχου, και επιπλέον, να εποπτεύει εκ του σύνεγγυς τη λειτουργία της, με τη συμπαράσταση των Φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Εκφράστηκε, τέλος, η επιθυμία από την Ιερά Μητρόπολη και τους τοπικούς Φορείς, η Δ.Ε.Η. να στέκεται πάντα παραστάτης και αρωγός στις δραστηριότητες της περιοχής, και η εταιρεία δεσμεύτηκε πως θα μεταφέρει στην ανώτατη διοίκηση την πολύ καλή συζήτηση και την αποδοχή μετ' ικανοποίησης από όλους, της λύσης, στην οποία αυτή κατέληξε.

ΤΟ ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΜΕΤΑΞΥ ΔΕΗ ΚΑΙ ΦΟΡΕΩΝ

Μετά και από αυτές τις εξελίξεις που οδήγησαν ουσιαστικά στην λύση της μισθώσεως του χώρου και των εγκαταστάσεων από τη Δ.Ε.Η. και στην επιστροφή τους στην Εκκλησία, και μάλιστα σε πλήρη λειτουργικότητα, ξεκίνησε μια νέα προσπάθεια υλοποίησης και εφαρμογής αυτού του σχεδίου που τροποποιήθηκε

εν μέρει, και ολοκληρώθηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2016, στα Γραφεία της Δ.Ε.Η. Εκεί ο αρμόδιος Υποδιευθυντής Ανθρωπίνων Πόρων και Οργάνωσης, κ. Παναγιώτης Μαυροειδής παρέδωσε το φάκελο της οριστικής λύσης της μισθώσεως και της επιστροφής του ακινήτου, στον εκπρόσωπο της Εκκλησίας π. Ευάγγελο Φεγγούλη, με τις κύριες δεσμεύσεις της Εταιρείας να προβεί σε όλες τις επισκευαστικές εργασίες, ύψους 100.000.00 ευρώ, προκειμένου η κατασκήνωση να λειτουργήσει χωρίς κανένα πρόβλημα.

Τι αναφέρει το Συμφωνητικό λύσης της μισθώσεως των Κατασκηνώσεων και των υποχρεώσεων της Δ.Ε.Η.

ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟ ΛΥΣΗΣ ΜΙΣΘΩΣΕΩΣ ΑΚΙΝΗΤΟΥ

«Στην Αθήνα, σήμερα την 23^η Δεκεμβρίου 2016, τα κάτωθι συμβαλλόμενα μέρη:

Ο Υποδιευθυντής Ανθρωπίνων Πόρων και Οργάνωσης κ. Παναγιώτης Μαυροειδής της Δ.Ε.Η. παραδίδει το φάκελο της οριστικής λύσης της μίσθωσης, στον π. Ευάγγελο Φεγγούλη.

Το νομικό πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) «**Ιερός Ναός Αγίων Αποστόλων Ανατολικής Φραγκίστας Ευρυτανίας**», που εδρεύει στη Ανατολική Φραγκίστα Ευρυτανίας και εκπροσωπείται νόμιμα στην προκειμένη περίπτωση από τον πατέρα Ευάγγελο Φεγγούλη δυνάμει του 3/7.6.92 Πρακτικού του αρμοδίου Εκκλησιαστικού Συμβουλίου εγκριθέντος από το Μητροπολιτικό Συμβούλιο με την με αριθμό 2/10.6.92 πράξη αυτού και ο οποίος στη συνέχεια θα αποκαλείται ο «εκμισθωτής» και η «**Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.) Α.Ε.**», που εδρεύει στην Αθήνα, επί της οδού Χαλκοκονδύλη, αριθ. 30, και εκπροσωπείται νόμιμα στην προκειμένη περίπτωση από τον Γενικό Διευθυντή Ανθρώπινων Πόρων και Οργάνωσης

κ. Γεώργιο Δαμάσκο και η οποία στη συνέχεια θα αποκαλείται η «μισθώτρια» συμφώνησαν και αποδέχθηκαν αμοιβαία τα ακόλουθα:

1. Με το από το 1992 Συμφωνητικό Μίσθωσης Ακινήτου, η μισθώτρια μίσθωσε από τον εκμισθωτή έκταση 11.520 τμ. με όλα τα συστατικά και τα παραρτήματά της και όλες τις ηλεκτρομηχανολογικές της εγκαταστάσεις, στη θέση «Σωτήρα» για τη λειτουργία παιδικής κατασκήνωσης, η οποία στη συνέχεια θα αναφέρεται «μίσθιο» με τους σε αυτό αναφερόμενους ειδικότερους όρους και συμφωνίες.

Η διάρκεια της μίσθωσης συμφωνήθηκε για 40 έτη, με δικαίωμα της μισθώτριας να παρατείνει μονομερώς τη μίσθωση για 20 έτη, και ετήσιο μίσθωμα (που μετά από αναπροσαρμογές ανέρχεται σήμερα σε 798,53€). Το εν λόγω μίσθωμα είχε κριθεί εύλογο και από τα δύο συμβαλλόμενα μέρη, δεδομένου ότι η μισθώτρια θα προέβαινε σε σημαντικές δαπάνες.

1.1. Η μισθώτρια έχει κατασκευάσει μέχρι σήμερα στο μίσθιο τα κάτωθι κτίσματα:

4 ισόγειοι κοιτώνες εμβαδού 122,50 τμ. έκαστος

1 διοικητήριο 214,48 τμ.

1 κτίσμα λουτρών και χώρων υγιεινής 120,00 τμ.

1 παρασκευαστήριο 60,00 τμ.

2 αποθήκες συνολικού εμβαδού 123,00 τμ.

3 φυλάκια περίπου 30,00 τμ.

1 κτίσμα Η/Μ εγκαταστάσεων 6,00 τμ.

3 υπόστεγα

πισίνα 240,00 τμ.

υπαίθριο αμφιθέατρο

γήπεδο μπάσκετ

χώρο στάθμευσης αυτοκινήτων

παιδική χαρά.

1.2. Δυνάμει της από 14.12.2016 αυτοψίας και της αντίστοιχης βεβαίωσης της Μηχανικού κας Γαλάνη

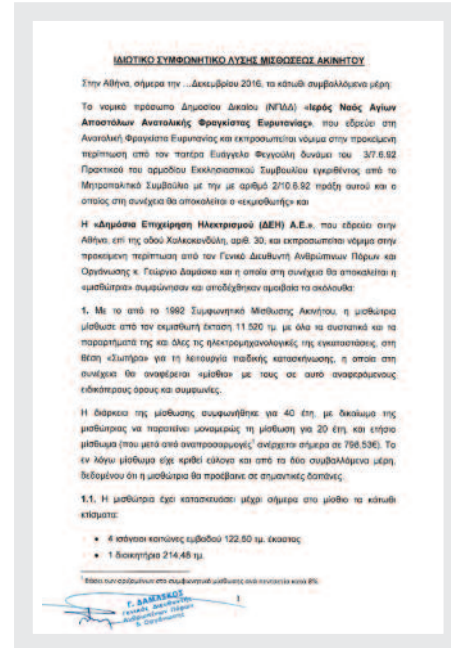
Αργυρούλας, βεβαιώθηκε ότι οι διαπιστωθείσες αυθαίρετες στο μίσθιο κατασκευές ή αυθαίρετες χρήσεις του μισθίου εμπίπτουν σε μία από τις εξαιρέσεις της παρ. 2 του άρθρου 1 του Ν.4178/2013 και δεν υπάρχουν σε καμία άλλη από τις απαγορεύσεις του άρθρου 2 του ίδιου νόμου. Συνακόλουθα εκδόθηκε από την αρμοδία Γενική Γραμματεία Χωροταξίας και Αστικού Περιβάλλοντος η από 15.12.2016 **συνημμένη** βεβαίωση επιτυχούς περαίωσης της διαδικασίας υπαγωγής στον ως άνω νόμο.

2. Δυνάμει της **συνημμένης** υπ' αριθμ. 108/4.10.2016 απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου της μισθώτριας, κατόπιν της υπ' αριθμ. ΔΑΝΠΟ/21287/23.09.2016 εισηγήσεως σε αυτό, αποφασίστηκαν κυρίως:

α) Η λύση του ως άνω συμφωνητικού μίσθωσης της κατασκήνωσης «Σωτήρα» στην Ανατολική Φραγκίστα Ευρυτανίας και η παραχώρηση -χάριν της τοπικής κοινωνίας και στο πλαίσιο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης- των υφιστάμενων εγκαταστάσεων αυτής μετά του εξοπλισμού των (ως παραρτημάτων) στον εκμισθωτή του ακινήτου, όπως αυτές περιγράφονται στην παράγραφο 1.1. και στο **Παράρτημα Ι** του παρόντος.

β) Η ανάληψη από τη μισθώτρια του κόστους όλων των απαραίτητων, για τη νόμιμη επαναλειτουργία της κατασκήνωσης, ενεργειών (έργα επισκευής και συντήρησης των εγκαταστάσεων της κατασκήνωσης), με μέριμνα της Διεύθυνσης των Υπηρεσιών Στέγασης της μισθώτριας.

γ) Η έγκριση της ένταξης των ως άνω (υπό στοιχείο β' αναφερομένων) δαπανών, οι οποίες εκτιμώνται κατά προσέγγιση στο ποσό των εκατό χιλιάδων ευρώ (100.000,00€), στον προϋπολογισμό της Γενικής Διεύθυνσης Υποστηρικτικών Λειτουργιών της μισθώτριας και του επιμερισμού αυτών -εν συνεχεία- στις λοιπές

Γενικές Διευθύνσεις και τα ανεξάρτητα ΒΟΚ αυτής.

Σήμερα, με το παρόν συμφωνούνται μεταξύ των ως άνω συμβαλλομένων μερών τα εξής:

3.1. η μισθώτρια δηλώνει ότι παραδίδει το ως άνω μίσθιο και αποξενώνεται πλήρως από αυτό, παραχωρεί τις υφιστάμενες εγκαταστάσεις/εξοπλισμό αυτού στον εκμισθωτή, προκειμένου αυτός να αναλάβει εφεξής τη λειτουργία της υπόψη κατασκήνωσης και αναλαμβάνει την υποχρέωση υλοποίησης των επισκευών αυτής καθώς και το κόστος φύλαξης της κατασκήνωσης μέχρι το Μάιο του 2017.

Η μισθώτρια αναλαμβάνει το κόστος των περιγραφόμενων στο Συμφωνητικό επισκευών με τη μέριμνα της Διεύθυνσης των Υπηρεσιών Στέγασης αυτής, το οποίο εκτιμάται ότι ανέρχεται κατά προσέγγιση στο ποσό των εκατό χιλιάδων ευρώ (100.000,00€).

Οι επισκευές θα εκτελεστούν με τη μέριμνα της μισθώτριας κατόπιν διενέργειας δημόσιου διαγωνισμού με δημοσίευση προκήρυξης από τη Γενική Διεύθυνση Υποστηρικτικών Λειτουργιών αυτής.

Η μισθώτρια δηλώνει ότι παραδίδει στον εκμισθωτή τον εξοπλισμό του μισθίου (πάγια και εγκαταστάσεις) και αποξενώνεται πλήρως από αυτόν, όπως αυτός καταγράφηκε από την Επιτροπή Απογραφής που διενήργησε το αρμόδιο τμήμα του ΤΑΥΤΕΚΩ κατ' εντολή της Διεύθυνσης Ανθρωπίνων Πόρων και

Οργάνωσης της μισθώτριας και αναλύεται στο **Παράρτημα Ι** του παρόντος συμφωνητικού.

Ο εκμισθωτής δηλώνει ότι παραλαμβάνει τον ως άνω εξοπλισμό, όπως αναλύεται στο Παράρτημα Ι του παρόντος, και δεν διατηρεί καμία αξίωση έναντι της μισθώτριας εξ' αυτού.

4. Ρητώς δηλώνουν τα συμβαλλόμενα μέρη ότι δεν διατηρούν καμία αξίωση μεταξύ τους από καμία αιτία. Αυτά αφού συνομολογήθηκαν και έγιναν αμοιβαίως αποδεκτά από τους συμβαλλόμενους συντάχθηκε το παρόν προς απόδειξή τους σε δύο πρωτότυπα, αναγνώσθηκε, εγκρίθηκε και υπογράφηκε από αυτούς, όπως νόμιμα ακολουθεί, έλαβαν δε ο καθένας τους από ένα».

Το έργο επισκευής και ανάπλασης ανέλαβε η Τεχνική Εταιρεία **ΔΟΜΚΑΤ ΕΠΕ. Α. ΘΑΝΑΣΟΥΛΑ** από την Αθήνα και οι εγκαταστάσεις, μετά από προσηγμένη δουλειά, παραδόθηκαν στην Εκκλησία σε άριστη κατάσταση στις 23 Ιουλίου 2017 και 2 μέρες αργότερα υπεγράφη η σχετική **Βεβαίωση οριστικής Παράδοσης-Παραλαβής των ανακαινισμένων αυτών εγκαταστάσεων.**

ΝΕΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΑΝΑΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ

Εκδήλωση από την Ι.Μ. Καρπενησίου για την Επαναλειτουργία των Κατασκηνώσεων

Μια μέρα μετά την οριστική επιστροφή των εγκαταστάσεων στην Εκκλησία, την Δευτέρα 24 Ιουλίου 2017, η Ιερά Μητρόπολη Καρπενησίου και προσωπικά ο ίδιος ο επixώριος Επίσκοπος, Μητροπολίτης Καρπενησίου κ. Γεώργιος, θέλοντας να δώσει πανηγυρικό χαρακτήρα στην εξέλιξη αυτή και να κάνει περαιτέρω γνωστή την επαναλειτουργία επί της ουσίας των κατασκηνώσεων, διοργάνωσε μια υπέροχη μουσική βραδιά στο χώρο των κατασκηνώσεων με μουσικούς από την Σχολή Παραδοσιακών Οργάνων της Ι. Μητροπόλεως, που συνοδεύονταν από το Παιδικό χορευτικό Τμήμα του Δημοιουργικού Εργαστηρίου της Ενορίας Κρέντης.

Προ της εκδηλώσεως, ο Αρχιερατικός Επίτροπος της περιοχής, π. Ευάγγελος Φεγγούλης που υπήρξε βασικός συντελεστής από την πρώτη μέρα της λειτουργίας των κατασκηνώσεων μέχρι και την νέα πλέον επαναλειτουργία τους, ευχαρίστησε τον Σεβασμιώτατο, εμπνευστή αυτής της ευλογημένης γιορτής, καθώς επίσης τον Αντιπεριφερειάρχη Ευρυτανίας Άρη Τασιό, τον Δήμαρχο Αγράφων Θοδωρή Μπαμπάλη, τον Δήμαρχο Καρπενησίου Νίκο Σουλιώτη, για την εν γένει συνεισφορά τους στην επίτευξη αυτού του στόχου.

Ο π. Ευάγγελος κάνοντας μια μικρή αναδρομή στην ιστορία των κατασκηνώσεων στάθηκε ιδιαίτερα

στην προσπάθεια που καταβλήθηκε το 1992, για να παραχωρηθεί ο χώρος στη Δ.Ε.Η., με ιδιαίτερη αναφορά σε όλους τους συντελεστές αυτής, μεταξύ των οποίων, οι τότε Εκκλησιαστικοί Επίτροποι, Κώστας Κωστόπουλος, Χαράλαμπος Πατσιούρας και Χαρίλαος Χρήστου και ο Πολιτικός Μηχανικός και νυν Δήμαρχος Καρπενησίου Νίκος Σουλιώτης.

Ακόμη, ο π. Ευάγγελος αναφέρθηκε και σε τρία πρόσωπα, βασικά στελέχη της Δ.Ε.Η. και των κατασκηνώσεων στη «ΣΩΤΗΡΑ», που έφυγαν πρόωρα από την ζωή, **αφιερώνοντας την βραδιά στην μνήμη τους!!**

Στη συνέχεια, το λόγο πήρε ο Μητροπολίτης Καρπενησίου ο οποίος ευχαρίστησε όλους τους

Χαιρετισμός από τον εκπρόσωπο της Δ.Ε.Η. κ. Σεραφείμ Λάζο.

συντελεστές που ενήργησαν τα δέοντα για να επιστρέψουν οι κατασκηνώσεις στην Εκκλησία σε πλήρη λειτουργικότητα, τονίζοντας πως η Μητρόπολη θα κάνει τα πάντα για να λειτουργήσει τις κατασκηνώσεις αυτές με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και προς ωφέλεια όλων.

Για να λειτουργήσουν πιο αποτελεσματικά οι κατασκηνώσεις, ο κ. Γεώργιος, ζήτησε την άμεση στήριξη όλων των φορέων, καθώς και των κατοίκων της περιοχής, ακόμη και στα πλαίσια του εθελοντισμού.

Τέλος, ο Σεπτός επιχώριος Ποιμενάρχης ευχαρίστησε τους χορηγούς της μουσικής εκδήλωσης, τους μουσικούς, τα παιδιά του Δημιουργικού Εργαστηρίου Κρέντης που χόρευαν τοπικούς παραδοσιακούς χορούς και όσους παραβρέθηκαν στην ομολογουμένως υπέροχη αυτή βραδιά στις κατα-

σκηνώσεις, στη «ΣΩΤΗΡΑ».

Ακολούθησαν χαιρετισμοί με αναφορά στην μεγάλη σημασία της επαναλειτουργίας των κατασκηνώσεων, από τον Αντιπεριφερειάρχη Ευρυτανίας, από τους Δημάρχους Καρπενησίου και Αγράφων κ.κ. Ν. Σουλιώτη και Θ. Μπαμπάλη και από τον εκπρόσωπο της Δ.Ε.Η. κ. Σεραφείμ Λάζο.

Την μουσική αυτή εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους οι εκπρόσωποι της Δ.Ε.Η., κ.κ. Σταυρόπουλος, Παπαδήμας, Λάμπρου, ο εργολήπτης κ. Άγγελος Θανά-

σουλας, ο Αντιδήμαρχος Αγράφων Λεωνίδα Τελώνης, η Εντεταλμένη Δημοτική Σύμβουλος Βάσω Φεγγούλη, η Πρόεδρος των Ευρυτάνων Αμερικής ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙ κ. Ε. Νικοπούλου με τον σύζυγό της, ο ομογενής μεγάλος Δωρητής του Ιδρύματος ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ Κώστας Πανουργιάς, ο Πρόεδρος του χωριού Γιάννης Λάμπρου, ο Γενικός Αρχιερατικός Επίτροπος π. Παρίων Λιάσκος, ο Ιεροκήρυκας της Ι.Μ. π. Νήφων Συριανός, ο Αρχ. Επίτροπος Καρπενησίων π. Νικόλαος Σταμούλης, ο υπεύθυνος των κατασκηνώσεων π. Κ. Λιάπης, ιερείς και ενορίτες από την πόλη του Καρπενησίου, ο εφημέριος π. Θωμάς Γκορόγιας, οι εκκλ. επίτροποι της Ενορίας Φραγκίστας και πλήθος κόσμου, γεμίζοντας το πανέμορφο αμφιθέατρο των κατασκηνώσεων.

Η βραδιά ολοκληρώθηκε με ωραία παραδοσιακά μουσικά ακούσματα και χορό απ' όλους.

Γεμάτο το αμφιθέατρο της κατασκήνωσης.

ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΣΤΗ «ΣΩΤΗΡΑ» ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΙΣ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ

Τις εγκαταστάσεις των κατασκηνώσεων στην Ανατ. Φραγκίστα επισκέφτηκαν το Σάββατο 12 Μαΐου 2018, παιδιά των Κατηχητικών Σχολείων της Ιεράς Μητροπόλεως Καρπενησίου, συνοδευόμενα από τους κατηχητές και γονείς.

Το πρωί, στο αύλειο χώρο του παρακείμενου στις κατασκηνώσεις ιστορικού Ναού της Μεταμορφώσεως του Σωτήρα, οι εργασίες αποκατάστασης και συντήρησης του οποίου βρίσκονται σε εξέλιξη, με την ευκαιρία της λήξης του κατηχητικού έργου της Ιεράς Μητροπόλεως, τελέστηκε υπαίθρια αρχιερατική θεία Λειτουργία ιερουργούντος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καρπενησίου, στην οποία συμμετείχαν ευλαβώς τα παιδιά, οι Κατηχητές και τα στελέχη του Γραφείου Νεότητας.

Ο Σεβασμιώτατος στο σύντομο κήρυγμά του, αναφέρθηκε στο σπουδαίο έργο που επιτελείται στα Κατηχητικά Σχολεία και στην ευκαιρία που δίνεται στα Κατηχητόπουλα μέσα από τέτοιες συναντήσεις, να γνωριστούν μεταξύ τους και να δημιουργήσουν ένα ευρύτερο σύνδεσμο επικοινωνίας. Ο κ. Γεώργιος ζήτησε από τα παιδιά να «εκμεταλλευτούν» τα Κατηχητικά τους Σχολεία, να πάρουν πολλά εφόδια ζωής μέσα από αυτά, ευχόμενος σε όλους υγεία και κάθε καλό. Τέλος εξέφρασε την πεποίθηση του ότι το ερχόμενο καλοκαίρι οι κατασκηνώσεις θα λειτουργήσουν κανονικά.

Μετά το τέλος της θείας λειτουργίας, προσφέρθηκε κέρασμα – ευλογία σε όλα τα παιδιά και τους κατηχητές και στη συνέχεια ο επιχώριος Επίσκοπος, με τον Γενικό Αρχιερατικό π. Ιλαρίωνα Λιάσκο, τον

Αρχιερατικό της περιφέρειας π. Ε. Φεγγούλη, τον υπεύθυνο λειτουργίας π. Κ. Λιάπη και τους ιερείς της περιοχής, επισκέφτηκαν τις εγκαταστάσεις των κατασκηνώσεων, που είχε παραχωρήσει η τοπική Εκκλησία στη Δ.Ε.Η. και τώρα επέστρεψαν απόλυτα λειτουργικές στην Ενορία, για να τις λειτουργήσει η Μητρόπολη Καρπενησίου.

Τα παιδιά συμμετείχαν σε διάφορες δράσεις και ομαδικά παιχνίδια στους χώρους των κατασκηνώσεων, μέχρι το μεσημέρι που επέστρεψαν στο Καρπενήσι και στα χωριά τους.

ΚΤΙΣΜΑΤΑ – ΠΛΥΣΤΑΡΙΑ – ΓΕΦΥΡΙΑ

Κτίσματα

Στην Ανατ. Φραγκίστα υπάρχουν διάσπαρτα πολλά και σημαντικά κτίσματα, όπως το Δημοτικό Σχολείο, το σπίτι του Καφαντάρη, το αρχοντικό σπίτι των ΣΠΟΝΕΚ, πανέμορφα πλυσταριά μιας άλλης εποχής και παραδοσιακά γεφύρια.

Το Πνευματικό Κέντρο ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ

Το Ίδρυμα «Γεώργιος Καφαντάρης» στεγάζεται σε ένα παραδοσιακό διώροφο κτίριο, στο κέντρο του χωριού, που παραχωρήθηκε από τον πρώην Δήμο Φραγκίστας για τον σκοπό αυτό. Στο ισόγειο του κτιρίου αυτού είχε το πολιτικό γραφείο του ο πατέρας του ευρυτάνα πρωθυπουργού, Κώστας Καφαντάρης, ο οποίος είχε διατελέσει δήμαρχος Αγραίων στις αρχές του 19ου αιώνα.

Σήμερα, στο ισόγειο στεγάζεται το Λαογραφικό Μουσείο με ευρήματα που αποκαλύπτουν την ιστορία του χωριού και της περιοχής, καθώς και έκθεση φωτογραφίας.

Το Ίδρυμα συστήθηκε ως κοινωφελής μη κερδοσκοπικός οργανισμός, με το υπ' αριθμ. (ΦΕΚ Τεύχος Β 765/19.7.2002) Προεδρικό Διάταγμα και ανήκει Διοικητικά στο Δήμο Αγράφων.

«Στόχος του Ιδρύματος», σύμφωνα με τον Κώστα Κωστόπουλο, που διετέλεσε Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ιδρύματος και είναι από τους βασικούς συντελεστές της υπάρξεώς του, «είναι η λειτουργία σε πανελλαδικό επίπεδο ενός δυναμικού ερευνητικού κέντρου, για την έρευνα και τη μελέτη του έργου της εποχής και της ζωής του μεγάλου πολιτικού και της νεότερης ιστορίας».

Τις εργασίες ανακαίνισης και εξωραϊσμού του κτιρίου χρηματοδότησε εξ ολοκλήρου ο εκ της Ανατολικής Φραγκίστας καταγόμενος, γνωστός επιχειρηματίας στην Αμερική, Κώστας Πανουργιάς, με

Ο γιατρός Βασίλης Αυγερινός με τον Κώστα Κωστόπουλο στο Ίδρυμα ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ .

Αποψη του λαογραφικού Μουσείου.

Το πετρόκτιστο Δημοτικό Σχολείο της Ανατ. Φραγκίστας.

δωρεά, ύψους **100.000 \$** προς το ΙΔΡΥΜΑ – ΛΑΟ-ΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ «ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ», αποδεικνύοντας εμπράκτως ότι ακόμη και σε τούτες τις δύσκολες μέρες, υπάρχουν ανάμεσά μας σπουδαίοι Έλληνες – Ευρυτάνες που νοιάζονται για τον τόπο τους και για την διάσωση της πολιτισμικής μας κληρονομιάς.

Τα εγκαίνια του Ιδρύματος πραγματοποιήθηκαν με λαμπρότητα, στις 19 Ιουνίου 2010, παρουσία του επιχωρίου Μητροπολίτη, εκπροσώπων του Ελληνικού Κοινοβουλίου, των τοπικών αρχών και πλήθους κόσμου. Ήταν μια σημαντική στιγμή αναγνώρισης, από την πολιτεία, τον Δήμο και τους κατοίκους, στο πρόσωπο αυτού του μεγάλου τέκνου της Ανατολικής Φραγκίστας.

Το Ίδρυμα, παρά τις δυσκολίες των τελευταίων χρόνων με τις αλλαγές που υπήρξαν στα της διοικήσεως, φαίνεται να μπαίνει σε μια νέα ελπιδοφόρα εποχή, μετά την έγκριση και προκήρυξη διαγωνισμού

από τον Δήμο Αγράφων και την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος, για την επέκταση και διαρρύθμισή του, συνολικού προϋπολογισμού, 665.000,00€.

Σύμφωνα με τη Μελέτη το έργο περιλαμβάνει καταρχήν, την αποκατάσταση παλιού διώροφου κτιρίου εμβαδού 114,00 τ.μ. στην Ανατολική Φραγκίστα Ευρυτανίας, σε επαφή με το υφιστάμενο εν λειτουργία Πνευματικό Κέντρο «Γεώργιος Καφαντάρης», σε οικόπεδο εμβαδού 848,36 τμ.

Μετά την αποπεράτωσή του, το εν λόγω κτίριο θα αποτελέσει αναπόσπαστο λειτουργικά χώρο του προαναφερθέντος ιδρύματος, περιλαμβάνοντας τις εξής νέες χρήσεις σε αντίστοιχα διαμορφούμενους χώρους:

- Αίθουσα πολλαπλών χρήσεων στο ισόγειο
- Εκθεσιακό χώρο στον όροφο
- Ανελκυστήρα για χρήση – κυρίως – από τα ΑΜΕΑ με το αντίστοιχο μηχανοστάσιο
- Υπαίθριο αμφιθέατρο για μικρής κλίμακας πολιτιστικές εκδηλώσεις
- Χώρο καμαρινιών – WC συνοδευτικό της χρήσης του αμφιθέατρου και γενικά των εκδηλώσεων του Ιδρύματος.
- Ανάπλαση του υφιστάμενου χώρου WC με πρόβλεψη για τη μελλοντική του χρήση από ΑΜΕΑ
- Χώρος υποδομών Η/Μ εγκαταστάσεων (λεβητοστάσιο).

Πρόκειται για ένα σημαντικό έργο με εξαιρετικές προοπτικές στα πολιτιστικά δρώμενα του Δήμου Αγράφων και όχι μόνο.

Υπέροχο επίσης παραδοσιακό κτίσμα είναι και το πετρόκτιστο σχολείο της Ανατ. Φραγκίστας, όπως και πολλά σπίτια του χωριού.

Πλυσταριό κοντά στον Άγιο Χαράλαμπο.

Το πλυσταριό στην «Ξυνή».

Πλυσταριά

Σημαντικά κτίσματα της Αν. Φραγκίστας είναι και τα πλυσταριά της που ήταν χτισμένα ένα σε κάθε γειτονιά για να εξυπηρετούνται οι κάτοικοι του χωριού και κυρίως οι νοικοκυρές.

Ο Ηλίας Προβόπουλος σε ένα εξαιρετο αφιέρωμα του στην Ανατ. Φραγκίστα και στα πλυσταριά της, αναφέρει χαρακτηριστικά: *«Τα πλυσταριά της Ανατ. Φραγκίστας τα τελευταία χρόνια οδηγήθηκαν στη σιωπή. Εκεί που αντιλαλούσε ολόκληρη η γειτονιά από τις φωνές των γυναικών και τον αγώνα τους με τα ρούχα, εκεί που ήταν οι καλύτερες στιγμές των παιδιών με τα παιχνίδια τους, εκεί που ζωντανή γινόταν η επικοινωνία των συγχωριανών κι εκεί που «έβγαιναν» όλες οι ειδήσεις, τώρα πυκνοί κισσοί αγκαλιάζουν τους τοίχους, τις γούρνες και τις κάνουλες.*

Θύματα του δικτύου ύδρευσης τα πλυσταριά ωστόσο παραμένουν ευτυχώς όρθια και κάποια άρχισαν να αναπαλαιώνονται δίκην μνημείου και σχολαστικής

τέρφης μόνον των νεωτέρων και προς συντήρηση της μνήμης των τρανότερων Ανατολικοφραγκιστιανών».

Στο χωριό υπάρχουν και αρκετά παλιά πέτρινα αλώνια, δείγμα ισχυρό ότι στην Ανατ. Φραγκίστα υπήρχαν πολλές καλλιεργήσιμες εκτάσεις.

Το αλώνι στον Αη-Θανάση.

Το κτίριο του νερόμυλου.

Ο νερόμυλος.

Η νεροτριβή.

Οι Μύλοι της Φραγκίστας

Λόγω των πηγών και των άφθονων νερών της, αρκετοί ήταν και οι Μύλοι που λειτουργούσαν στην Ανατ. Φραγκίστα, με πιο ονομαστούς από αυτούς, τον Παλιόμυλο, στο ρέμα που έρχεται από το «ΚΑΜΑΡΑΚΙ», τον Μύλο του «Θεμελή», τον «Πάνω» Μύλο, που βρίσκονταν κοντά στην πηγή «ΑΝΑΥΣΑΔΕΣ» και τον «Κάτω» Μύλο, στο «Φραγκισνόρεμα» που λειτουργεί και σήμερα, με νεροτριβή και μαντάκι.

Στον Μύλο αυτό που ανακαινίστηκε μέσα από χρηματοδοτούμενο Πρόγραμμα, το 1995, από την Αναπτυξιακή Εταιρεία ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ Α.Ε., φτιάχεται αλεύρι, εξαιρετικός τραχανάς και στη νεροτριβή προσέρχονται πολλοί κάτοικοι της περιοχής για να πλύνουν το βαρύ ρουχισμό των σπιτικών τους.

Γεφύρια της Ανατ. Φραγκίστας

Στην ευρύτερη περιοχή της Ανατ. Φραγκίστας, υπάρχουν και δυο πέτρινα γεφύρια, που πάλαι ποτέ εξυπηρετούσαν τους κατοίκους, για το ασφαλές πέρασμά τους πάνω από τα ορμητικά ρέματα της «ΣΩΤΗΡΑΣ» και του ΚΑΜΑΡΑΚΙΟΥ, τους χειμερινούς μήνες. Στις ράχες τους περνούσαν και οι υδραύλακες με τα νερά από την πηγή της «ΣΩΤΗΡΑΣ», για πότισμα.

ΤΟ ΓΕΦΥΡΙ ΣΤΟΝ ΠΑΛΙΟΜΥΛΟ

Πρόκειται για ένα πανέμορφο γεφύρι, που χτίστηκε γύρω στα 1900 για να γεφυρώσει το ορμητικό ρέμα του φαραγγιού που κατεβαίνει από το «ΚΑΜΑΡΑΚΙ».

Το γεφυράκι αυτό, έργο πανάξιων μαστόρων μιας άλλης εποχής, τα τελευταία χρόνια εκπέμπει συνεχώς SOS, καθότι τα πλατάνια που φύτεψαν στα πλαϊνά του, δείχνουν ικανά να το γκρεμίσουν, μετατρέποντάς το σε ένα σωρό πέτρες.

Δυστυχώς, ΚΑΝΕΝΑΣ αρμόδιος, για την συντήρηση και την διατήρηση τέτοιων μνημείων, δεν έδειξε ενδιαφέρον για το γεφύρι αυτό το οποίο πέρα από τον υδραύλακα που «κουβαλάει» σήμερα στη ράχη του, «κουβαλάει» χρόνια τώρα και μια μεγάλη ιστορία, που αν αποφασίσει μια μέρα να την διηγηθεί, πολλών τα μάτια θα βουρκώσουν...

ΤΟ ΓΕΦΥΡΙ ΤΗΣ ΚΑΜΑΡΟΥΛΑΣ

Η Καμαρούλα είναι ένα πανέμορφο γεφυράκι που γεφυρώνει το ρέμα της «ΣΩΤΗΡΑΣ», λίγα μόνο μέτρα πιο κάτω από τις κατασκηνώσεις. Επάνω

Ο Πρόεδρος του Συλλόγου Κώστας Κουτσιούμπας, στο γεφύρι στον Παλιόμυλο με τα φυτρωμένα πλατάνια στο «κορμί» του.

Το γεφύρι δίπλα από τις κατασκηνώσεις.

στην επίπεδη ράχη του περνάει το αυλάκι που πότιζε τον οικισμό στα «Κοσμέικα».

Πρόκειται για ένα ακόμη έργο τέχνης που θα πρέπει, όπως και το άλλο γεφύρι στον Παλιόμυλο, να ενταχθεί άμεσα σε κάποιο πρόγραμμα διάσωσης.

«Τα γεφύρια αυτά», αναφέρει σε σχετικό αφιέρωμα του ο Ηλίας Προβόπουλος, «τύχαιναν της ετήσιας συντήρησης μαζί με τα αυλάκια και αυτή γίνονταν με τη λεγόμενη προσωπική εργασία, ήτοι

την υποχρέωση που είχαν οι κάτοικοι να προσέχουν αυτά τα απαραίτητα για την συνέχεια του κόσμου τους πράγματα. Η υποχρέωση αυτή σταμάτησε όταν έπαψαν οι καλλιέργειες, λόγω της αποψίλωσης του χωριού από κατοίκους και την αδυναμία όσων απέμειναν εκεί, να τις επαναλάβουν και η τύχη αυτών των έργων αφέθηκε στην εύνοια που θα έδειχναν γι' αυτά ο χρόνος και ο καιρός».

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

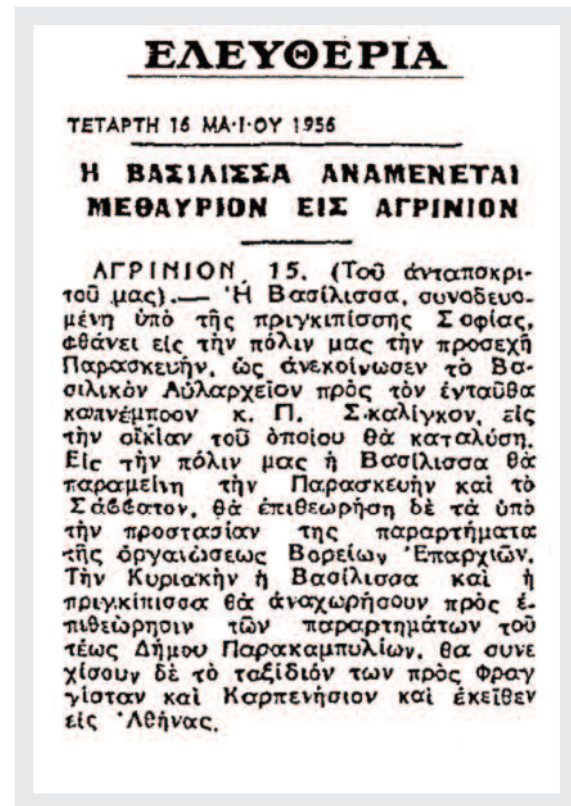
Α. Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑΣ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ

Στα πλαίσια των περιοδειών στην επαρχία, η Βασίλισσα Φρειδερίκη, τον Μάιο του 1956 επισκέφτηκε και την Ανατ. Φραγκίστα, τυγχάνοντας θερμής υποδοχής από τον Κοινοτάρχη, τον εφημέριο και τους κατοίκους του χωριού.

Η Φρειδερίκη, σύμφωνα με την επίσημη ανακοίνωση του Βασιλικού Αυλαρχείου, όπως αναφέρει η εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ του 1956, συνοδευόμενη από την Πριγκίπισσα Σοφία, επισκέφτηκε νωρίτερα το Αγρίνιο όπου κατά την διήμερη παραμονή της, από την Παρασκευή 18 μέχρι και το Σάββατο 19 Μαΐου, επιθεώρησε τα υπό την προστασία της εκεί παραρτήματα της Βασιλικής Οργανώσεως Βορείων Επαρχιών, φιλοξενούμενη, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η εφημερίδα, στο σπίτι του καπνέμπορου Π. Σκαλίγκου.

Την επομένη μέρα, Κυριακή 19 Μαΐου 1956, η Βασίλισσα πραγματοποίησε επιθεώρηση στα Βασιλικά Παραρτήματα του τέως Δήμου Παρακαμπυλίων, πέρασε την Γέφυρα των Σιδήρων όπου την υποδέχτηκαν οι αρχές και οι κάτοικοι της περιοχής και συνέχισε το ταξίδι της με επόμενη στάση την Ανατ. Φραγκίστα.

Η υποδοχή που επεφύλαξαν στην Βασίλισσα, οι αρχές, ο κλήρος και οι κάτοικοι, στην ιστορική

Ανατ. Φραγκίστα, ήταν ιδιαιτέρως θερμή. Σε ένα μεγάλο πανό που είχε τοποθετηθεί στην πλατεία, έγραφε: «ΚΑΛΩΣ ΗΛΘΑΤΕ – ΣΑΣ ΕΥΤΝΩΜΟ-

Κάτοικοι της περιοχής υποδέχονται την Βασίλισσα Φρειδερίκη στη Γέφυρα Σιδήρων.

NOYMEN», με τις φωτογραφίες του Βασιλικού ζεύγους κάτω από αυτό.

Η Φρειδερίκη ευχαρίστησε τις αρχές και τους κατοίκους για την υποδοχή, τους υποσχέθηκε ότι θα κάνει ό,τι μπορεί προκειμένου να στηριχτεί η επαρχία και οι κάτοικοί της, και καταχειροκροτούμενη, συνέχισε την περιοδεία της με επόμενη στάση στο Καρπενήσι.

Κάπως έτσι καταγράφηκε η πρώτη επίσημη επίσκεψη αρχηγού κράτους στην Ανατ. Φραγκίστα, με την επόμενη να πραγματοποιείται το 2004, με την ολιγόλεπτη επίσκεψη του Έλληνα Πρωθυπουργού Κώστα Σημίτη.

Άρχοντες, κλήρος και λαός υποδέχονται τη Βασίλισσα στην Ανατ. Φραγκίστα.

Β. Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΕΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΛΛΗΝΑ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΣΤΗ ΓΕΝΕΤΕΙΡΑ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ

Ο Πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης στη Ανατ. Φραγκίστα

Σε πανηγυρική εκδήλωση του Δήμου ανακηρύχθηκε Επίτιμος Δημότης Φραγκίστας και στη συνέχεια επισκέφτηκε τους Δήμους Βίνιανης και Καρπενησίου

Ιστορική επίσκεψη στο Δήμο Φραγκίστας, πραγματοποίησε λίγες μέρες πριν τις εκλογές του 2004, ο Πρωθυπουργός της Ελλάδος. Ο Κώστας Σημίτης έφθασε με ελικόπτερο στην Δυτ. Φραγκίστα το Σάββατο το μεσημέρι 28 Φεβρουαρίου 2004, όπου έγινε δεκτός από το Δήμαρχο Φραγκίστας Λάμπρο Κούτσικο, τον Πρόεδρο της ΤΕΔΚ και Δήμαρχο Καρπενησίου Βασίλη Καραμπά, τους Πολιτευτές του ΠΑΣΟΚ, Όλγα Οικονόμου, Ηλία Καρανίκα, Λάμπρο Μάκκα, εκπροσώπους των Αστυνομικών αρχών και φορέων και των κατοίκων της περιοχής.

Στη συνέχεια ξεναγήθηκε στο νέο κτίριο του Δημαρχείου Φραγκίστας και αμέσως μετά, στην παρακείμενη κατάμεστη αίθουσα του Ξενώνα Δυτικής Φραγκίστας, σε μια σεμνή, αλλά ιστορική τελετή, ο Πρωθυπουργός ανακηρύχθηκε Επίτιμος Δημότης Φραγκίστας, μετά από σχετική απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου.

Ο κ. Σημίτης παραλαμβάνοντας την πλακέτα από τον Δήμαρχο Λάμπρο Κούτσικο, ευχαρίστησε το Δημοτικό Συμβούλιο για την τιμή που του έγινε, κάνοντας ιδιαίτερη αναφορά στην σχέση που είχε ο αείμνηστος πατέρας του με την Ευρυτανία, καθότι ο Καθηγητής Πανεπιστημίου και έγκριτος νομικός της εποχής, Γεώργιος Σημίτης είχε λάβει μέρος στην Κυβέρνηση του Βουνού, ως αντιπρόσωπος

του Πειραιά, στην εθνοσυνέλευση στους Κορυσχάδες, και Γενικός Διοικητής της Ρούμελης.

Ακόμη ο πρωθυπουργός τόνισε ότι από την πλευρά της Κυβέρνησης θα δρομολογηθούν όλες εκείνες οι ενέργειες για την αξιοποίηση της λίμνης Κρεμαστών, με το Δήμο Φραγκίστας να μπαίνει σε τροχιά ανάπτυξης. Από την πλευρά του ο οικοδεσπότης Δήμαρχος ευχαρίστησε τον Πρωθυπουργό για την επίσκεψή του στην Φραγκίστα, ζητώντας του να ενσκήψει η κυβέρνηση στα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Δήμος του και η περιοχή γενικότερα.

Δυστυχώς το πέραςμα του Σημίτη από το Δήμο Φραγκίστας δεν επέφερε κανένα ουσιαστικό όφελος. Τα όσα ειπώθηκαν και ανακοινώθηκαν για τον τόπο, παρέμειναν μόνο λόγια. Οι συζητήσεις με την τότε Δημοτική αρχή για τα οποιαδήποτε τοπικά

Ένα μπουκέτο με άνθη του τόπου από τον Κώστα Σημίτη, ως ελάχιστος φόρος τιμής στο μεγάλο τέκνο της Ανατ. Φραγκίστας Γεώργιο Καφαντάρη

Ένα μπουκέτο λουλούδια από τον Κώστα Σημίτη στον ανδριάντα του μεγάλου Πολιτικού Γεωργίου Καφαντάρη στην Ανατ. Φραγκίστα.

Από την ανακήρυξη του Κώστα Σημίτη σε Επίτιμο Δημότη Φραγκίστας

Ο Κώστας Σημίτης στο Δημαρχείο Φραγκίστας.

θέματα, φαίνεται να μην έπεισαν τελικά τον Πρωθυπουργό. Χάθηκε μια ιστορική ευκαιρία για τον τόπο.

Με παρέμβαση του εφημερίου και παραγόντων της Ανατ. Φραγκίστας, ο κ. Σημίτης στο πέρασμά του για τη Βίνιανη, πραγματοποίησε ολιγόλεπτη στάση στην πλατεία του χωριού, όπου προσέφερε ένα μπουκέτο άνθη στον εκεί ανδριάντα του αιμνήστου Πρωθυπουργού της Ελλάδος Γεωργίου Καφαντάρη.

Μετά την κατάθεση των λουλουδιών, ο κ. Σημίτης απευθυνόμενος στους πολιτευτές του Νομού που τον συνόδευαν και στους κατοίκους του χωριού, μίλησε με πολύ θερμά λόγια για το μεγάλο τέκνο της Ανατ. Φραγκίστας, Γεώργιο Καφαντάρη, τονίζοντας ότι τον θεωρούσε ως έναν εκ των κορυφαίων πολιτικών της Ελλάδος, με ήθος και τεράστια προσφορά στην πατρίδα.

Μάλιστα αναφέρθηκε και στο ιστορικό γεγονός ότι ο πατέρας του, Γεώργιος Σημίτης, σε κάποια εκλογική αναμέτρηση υπήρξε επικεφαλής του ψηφοδελτίου του Γεωργίου Καφαντάρη στον Πειραιά.

Για την ιστορία να αναφέρουμε ότι η αντιπολίτευση του Δήμου Φραγκίστας δεν παραβρέθηκε στην εκδήλωση ανακήρυξης του Κώστα Σημίτη σε Επίτιμο Δημότη, εκφράζοντας, την αντίθεσή της στην επίσκεψη του Πρωθυπουργού, θεωρώντας ως χρονικά ακατάλληλη την απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου να τον τιμήσει, επειδή η επίσκεψη του κ. Σημίτη έγινε σε προεκλογική περίοδο, και μάλιστα δέκα μόνο μέρες προ των εκλογών. Επίσης ένα άλλο στοιχείο που σχολιάστηκε αρνητικά, ήταν η μη παρουσία εκπροσώπου του Δήμου στη στάση που έκανε ο πρώην Πρωθυπουργός, στην Ανατ. Φραγκίστα, για να καταθέσει ένα μικρό μπουκέτο

*Επίτιμος
Δημότης
Φραγκίστας.*

*Ο Κώστας
Σημίτης
και η τότε
Πολιτευτής
Ευρυτανίας
Όλγα
Οικονόμου
στην Ανατ.
Φραγκίστα.*

λουλούδια στον ανδριάντα του αιμνήστου Πρωθυπουργού Γεωργίου Καφαντάρη.

Μετά την Ανατ. Φραγκίστα, ο κ. Σημίτης επισκέφτηκε στην παλιά Βίνιανη το Μουσείο της Εθνικής Αντίστασης όπου είχε συνάντηση με τον Δήμαρχο Κώστα Καράνη, και στη συνέχεια, το Καρπενήσι όπου έτυχε θερμής υποδοχή από τον Δήμαρχο της πόλης κ. Βασίλη Καραμπά.

Γ. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤ. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ ΣΕ ΕΠΙΤΙΜΟ ΔΗΜΟΤΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ

Για πρώτη φορά Αρχιεπίσκοπος επισκέπτεται
την γενέτειρα του Γεωργίου Καφαντάρη

Γεγονός ιστορικής σημασίας απετέλεσε η επίσκεψη στην Ευρυτανία και στην Ανατ. Φραγκίστα, του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ.κ. Ιερώνυμου, από τις 2 ως τις 5 Αυγούστου το 2008. Ο ερχομός του Μακαριωτάτου, η παρουσία των αρχών του τόπου και το πλήθος λαού στις κατά τόπους παρουσίες του, έδωσαν στην Ανατ. Φραγκίστα τον χαρακτηρισμό του “τόπου συνάντησης” και μεγάλης ευλογίας.

Η τοπική Εκκλησία και η τοπική Αυτοδιοίκηση ανταποκρίθηκαν στο απόλυτο στις απαιτήσεις της ανεπίσημης, αλλά ιστορικής αυτής επίσκεψης, αποδεικνύοντας την αγάπη και τον σεβασμό προς τους

θεσμούς, αλλά και την δυνατότητα τους να κινητοποιούνται συγκροτημένα, προσφέροντας φιλοξενία επιπέδου, ανάλογης της προσωπικότητας του υψηλού επισκέπτη και καθιστώντας κάθε γεγονός αφορμή συλλογικής δράσης και ενότητας.

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΗΜΕΡΑ ΠΡΩΤΗ

Ο Μακαριώτατος, συνοδευμένος από τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Θηβών και Λεβαδείας κ.κ. Γεώργιο και στενούς συνεργάτες του, έφτασαν στην Ανατ. Φραγκίστα, το Σάββατο το βράδυ 2 Αυγούστου 2008 και κατέλυσαν στο πανδοχείο το «ΚΟΝΑΚΙ».

Νωρίτερα τον Προκαθήμενο της Ελλαδικής Εκκλησίας υποδέχτηκαν στην Γέφυρα της Τατάρνας, ο Βουλευτής Ευρυτανίας Ηλίας Καρανίκας, ο Δήμαρχος Φραγκίστας Θωμάς Μπόνιας, οι Αντιδήμαρχοι Κώστας Ασπρογιάννης και Βαγγέλης Λάμπρου, ο εκπρόσωπος του Σεβ. Μητροπολίτη Καρπενησίου π. Ευάγγελος Φεγγούλης, ο εφημέριος Δυτ. Φραγκίστας π. Θωμάς Γκορόγιας, ο Αστυνομικός Υποδιευθυντής Ευρυτανίας κ. Νικόλαος Πολύζος και φυσικά ο στενός συνεργάτης του, Ανατολικοφραγκιστιανός, π. Θωμάς Χρυσικός, Γενικός Αρχιερατικός τότε της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

Υποδοχή του Αρχιεπισκόπου στη γέφυρα της Τατάρνας.

Βόλτα στο χωριό.

Ο Μακαριώτατος με τον Άγιο Θηβών, τον π. Θωμά Χρυσικό και οικογενείς του Κώστα Κωστόπουλου στον Ξενώνα «ΤΟ ΚΟΝΑΚΙ» όπου και διέμεινε κατά την διάρκεια της παραμονής του στην Ανατ. Φραγκίστα.

ΗΜΕΡΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Την Κυριακή 3 Αυγούστου, ο Μακαριώτατος παρακολούθησε συμπροσευχόμενος την Αρχιερατική θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό των Αγίων Αποστόλων Ανατ. Φραγκίστας, στην οποία ιερούργησε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θηβών και Λεβαδείας κ.κ. Γεώργιος, πλαισιούμενος από τον Πανοσιολογιώτατο Αρχμανδρίτη π. Αθηνάγορα Δικαϊάκο, νυν Μητροπολίτη Ιλίου, τον εφημέριο του χωριού και τον εκ της Ανατολικής Φραγκίστας καταγόμενο και εφημέριο Αγίου Ελευθερίου Χαλανδρίου π. Ιωάννη Λάμπρου.

Ο ιστορικός Ναός του χωριού γέμισε ασφυκτικά από πιστούς που προσήλθαν να εκκλησιαστούν και να πάρουν την ευλογία του Αρχιεπισκόπου. Παρόντες και πολλοί επίσημοι, όπως ο Βουλευτής Ευρυτανίας κ. Ηλίας Καρανίκας, ο Δήμαρχος Καρπενησίου και Πρόεδρος της ΤΕΔΚ κ. Βασίλης Καραμπάς, ο Δήμαρχος Φραγκίστας Θωμάς Μπόνιας, ο Αντιδήμαρχος Καρπενησίου κ. Β. Καμαρέτσος, ο Πρόεδρος του Δ.Σ Καρπενησίου κ. Λ. Παπαδόπουλος, οι Αντιδήμαρχοι Φραγκίστας, κ.κ Κ. Ασπρογιάννης και Ε. Λάμπρου και ο Διευθυντής της Αστυνομικής Διεύθυνσης Ευρυτανίας κ. Βασίλειος Μάκκας.

Με το πέρας της θείας Λειτουργίας, ο εφημέριος του χωριού π. Ευάγγελος Φεγγούλης και ο κ. Θωμάς Μπόνιας καλωσόρισαν τον Μακαριώτατο και του δώρισαν, ο πρώτος εκ μέρους του Εκκλ. Συμβουλίου μια ποιμαντορική Ράβδο, ο δε Δήμαρχος ένα Αρχιερατικό εγκόλπιο και μια εικόνα αντίγραφο της Παναγίας της Επισκοπιώτισσας, έργο του γνωστού αγιογράφου Γιάννη Ρεπάνη.

Ο Μακαριώτατος, λαμβάνοντας τα δώρα, ευχαρίστησε τον π. Ευάγγελο και τον Δήμαρχο, τόσο για

Ο π. Ευάγγελος Φεγγούλης παραδίδει την ποιμαντορική ράβδο στον Μακαριώτατο, λαμβάνοντας ευχές και ευλογία.

αυτά όσο και για την φιλοξενία, ευχόμενος και στους δυο να έχουν υγεία και προκοπή, αλλά και συνεργασία προς όφελος της κοινωνίας, ενώ δεν παρέλειψε να ευχαριστήσει και τον επιχώριο επίσκοπο, Μητροπολίτη Καρπενησίου, κ.κ. Νικόλαο, που την ημέρα αυτή βρίσκονταν σε προγραμματισμένη εκδήλωση στο Δήμο Αγράφων.

“Στον ωραίο αυτό τόπο που ζείτε”, τόνισε χαρακτηριστικά ο Προκαθήμενος της Ελλαδικής εκκλησίας απευθυνόμενος στους εκπροσώπους της τοπικής εκκλησίας και της τοπικής Αυτοδιοίκησης, *«πρέπει ως φορείς να έχετε πάντα καλή συνεργασία για να πετυχαίνετε τους στόχους σας»*

Στην συνέχεια ο Μακαριώτατος αναφέρθηκε με πατρικά λόγια στον π. Θωμά Χρυσικό, στενό συνεργάτη του, όπως και στους επίσης Ανατολικοφραγκιστιανούς, π. Λάμπρο Ανδρεάκη και π. Ιωάννη Λάμπρου, που αμφότεροι, ως γνωστόν,

Οι ιερείς από την Ανατ. Φραγκίστα με τον Μακαριώτατο

διακονούν στην Αρχιεπισκοπή Αθηνών.

Στη συνέχεια ο Δήμαρχος, προς τιμήν του Αρχιεπισκόπου και της συνοδείας του, προσέφερε πρωινό στο εξοχικό Κέντρο «ΣΩΤΗΡΑ». Ακολούθως ο Μακαριώτατος συνοδευόμενος από τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Θηβών κ.κ Γεώργιο, τον Πρόεδρο της ΤΕΔΚ Ν. Ευρυτανίας κ. Β. Καραμπά, τον Δήμαρχο Φραγκίστας κ. Θωμά Μπάνια, τον Αστυνομικό Διευθυντή Ευρυτανίας κ. Βασίλειο Μάκκα, τον εφημέριο του χωριού, επισκέφθηκε τις κατασκηνώσεις της Δ.Ε.Η. που βρίσκονται δίπλα από το Μοναστήρι του Σωτήρα στην ομώνυμη περιοχή, όπου προσκύνησε στον ιστορικό Ναό, μένοντας εντυπωσιασμένος από τον πλούσιο αγιογραφικό του διάκοσμο και το ξυλόγλυπτο τέμπλο.

Φτάνοντας στις εγκαταστάσεις των Κατασκηνώσεων, ο Προκαθήμενος της Ελλαδικής Εκκλησίας και ο Άγιος Θηβών, έτυχαν θερμής υποδοχής από τα παιδιά και τους υπεύθυνους λειτουργίας.

*Το δώρο του Δημάρχου
στον κ. Ιερώνυμο.*

*Ο Αρχιεπίσκοπος εξερχόμενος του Ιερού Ναού των
Αγίων Αποστόλων μετά την Αρχιερατική Θεία Λειτουργία*

*Το ζεύγος Κων/νου και Μαρίας Βαρέλη,
υπεύθυνοι λειτουργίας του Τουριστικού
Περιπτέρου, υποδέχονται τον Μακαριώτατο.*

Τα παιδιά υποδέχονται με θέρμη τον Αρχιεπίσκοπο στις κατασκηνώσεις στη «ΣΩΤΗΡΑ».

Η οικογένεια του Δημάρχου με τον Αρχιεπίσκοπο.

Με πατρική αγάπη ο Μακαριώτατος ευλόγησε στο σύνολό τους ένα - ένα τα παιδιά και μετά την ξενάγησή του στους χώρους των υπέροχων αυτών εγκαταστάσεων, επέστρεψε στο χωριό όπου το μεσημέρι ο στενός συνεργάτης του π. Θωμάς Χρυσικός παρέθεσε γεύμα προς τιμήν του, στο πατρικό του σπίτι.

Το απόγευμα, μετά την Παράκληση που τελέστηκε στον Ενοριακό Ναό των Αγίων Αποστόλων, ο Μακαριώτατος επισκέφτηκε τον μύλο και την νεροτριβή στην Ανατ. Φραγκίστα και ξεναγήθηκε από τον Δήμαρχο Φραγκίστα.

Επιστρέφοντας από την νεροτριβή, τον Μακαριώτατο συνάντησαν και είχαν εγκάρδια συζήτηση μαζί του, ο **Ανδρέας Καμπιζιώνης, καθηγητής της φιλοσοφίας** στο Πανεπιστήμιο Francis Marion University της Βόρειας Καρολίνας των ΗΠΑ και το μέλος της Πανευρυτανικής Ένωσης κ. Βασίλης Σιρόκος μετά των συζύγων των.

*Ο Μακαριώτατος με τον
Δήμαρχο Φραγκίστα
Θωμά Μπόνια, άλλους
παράγοντες και κατοίκους
της περιοχής, στη «ΣΩΤΗΡΑ»,
στο χωριό, στη νεροτριβή
και στο νερόμυλο.*

ΗΜΕΡΑ ΤΡΙΤΗ

Την Δευτέρα 4 Αυγούστου, ο Μακαριώτατος πραγματοποίησε επίσκεψη στην Δυτ. Φραγκίστα όπου προσκύνησε στην Εκκλησία της Παναγίας.

Εκεί τον υποδέχτηκαν ο Δήμαρχος με τον εφημέριο του χωριού π. Θωμά Γκορόγια, η πρόεδρος του Συλλόγου Γυναικών κ. Ελένη Τελώνη, η οποία του προσέφερε ένα καλάθι με τοπικά προϊόντα και αρκετοί κάτοικοι που έτρεξαν να πάρουν την ευχή του.

Ακολούθησε ολιγόλεπτη επίσκεψη στην οικία του γνωστού Δικηγόρου Βαγγέλη Μπίκα και στη συνέχεια προσκύνημα στην Ιερά Μονή Τατάρνης.

Στο Μοναστήρι ο προκαθήμενος της Ελλαδικής Εκκλησίας, που συνοδεύονταν από τον Σεβ. Μητροπολίτη Θηβών κ.κ Γεώργιο, τον π. Θωμά Χρυσικό και τον Δήμαρχο Φραγκίστας, έτυχε θερμής υποδοχής και αβραμιαίας φιλοξενίας από τον Καθηγούμενο π. Δοσίθεο και τους πατέρες. Μετά την προσκύνηση και την ξενάγηση στην Μονή, ο Γέροντας δεξιώθηκε τον Μακαριώτατο και την συνοδεία του, προσφέροντας τράπεζα με νησίσιμα εδέσματα, καλομαγειρεμένα με τις δικές του συνταγές, όπως αυτός πολύ καλά ξέρει.

Το μεσημέρι, ο Αρχιεπίσκοπος επέστρεψε στην Ανατ. Φραγκίστα και το βράδυ δέχτηκε τον Δή-

Με τον π. Θωμά Γκορόγια εφημέριο Δυτικής Φραγκίστας.

μαρχο και μέλη του Δ.Σ. Φραγκίστας με τους οποίους είχε εγκάρδια και εποικοδομητική συζήτηση. Ο κ. Ιερώνυμος άκουσε με προσοχή τους εκπροσώπους της τοπικής Αυτοδιοίκησης και έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για 2-3 σημαντικά θέματα που αφορούσαν την περιοχή.

Μετά το πέρας και αυτής της όμορφης και ήρεμης ημέρας, η ακούραστη πρεσβυτέρα Κωνσταντίνα Χρυσικού, παρέθεσε δείπνο στον Μακαριώτατο και στο Δήμαρχο με τους συνεργάτες του.

Τοπικά προϊόντα από τον Σύλλογο Γυναικών.

Στο Μοναστήρι της Τατάρνας.

Στο σπίτι του γνωστού Νομικού Ευαγγέλου Μπίκα.

Στον Άγιο Λεωνίδα Κλαυσίου.

*Στην εκδήλωση των Ευρυτάνων Αμερικής
«ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙ».*

Επίσκεψη στη Νομαρχία Ευρυτανίας.

ΗΜΕΡΑ ΤΕΤΑΡΤΗ

Την Τρίτη το πρωί, ο Μακαριώτατος και η συνοδεία του, αφού πέρασαν από το σπίτι του Κώστα Πανουργιά και το κτίριο του Σχολείου, αναχώρησαν για το Καρπενήσι και συγκεκριμένα για το Κλαυσί, όπου επισκέφτηκαν τον παλαιοχριστιανικό Ναό του Αγίου Λεωνίδα.

Τους υποδέχτηκαν ο Δήμαρχος Ποταμιάς Γιάννης Ίβρος, ο εφημέριος του χωριού π. Σπυρίδων Μποτονάκης και η Πρόεδρος του Συλλόγου Κλαυσιωτών κ. Ελευθερία Φραγκάκη, επίτιμος Δικαστής. Από την ιστορική αυτή επίσκεψη του Αρχιεπισκόπου στον Ναό του Αγίου Λεωνίδα, απουσίαζε ο κ. Δημήτρης Φαλής, ένας άνθρωπος που έχει αγωνιστεί και συνεχίζει να αγωνίζεται για την ανάδειξη και διάσωση του πολύ σημαντικού αυτού μνημείου. Ο Αρχιεπίσκοπος αφού προσκύνησε και ενημερώθηκε για το μνημείο, αναχώρησε για το Καρπενήσι όπου παραβρέθηκε στην εκδήλωση που διοργανώνει κάθε χρόνο, ανήμερα της εορτής του Οσίου Ευγενίου του Αιτωλού, το Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας Καρπενησίου, σε συνεργασία με την Ιερά Μητρόπολη και την Ένωση Ευρυτάνων Αμερικής "ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙ".

Εκεί ο κ. Ιερώνυμος είχε εγκάρδια συνάντηση με τον επιχώριο Μητροπολίτη κ.κ Νικόλαο, με τον Πρόεδρο του Ιδρύματος κ. Παν. Κατσούδα, τον Βουλευτή Ηλία Καρανίκα, τον Δήμαρχο Βασίλη Καραμπά και άλλους φορείς.

Πριν αναχωρήσει για την Αθήνα επισκέφτηκε την Νομαρχία όπου έτυχε θερμής υποδοχής από τον Νομάρχη Κώστα Κοντογεώργο, τον Πρόεδρο του Ν.Σ. κ. Στέλιο Δημητρόπουλο, τον Ν.Σ Δημήτρη Χρυσικό και άλλα στελέχη της Νομαρχίας.

Κάπως έτσι ολοκληρώθηκε η τετραήμερη ανεπίσημη, αλλά ιστορική επίσκεψη του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος στην Ανατ. Φραγκίστα και στην Ευρυτανία γενικότερα.

Η επίσκεψη ήταν ιστορική, και τα πνευματικά οφέλη πολλαπλά για τους ξωμάχους κατοίκους αυτού του τόπου.

Ο ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ ΑΝΑΤ. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ

π. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΦΕΓΓΟΥΛΗ

“Μακαριώτατε

Είναι μεγάλη η ευλογία που ο Δομήτωρ της Εκκλησίας ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός μας επιτρέπει να γενόμεστε σήμερα τούτη την μεγάλη χαρά! Σύμπασα η μικρή μας κοινωνία δοξάζουμε τον Θεό γι’ αυτή την ευλογία, αισθανόμεστε ευγνωμοσύνη για την επίσκεψη Σας και πληρούμεθα από πνευματική χαρά και αγαλλίαση, διότι είστε ανάμεσά μας.

Μακαριώτατε, ήλθατε σ’ έναν τόπο κατάφορτο πνευματικά! Η πλούσια ιστορία του, η αγάπη του για τα γράμματα και τον πολιτισμό, αλλά και το ότι στην πορεία του λαμπρύνθηκε και λαμπρύνεται από μεγάλες προσωπικότητες της πολιτικής, εκκλησιαστικής, κοινωνικής και πνευματικής ζωής, αποτελούν σημεία που αποδεικνύουν την παρουσία του Πνεύματος του Θεού, το οποίο καρπογονεί τις χαρισματικές μορφές που διακόνησαν και διακονούν τον ευλογημένο τούτο τόπο. Τέκνα της ο μεγάλος πολιτικός Γεώργιος Καφαντάρης, Πρωθυπουργός της Ελλάδας, ο Λογοτέχνης Δημήτρης Παπαδόπουλος, γνωστότερος με το ψευδώνυμο «Τυμφρηστός», ο Τάκης Τσαούσης, κορυφαίος Διπλωμάτης, επί σειρά ετών εκπρόσωπος της Ελλάδας στον ΟΗΕ, ο Καπετάν Γιαννάκης Φραγκίστας, γενναίος συμπολεμιστής του ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗ, αλλά

και στις μέρες μας, οι εν Χριστώ αδελφοί Ανατολικοφραγκιστιανοί πατέρες που υπηρετούν στην Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών, ο π. Θωμάς Χρυσικός, στενός συνεργάτης σας, ο π. Λάμπρος Ανδρεάκης Διδάκτωρ θεολογίας και ο π. Ιωάννης Λάμπρου, άξιοι εργάτες του αμπελώνα του Κυρίου.

Είναι σπουδαία η σημερινή ημέρα για μας, Μακαριώτατε, και τούτο διότι η παρουσία Σας, το έργο Σας, η αγάπη Σας, το ήθος που πρεσβεύετε ενσαρκώνουν λόγους και έργους αυτό που θα θέλαμε να είναι η παρουσία της Ορθοδοξίας στον κόσμο.

Μακαριώτατε, δεηθείτε, Σας παρακαλούμε, στον Κύριο ημών Ιησού Χριστό, τον Δομήτορα της Εκκλησίας μας, να καθοδηγεί την πνευματική πορεία της Ενορίας μας, του σεπτό ποιμενάρχη μας άγιο Καρπενησίου, που σήμερα βρίσκεται σε μια πολύ σημαντική εκδήλωση, αφιερωμένη στον ήρωα ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗ με την συμπλήρωση 200 χρόνων από τον θάνατό του, η οποία γίνεται στις παρυφές των Αγραφών, δεηθείτε για τον κλήρο και τον λαό, την ηγεσία του τόπου, αλλά και όσους φιλοτίμως διακονούν παντοιοτρόπως!

Δεχθείτε ως ελαχίστη ένδειξη τιμής, σεβασμού και ευγνωμοσύνης για την επίσκεψή Σας, ένα μικρό δώρο, την ποιμαντορική ταύτη

ράβδον, ως ράβδον στηρίξεως και ευλογίας.

Ακόμη Μακαριώτατε, δεχθείτε παρακαλώ και δυο μικρά πουήματά μου, ένα που αναφέρεται στην Ανατολική Φραγκίστα, γενέτειρα της μητρός μου και έτερον στην σπουδαία ιστορία της Φουρνάς Ευρυτανίας, γενέτειρας του Διονυσίου του εκ Φουρνά. Μαζί τους, ως μικρό αφιέρωμα, δεχθείτε και το σπουδαίο λογοτεχνικό αριστούργημα του

Τυμφρηστού “Η ΩΡΑΙΑ ΤΩΤ ΠΕΡΑΝ”.

Όλοι μας, Μακαριώτατε, κλήρος και λαός, ευχόμαστε στον Δωρεοδότη Κύριό μας πολλά να είναι τα έτη Σας, θεοφιλής η Αρχιερωσύνη Σας, πλούσια η χαρά της διακονίας Σας, η ζωή Σας διαρκής μαρτυρία Χριστού, θερμώς και ολοκαρδίως να μας ευλογείτε και να μας αγιάζετε!

- Καλώς ορίσατε!

**ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ ΘΩΜΑ ΜΠΟΝΙΑ
ΣΤΗΝ ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤ. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ**

Μακαριώτατε

-Με αισθήματα χαράς και σεβασμού ο Δήμος Φραγκίστας, με τα ξακουστά μοναστήρια της Τατάρνας, του Σωτήρος, τις εκκλησιές της, του Αι Γιάννη του Προδρόμου της Παλαιοκατούνας και της Παναγιάς της Επισκοπιώτισσας και η ιστορική Ανατ. Φραγκίστα, η γενέτειρα του Γεωργίου Καφαντάρη, του Τυμφρηστού με την “Ωραία του Πέραν”, του ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ και του οπλαρχηγού Πανουργιά, υποδέχεται σήμερα τον προκαθήμενο της Ελλαδικής Εκκλησίας.

Είναι μεγάλη η τιμή και η ευλογία για τον τόπο μας που είστε σήμερα κοντά μας. θεωρώντας

ιστορική την επίσκεψη σας, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω εκ βάθους καρδίας που είστε σήμερα μαζί μας.

Η Ανατ. Φραγκίστα Μακαριώτατε, πέραν της μεγάλης ιστορίας της χαρακτηρίζεται και ως το χωριό που βγάζει κληρικούς. Τρεις κληρικοί από το χωριό μας διακονούν στην Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών, ο π. Λάμπρος Ανδρεάκης, ο π. Ιωάννης Λάμπρου και φυσικά ο π. Θωμάς Χρυσικός, Γενικός Αρχιερατικός της Αρχιεπισκοπής Αθηνών και στενός συνεργάτης σας. Νιώθουμε ιδιαίτερη τιμή για τους άξιους αυτούς εργατές του Ευαγγελίου που κατάγονται από το χωριό μας και ευχαριστούμε θερμά τον πατέρα

και συμμαθητή μου παπα - Θωμά που σας προσκάλεσε στο χωριό μας.

Μακαριώτατε

-Η εκλογή σας στον Αρχιεπισκοπικό θρόνο, αποτελεί άξια επιλογή και είμαστε βέβαιοι ότι θα αναδείξει τις πανανθρώπινες οικουμενικές και ανθρωπιστικές αξίες της Χριστιανικής Κοινοότητας και της ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ.

-Σε μια εποχή μεγάλων αμφισβητήσεων και προσδοκιών που διαψεύδονται καθημερινά, χρειαζόμαστε τον παρηγορητικό λόγο την αγάπη και την ενεργή στήριξη της Εκκλησίας, που μετριάξει αδυναμίες και καθιστά τη διαδρομή του ανθρώπου λιγότερο ΕΠΩΔΥΤΗ.

-Το ΑΝΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΟ και πανάξιο πνευματικό σας ΑΝΑΣΤΗΜΑ που συγκερνά την άνωθεν ευλογία με την αγάπη του λαού ελπίζουμε πως θα αποτελέσει στο μέλλον για την πατρίδα μας, μια φωτεινή και νηφάλια αναφορά για το χριστιανικό μας βίο και θα συμβάλει καθοριστικά στην ανάδειξη της ίδιας της φυσιογνωμίας της Εκκλησίας και της Ορθοδοξίας.

-Σήμερα ο λαός έχει ανάγκη από ΑΞΙΟΥΣ ΠΟΙΜΕΝΑΡΧΕΣ, που αναδεικνύουν και προβάλλουν την ουσία και το νόημα του Χριστιανισμού, τον ανθρωπισμό. Τη βαθύτερη, δηλαδή συναίσθηση της μοναδικότητας και της υψηλής αξίας κάθε ανθρώπου.

-Του ανθρώπους που ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ οφείλουν να υπηρετούν χωρίς διακρίσεις χωρίς διαχωρισμούς - χωρίς αποκλεισμούς - χωρίς εξαρτήσεις.

ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΕ

-Έχουμε χρέος να αγωνιστούμε όλοι για να επικρατήσουν οι υψηλές αξίες της ΑΓΑΠΗΣ, ΤΗΣ ΣΥΓΓΝΩΜΗΣ, ΕΙΡΗΝΗΣ, ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ, για να φωτίζουν και την ανθρώπινη κοινωνία και τον κόσμο που αλλάζει με γρήγορους ρυθμούς.

-Να υπάρξει ειρήνη στις ανθρώπινες ψυχές που αγωνιούν αλλά και στην Ανθρωπότητα που πρέπει να προχωρήσει μπροστά με κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη.

-ΠΡΟΣΔΟΚΟΥΜΕ η ΑΡΧΙΕΡΩΣΤΗΝΗ σας να παραμείνει παράδειγμα δημοκρατικής και φωτεινής καθοδήγησης, με διάλογο, πειθώ, και αρμονική σύνθεση απόψεων και είμαστε βέβαιοι γι' αυτό.

Μακαριώτατε Αρχιεπίσκοπε Αθηνών και πάσης Ελλάδος.

Το Δημοτικό Συμβούλιο και εγώ προσωπικά ως ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ σας μεταφέρουμε τις πιο ειλικρινείς και ολόψυχες ευχές του λαού μας, για μια γόνιμη και πλήθουσα πνευματικότητας θητεία, στον Αρχιεπισκοπικό θρόνο.

Σε ένδειξη βαθύτατου σεβασμού στην Αρχιερωσύνη σας και εις ανάμνηση της ιστορικής επισκέψεως σας στον Δήμο μας επιτρέψτε μας να σας προσφέρουμε, δύο μικρά δώρα, δώρα αγάπης στο πρόσωπο σας. Ένα εγκόλπιο με του δικέφαλο και την εικόνα της Κοίμησης της Θεοτόκου της Επισκοπώτισσας, που είναι πνιγμένη στα νερά της λίμνης των Κρεμαστών.

ΚΑΛΩΣ ΟΡΙΣΑΤΕ στον Δήμο Φραγκίστας, σας εύχομαι καλή διαμονή, να περάσετε καλά.

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΕΠΙΤΙΜΟΣ ΔΗΜΟΤΗΣ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ

Σε μια λιτή, αλλά ζεστή εκδήλωση του Δημοτικού Συμβουλίου στις 29 Ιουλίου 2009, ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος ανακηρύχθηκε επίτιμος Δημότης του Δήμου Φραγκίστας, σύμφωνα με απόφαση του Σώματος, που αναγνώστηκε από τον κ. Νικόλαο Τάκη, ανώτερο Υπάλληλο του Δήμου.

Στο Δημαρχείο ο κ. Ιερώνυμος, συνοδευόμενος από τους Μητροπολίτες Καρπενησίου κ.κ. Νικόλαο και Θηβών κ.κ. Γεώργιο, κατέφθασε στις 8.45 μ.μ. Τον υποδέχθηκαν ο Δήμαρχος, Θωμάς Μπόνιας, με τους Δημοτικούς συμβούλους, ιερείς της περιοχής, η Αντινομάρχης Όλγα Διώτη, ο Πρόεδρος της ΤΕΔΚ και Δήμαρχος Καρπενησίου Βασίλης Καραμπάς, οι Δήμαρχοι Βίνιανης Νίκος Γεωργίου, Δομνίστας Γιάννης

Σταμάτης και Ποταμιάς Γιάννης Ίβρος, ο Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Ευρυτανίας κ. Β. Γκαρίλας, ο Υποδιευθυντής της Αστυνομικής Δ/σης Ευρυτανίας κ. Ν. Παυλέτσης, ο Διοικητής των Π.Υ. Ευρυτανίας κ. Σ. Φακίτσας, καθώς και οι εργαζόμενοι του Δήμου και κάτοικοι της περιοχής.

«Σας υποδεχόμαστε στην αίθουσα του Δημοτικού Συμβουλίου Φραγκίστας με αισθήματα Σεβασμού και αγάπης αλλά και με γνώση και αναγνώριση του σπουδαίου έργου που έχετε ήδη προσφέρει, στη μέχρι τώρα καταξιωμένη πνευματική και εκκλησιαστική διαδρομή

Σας», σημείωσε στην προσφώνησή του ο κ. Μπόνιας, που χαρακτήρισε τον Αρχιεπίσκοπο άξιο Ιεράρχη που λαμβάνει τα μηνύματα και ανταποδίδει φως και ελπίδα. «Αποτελεί μεγάλη τιμή για το Δημοτικό Συμβούλιο, τους Φορείς και το λαό του Δήμου μας, το γεγονός ότι είστε για 2η συνεχή χρονιά κοντά μας» είπε ο Δήμαρχος, σημειώνοντας πως ο Αρχιεπίσκοπος διακρίνεται για το ήθος, τη σκέψη του και για τον τρόπο προσέγγισης των προβλημά-

των, τονίζοντας ότι αποτελεί πυξίδα για όλους.

Στο σεβασμό του Δημάρχου και των Δημοτικών Συμβούλων προς την Εκκλησία, που εκδηλώθηκε και με την ανακήρυξή του ως επίτιμο δημότη, απέδωσε την απόφαση του Σώματος, ο Μακαριώτατος. Στην αντιφώνησή του ακόμη, ο Προκαθήμενος της Ελλαδικής Εκκλησίας, αφού ευχαρίστησε για την εγκάρδια υποδοχή όλους τους παρευρισκόμενους, έκανε ιδιαίτερη αναφορά στις παραδεισένιες ομορφιές και στο πανέμορφο περιβάλλον του Δήμου Φραγκίστας. **«Ήλθα πέρυσι στη Φραγκίστα και το επαναλαμβάνω και φέτος, μακάρι να μπορέσω να έρχομαι συνέχεια»**, είπε ο Μακαριώτατος. Ακολουθώντας τον λόγο του μίλησε για την ανάγκη της συνεργασίας της τοπικής αυτοδιοίκησης με την τοπική Εκκλησία και τα θετικά αποτελέσματα που μπορεί να φέρει μια τέτοια συνεργασία προς όφελος της τοπικής κοινωνίας, ενώ έκλεισε με την ευχή να μπορέσει να έλθει και πάλι στην Φραγκίστα, διότι τώρα ως Επίτιμος Δημότης, έχει επιπρόσθετους πλέον λόγους να προσφέρει και στον τόπο που τον τίμησε.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ ΘΩΜΑ ΜΠΟΝΙΑ

ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΕ

Αρχιεπίσκοπε Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΕ Σεβασμιώτατοι Άγιοι Αρχιερείς Καρπενησίου κ. Νικόλαε, Θηβών και Λεβαδείας κ. Γεώργιε Ο Δήμος Φραγκίστας, με τα ξακουστά μοναστήρια της Τατάρνας, του Σωτήρος, τις εκκλησίες της, του Αη-Γιάννη του Προδρόμου της Παλαιοκατούνας και της Παναγίας της Επισκοπιώτισσας και κατ' επέκταση το Δημοτικό Συμβούλιο, ο λαός και οι φορείς του Δήμου Φραγκίστας, με αισθήματα χαράς, συγκίνησης και σεβασμού αλλά και με γνώση και αναγνώριση του έργου που έχετε ήδη προσφέρει και προσφέρετε, στην μέχρι τώρα καταξιωμένη πνευματική και εκκλησιαστική διαδρομή Σας, σας καλωσορίζει στην έδρα του Δήμου Φραγκίστας, την Δυτική Φραγκίστα και σας υποδέχεται σήμερα κοντά του. ΥΠΟΔΕΧΟΜΑΣΤΕ τον εμπνευσμένο πνευματικό ηγέτη, που διδάσκει με το προσωπικό του παράδειγμα σπάνιες για την εποχή μας αρετές, το ήθος, την σεμνότητα, την σύνεση και την ταπεινοφροσύνη.

Αρετές που αναδεικνύονται ως τεράστιο υπόβαθρο της καταξιωμένης σας διακονίας της Εκκλησίας και του Έθνους μας.

-ΥΠΟΔΕΧΟΜΑΣΤΕ τον Αρχιεπίσκοπο, που με την απaráμιλλη κοινωνική του προ-

σφορά, ως στοργικός πατέρας ΑΝΟΙΞΕ ΤΗΝ ΑΓΚΑΛΙΑ ΤΟΥ, στους απόρους, στους αναξιοπαθούντες, στους κατατρεγμένους της κοινωνίας, των αποκλεισμών και των ανισοτήτων.

-ΥΠΟΔΕΧΟΜΑΣΤΕ σήμερα τον πνευματικό ηγέτη, που από την πρώτη στιγμή έδειξε την ευαισθητοποίηση του σε κοινωνικά και περιβαλλοντολογικά ζητήματα, την διαρκή αγωνία και την πολύμορφη αρωγή του στην ΝΕΟΛΑΙΑ ΜΑΣ, την προσήλωση του στις εκκλησιαστικές και εθνικές παραδόσεις μας.

-ΥΠΟΔΕΧΟΜΑΣΤΕ σήμερα τον Προκαθήμενο της Ελλαδικής Εκκλησίας, που από την πρώτη στιγμή της ανάληψης των καθηκόντων του έχει δείξει δείγματα γραφής, ότι ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, μπορούν να βρουν την χρυσή τομή και να ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΟΥΝ ΓΙΑ ΟΦΕΛΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΝΑ ΜΗΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ ΕΝΤΑΣΕΙΣ. Σήμερα ο λαός έχει ανάγκη από ΑΞΙΟΥΣ ΠΟΙΜΕΝΑΡΧΕΣ, που αναδεικνύουν και προβάλλουν την ουσία και το νόημα του Χριστιανισμού, τον ανθρωπισμό. Του ανθρώπου που ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ οφείλουν να υπηρετούν χωρίς διακρίσεις χωρίς διαχωρισμούς - χωρίς αποκλεισμούς - χωρίς εξαρτήσεις. Αποτελεί μεγάλη τιμή για το Δημοτικό Συμβούλιο,

τους φορείς και τον λαό του Δήμου μας, το γεγονός ότι είστε για 2η συνεχή χρονιά κοντά μας. Έχω την πεποίθηση ότι ο Δήμος μας, σήμερα σαν μια ωραία συνέχεια της περσινής επίσκεψης σας στον τόπο μας, ενίσχυσε την παρουσία του στην ΚΑΡΔΙΑ ΣΑΣ, απέκτησε μια στέρεα και ισχυρή γέφυρα, άνοιξε μια καινούρια σελίδα στις σχέσεις της με τον προκαθήμενο της Ελλαδικής Εκκλησίας. Σήμερα βάζουμε τα θεμέλια μιας ειλικρινούς και ουσιαστικής σχέσης, η οποία δεδομένης της προσφοράς και του άοκνου μέχρι τώρα έργου σας, είμαστε βέβαιοι ότι θα καρποφορήσει. ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΕ η ομόφωνη ανακήρυξή σας από το Δημοτικό μας Συμβούλιο, ως ΕΠΙΤΙΜΟΣ ΔΗΜΟΤΗΣ ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ και η απόφαση του Σώματος να σας απονεμηθεί το χρυσό κλειδί του Δήμου, αποδεικνύει τον σεβασμό μας στο πρόσωπο Σας, τα αδελφικά μας αισθήματα, την αναγνώριση του ήδη σπουδαίου Εκκλησιαστικού, Πνευματικού και Κοινωνικού Έργου Σας, την βεβαιότητα μας ότι υπό την φωτεινή, ηγεσία Σας, θα είναι ευλογημένη η πο-

ρεία της Εκκλησίας, μακριά από εθνικές εξάρσεις και κορώνες.

ΣΑΣ ΥΠΟΔΕΧΟΜΕΘΑ και σας παραδίδουμε το χρυσό κλειδί του Δήμου Φραγκίστας, ως αναγνώριση του θεάρεστου πνευματικού σας έργου που εκτρέφει τους οραματισμούς και της προσδοκίας μας, που καλλιεργεί τις ελπίδες όλων των πιστών. Παρακαλώ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΕ, να εκλάβετε την πράξη μας αυτή, ως έχουσα συμβολικό και μόνο χαρακτήρα. Διότι γνωρίζετε ότι κλειδί αυτό, ουδεμία χρησιμότητα θα έχει σε καρδιές πλημμυρισμένες από ΑΓΑΠΗ, ΣΕ ΚΑΡΔΙΕΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΑ ΟΡΘΑΝΟΙΚΤΕΣ ΓΙΑ ΕΣΑΣ.

ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΕ πολλά τα έτη Σας. Οι ευχές και οι προσευχές μας συνοδεύουν τον αγώνα και την αγωνία που έχετε για όλα τα παιδιά σας και βέβαια να μην παύσετε ποτέ να μας ευθυμείτε στις Αρχιερατικές προσευχές Σας και να εύχεσθε «υπέρ του Δήμου μας, των κατοικούντων και παρεπιδημούντων εν αυτώ».

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ.

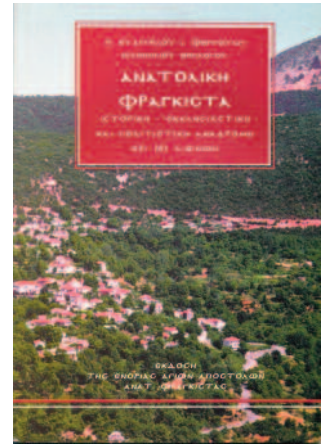
Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ 1ης ΕΚΔΟΣΗΣ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΠΟΛΥΔΡΟΣΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΝΥΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΑΜΕΡΙΚΗΣ κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟ

Η παρουσίαση του βιβλίου της Ανατολικής Φραγκίστας έγινε το βράδυ της 26^{ης} Μαρτίου 1999, σε μια πολύ θερμή εκδήλωση που φιλοξενήθηκε στην κατάμεστη αίθουσα της Νεανικής Εστίας του Ιερού Ναού του Αγίου Αθανασίου Πολυδρόσου, όπου προϊστάμενος είναι ο εκ της Ανατολικής Φραγκίστας καταγόμενος π. Λάμπρος Ανδρεάκης.

Το βιβλίο παρουσίασε ο τότε Μητροπολίτης Βρεσθένης και σημερινός Αρχιεπίσκοπος Αμερικής

κ. Δημήτριος Τρακατέλης, κάνοντας ιδιαίτερη αναφορά, στις προσωπικότητες που γεννήθηκαν στο σπουδαίο αυτό χωριό της Ευρυτανίας και στην μεγάλη ιστορία του.

Επίσης ο σοφός Ιεράρχης αναφέρθηκε με θερμά λόγια στον συγγραφέα, συγχαίροντάς τον για την εκπόνηση του βιβλίου, και για τα πολύ σημαντικά

Ο π. Ευάγγελος Φεγγούλης
με τον π. Λάμπρο Ανδρεάκη.

Ο Πρόεδρος του Συλλόγου Κώστας Κουτσιούμπας στο βήμα
και δίπλα του ο οικοδεσπότης της εκδήλωσης
π. Λάμπρος Ανδρεάκης.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΟΜΙΛΙΑΣ ΤΟΥ κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΝΥΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Με ιδιαίτερη χαρά, βρίσκομαι απόψε ανάμεσά σας, εδώ σε αυτό τον υπέροχο και τόσο φιλόξενο χώρο της Νεανικής Εστίας Αγίου Αθανασίου Πολυδρόσου, για να παρουσιάσω το βιβλίο του π. Ευαγγέλου Φεγγούλη, κληρικού της ιεράς Μητροπόλεως Καρπενησίου, με τον ποιμενάρχη της οποίας με συνδέει πολύχρονη αδελφική σχέση.

Ακούγοντας τα θερμά λόγια του Μητροπολίτου Καρπενησίου κ. Νικολάου, για το πρόσωπο του συγγραφέα στην πρόσφατη τηλεφωνική μας επικοινωνία ευχαρίστως αποδέχθηκα το αίτημα του να παρουσιάσω το βιβλίο αυτό, το αναφερόμενο στην Ανατολική Φραγκίστα.

Μελετώντας το εν λόγω πόνημα, εκφράζω τα θερμά μου συγχαρητήρια στον π. Ευάγγελο Φεγγούλη για τη συγγραφή αυτού του βιβλίου, στο οποίο με συγκροτημένο τρόπο καταγράφονται η ιστορία, ο πολιτισμός και πολλά άλλα σημαντικά στοιχεία ενός σπουδαίου χωριού της Ευρυτανίας όπως είναι η Αν. Φραγκίστα, ένα χωριό που υπήρξε επί αιώνες, ένας πνεύμονας, ένα κέντρο ζωής, δράσεως και ακτινοβολίας. Χωριό που έχει επιδείξει στην πορεία του χρόνου, μεγάλη πολιτισμική κληρονομιά όπως, δύο μοναστήρια, αρκετά μνημεία, με ευεργή συμμετοχή στην επανάσταση του 1821 και στην πολιτική ζωή της πατρίδας, ως γενέτειρα ενός πρωθυπουργού και άλλων σημαντικών προσωπικοτήτων των γραμμάτων και του πνεύματος.

Επιπλέον, θα ήθελα να τονίσω, την εκτίμηση που αρμόζει σε αυτά τα μικρά χωριά που υπήρξαν κέντρα και κράτησαν ξύπνιο και όρθιο τον ελληνισμό κυρίως στα χρόνια της τουρκοκρατίας. Το ότι αυτό το βιβλίο δεν προέρχεται από ένα κατ' επάγγελμα λόγιο, ούτε από κάποιον ειδικό καθηγητή πανεπιστημίου, αλλά από έναν πρεσβύτερο που κατάγεται από εκεί, που είναι ποιμήν αυτής της ενορίας, που είναι πατέρας πολλών παιδιών, αποδεικνύει ότι δεν είναι τυχαίο αυτό το βιβλίο ούτε ως κείμενο, ούτε ως προϊόν, αλλά ένα έργο μιας σπουδαίας συγγραφικής.

... Κλείνοντας, εύχομαι π. Ευάγγελε η Φραγκίστα του μέλλοντος να περάσει πέρα από τις περιγραφές σας, από πλευράς προόδου ανάπτυξης και προσφοράς στη χώρα μεγάλων και σημαντικών ανθρώπων.... Το εύχομαι με όλη μου την καρδιά!

στοιχεία που έχουν καταγραφεί με μεράκι και αγάπη σε αυτό.

Μίλησαν επίσης, ο συγγραφέας π. Ευάγγελος Φεγγούλης, ο Πρόεδρος του Συλλόγου Ανατολικοφραγκιστιανών, Δικηγόρος Κώστας Κουτσιούμπας, ο τότε Αντινομάρχης Ευρυτανίας Άκης Παπασπύρου, ο κ. Ευάγγελος Καρράς, εκπροσωπώντας τη ΔΕΗ, ο οικοδεσπότης π. Λάμπρος Ανδρεάκης, ενώ αποσπάσματα του βιβλίου διάβασαν φοιτητές που παραβρέθηκαν στην εκδήλωση.

Εμπνευστές της εξαιρετης αυτής βιβλιοπαρουσίασης, ο Εκκλ. Επίτροπος Χαρίλαος Χρήστου και ο π. Λάμπρος Ανδρεάκης με τον άψογο συντονισμό του οποίου η εκδήλωση στέφθηκε με μεγάλη επιτυχία.

Ήταν μια βραδιά ξεχωριστή τόσο για τον συγγραφέα, όσο και για τους Ανατολικοφραγκιστιανούς που βρέθηκαν εκείνο το βράδυ στον Άγιο Αθανάσιο Χαλανδρίου. Ελπίζουμε ανάλογη εκδήλωση να διοργανωθεί και για την 2^η έκδοσή του.

Κατάμεστη η αίθουσα της Νεανικής Εστίας Πολυδρόσου στην βιβλιοπαρουσίαση.

Ο νυν Αρχιεπίσκοπος Αμερικής με το συγγραφέα και το βιβλίο, λίγο πριν την βιβλιοπαρουσίαση.

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

λοκληρώνοντας τούτο το βελτιωμένο εν πολλοίς βιβλίο για την Ανατ. Φραγκίστα, θα ήθελα να ευχαριστήσω για μια ακόμη φορά όλους όσους πρόθυμα μου έδωσαν στοιχεία και με βοήθησαν στην συγγραφή του.

Στόχος μου είναι να προσελκύσω το ενδιαφέρον των απανταχού συμπολιτών μου για την διαφύλαξη της ιστορίας του χωριού μας, αλλά και το ενδιαφέρον της πολιτείας, για να δημιουργήσει τις αναγκαίες υποδομές ανάπτυξης της περιοχής μας.

Οι θετικές εξελίξεις των τελευταίων χρόνων στην Ανατολική Φραγκίστα, με την επαναλειτουργία των κατασκηνώσεων, την αναστήλωση της «ΣΩΤΗΡΑΣ», την επέκταση και διαρρύθμιση του Ιδρύματος ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ, δημιουργούν δικαιολογημένη αισιοδοξία και ταυτόχρονα τεράστιες προοπτικές ανάπτυξης σε ένα χωριό με σπουδαία ιστορία.

Βασικοί εγγυητές μιας τέτοιας ουσιαστικής αναπτυξιακής πορείας για ένα καλύτερο αύριο σε αυτό το ευλογημένο χωριό, ο Πολιτιστικός Σύλλογος των Ανατολικοφραγκιστιανών που έχει επιτελέσει σπουδαίο έργο με μπροστάρη τον ακούραστο Πρόεδρό του Κώστα Κουτσιούμπα, ο Σύλλογος Νέων της Ανατ. Φραγκίστας, που πραγματοποιεί τελευταία σπουδαίες δράσεις, η τοπική Εκκλησία, οι σημαντικές προσωπικότητες ανά τον κόσμο, που κατάγονται από το χωριό και φυσικά οι ξωμάχοι κάτοικοί του, που δηλώνουν πάντα δυναμικά παρόντες σε ό,τι καλό μπορεί να γίνει στον τόπο αυτό.

Τέλος εύχομαι η μελέτη αυτή να αποτελέσει τη βάση των πληροφοριών για τους μελλοντικούς ερευνητές της τοπικής μας ιστορίας.

Τέλος και τω Θεώ Δόξα.

ΦΩΤΟΣΤΙΓΜΕΣ

Από την επίσκεψη του Μακαριωτάτου και της συνοδείας του στο σπίτι του συγγραφέα στην Επισκοπή.

*7 Μαΐου 1989.
Η χειροτονία του συγγραφέα εις
Πρεσβύτερον από τον
πρώην Μητροπολίτη
Καρπενησίου κ.
Νικόλαο στον Ι.Ν.
Αγίων Αποστόλων
Ανατ. Φραγκίστας.*

*Επιμνημόσυνη δέηση στο Μνημείο Ηρώων του χωριού
με τον μακαριστό παπα – Βασίλη Κωστόπουλο και συγχωριανούς.*

Συλλείτουργο
με τον μακαριστό
παπα – Βασίλη
Κωστόπουλο
να ευλογεί
τους πιστούς.

Αγιασμός στο σιντριβάνι της πλατείας

*Ανάσταση
στην αυλή
των Αγίων
Αποστόλων.*

*Ο Πρόεδρος του Συλλόγου
Κώστας Κουτσιούμπας
απονέμει τιμητική πλακέτα
στον ιεροψάλτη
Κώστα Κωστόπουλο
εκ μέρους του
Εκκλ. Συμβουλίου.
Αντίστοιχη απενεμήθη
και στον αείμνηστο
ιεροψάλτη
Νέστορα Ντάλλα.*

*Ο πρώην
Μητροπολίτης
Καρπενησίου
κ. Νικόλαος στην
Ανατ. Φραγκίστα με
τον Δήμαρχο Θωμά
Μπόνια και τον
τότε εφημέριο
του χωριού.*

*Το ζεύγος του Ιατρού Νικολάου και Λίτσας Σπόνεκ,
ο Αλέξης Πιστιόλης και Φραγκιστιανοί μιας άλλης εποχής.*

Από το Πανεργυτανικό Αντάμωμα στη «ΣΩΤΗΡΑ».

*Ο συγγραφέας με τους μακαριστούς Αρχιεπισκόπους
κυρό Χριστόδουλο και κυρό Σεραφείμ.*

*Ο μακαριστός παπα-
Βασίλης Κωστόπουλος,
με τους π. Θωμά
Χρυσικό,
π. Λάμπρο Ανδρεάκη
και π. Ευάγγελο
Φεγγούλη.*

Εκπρόσωποι του Ελληνικού Κοινοβουλίου, της Πανευρτανικής Ένωσης και Ανατολικοφραγκιστιανοί μετά το τρισάγιο στον τάφο του αείμνηστου Πρωθυπουργού Γεωργίου Καφαντάρη στο πρώτο Κοιμητήριο Αθηνών.

Η ποδοσφαιρική ομάδα της Ανατ. Φραγκίστας.

Εγραψαν για το βιβλίο.

ΜΙΚΡΕΣ
Πατρίδες

Οι Έλληνες γράφουν την τοπική τους ιστορία. Σε κάθε γωνιά της Ελλάδας, καινούργιες σελίδες έρχονται να πλούτισουν τη μεγάλη ιστορία.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΦΡΑΓΚΙΣΙΑ

Ένα από τα αμωρότερά χωριά της κεντρικής Ευρωπαικής ηπείρου, πρόσφατα το βιβλίο του «Δύο χωριά» του παπα **Ευαγγελίου Φεγγούλη**, σκανόμου, θεολόγου, εφημέριου της κοινότητας ενόριος. Από μεγάλη ανάγκη για το χωριό του, που είναι γεμάτο μεγάλων και ανιδιαιτητών ανθρώπων (παιδιά), **Τιμηφόρος, Γεώργιος Κορνηνός**, ανιψιό του '21, δοσκόλων και άλλων πνευματικών ανθρώπων, ο συγγραφέας μέσα από το πνεύμα του δίνει τη δυνατότητα στους συγχωριανούς του αλλά και στους επισκέπτες της Α.Φ. να γνωρίσουν άγνωστες πτυχές της μερόληστης ιστορίας του χωριού απ' ενός κομμάτι, επίλυση προόδους τα διεθνικά μνημεία τα οποία αποσπώνται και δημιουργούν την ιστορία του τόπου. Μεθοδικά περιγράφει κάθε σημείο του χωριού, διηγείται την ιστορία του, στέκεται στους ανθρώπους που γέννησε η Αν. Φραγκισιά, σημειώνει τους σταθμούς στη ζωή του χωριού, δεν στέκεται όμως εδώ, δίνει χρήσιμες πληροφορίες για τον επισκέπτη και του υποδεικνύει ποια μνημεία και φυσικές ομορφιές πρέπει να γνωρίσει. Όποιος επιθυμεί ν' αποκτάσει το βιβλίο μπορεί ν' απευθύνει στο συγγραφέα, πλ. 0641/81145 ή στην **Ιερά Μητρόπολη Καρπενησίου**. Η παρουσίαση του βιβλίου έγινε χθές στο Πνευματικό Κέντρο της Νεανικής Εστίας Αγίου Αθανασίου Παλυδαίου.

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΤΡΗΣ θέλησαν να δώσουν λίγη χαρά σε πολλά παιδιά. Ε αυτό το καταφέραμε με το παραπάνω. Δυστυχώς σ' αυτούς τους γονείς που δεν έφεραν τα παιδιά, ίσως του χρόνου...
Υ.Γ. Η κα Μυλωνά, ο κ. Κοντός

και ο κ. Μπέμπης πήρανε απούσιες, το καλοκαίρι θα τα παίμε στη Φραγκισιά.
ΦΡΑΒΕΙΑ ΧΟΡΟΥ
ΣΟΦΙΑ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΔΑΚΟΣ
ΧΡΟΝΗΣ & ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΟΡΦΥΡΗ
ΠΕΠΗ ΛΑΞΑΝΔΡΗ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΤΑΜΟΚΙΣΤΑ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΙΧΑΙ
ΦΡΑΒΕΙΑ ΣΤΡΑΝΣ
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΡΑΓΚΟΥΣΗ
ΜΑΙΑΝΑ ΠΟΡΤΣΑΚΗ
ΚΑΙ Σ' ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΕΔΩΣΕ ΠΟΛΛΑ ΓΛΥΚΑ
ΦΡΑΒΕΙΑ Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΜΑΣ

ΕΝΟΤΙΚΟ
ΒΗΜΑ

ΕΤΗΣΙΟΣ
ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟΣ
ΧΟΡΟΣ
Ε.ΤΕ.ΔΕΗ

Μεγάλη επιτυχία σημείωσε ο χορός της Ενωσής μας στο Κέντρο Απόλλων. Πάνω από 1.200 συνάδελφοι πήρανε μέρος και ξεφάντωσαν μέχρι το πρωί. Επίσης όλοι οι σύνεδροι του 37ου Γεν. Συμβουλίου συμμετείχαν ενώ τα μέλη της Επιτροπής Χορού πρόσβαν ιδιαίτερα όλες τις γυναίκες προσφέροντας ένα παρυσφό τριαντάφυλλο (ένεκα του Αγίου Βαλεντίνου).
Και του χρόνου με υγεία!

ΒΙΒΛΙΑ

Πήραμε με μεγάλη μας χαρά το ωραίο βιβλίο που μας έστειλε ο συγγραφέας και ανιψιό μας φίλος παπά **ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΦΕΓΓΟΥΛΗΣ** με θέμα **ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΦΡΑΓΚΙΣΙΑ**...
Σε μια ωραίοτατη λιτή αλλη εντυπωσιακή έκθεση ο παπά Ευάγγελος συμπυκνώνει και περιγράφει την ιστορία της περιοχής, που η θρησκευτική - ιστορική και ποιητιστική παρουσία ακτινοβολεί πάνω από 161 ετών.
Η Φραγκισιά είναι σ' όλους εμάς πλέον γνωστή αφού με την ευγενική του χειρονομία ο παπά Δεογούλης το 1992 παρουσιάζει στη ΔΕΗ το χώρο των σημερινών κατασκήνωσών της ΔΕΗ.

35

Συνέντευξη του Αρχιεπισκόπου στην Βάσω Φεγγούλη παρουσία του νυν Μητροπολίτη Μάνης κ. Χρυσόστομου.

Βιβλιογραφία

- Βασιλείου Πάνου: *Η επισκοπή Λιτζάς και Αγράφων επί Τουρκοκρατίας*, Αθήνα 1960.
- Βαρλάμη Η. Γιώργου, *Ευρυτανία, Μύθος, Ιστορία, Θρύλος, Πολιτισμός, Φύση, Σελίδες δόξας και μεγαλείου*, Αθήνα 1997.
- Γκόλια Α. Μάρκου: *“Ιστορία της Ευρυτανίας στους νεώτερους χρόνους (1393 -1821).*
- π. Φεγγούλη Ευάγγελου: *Η Ανατολική Φραγκίστα, ιστορική -εκκλησιαστική και πολιτιστική διαδρομή 6 αιώνων*, Ενορία Αγίων Αποστόλων Ανατολικής Φραγκίστα.
- Κωτσοκάλη Δ Κωνσταντίνου: *Τυμφρηστός -η ζωή και το έργο ενός λησμονημένου λυρικού*, Ασκραίος 1961.
- Καραπιπέρη Δ.Π. *Ξενάγησις στην Ευρυτανία – Γεωγραφία, ιστορία, λαογραφία*, Αθήνα 1974.
- *Η Ευρυτανία κατά τους Επαναστατικούς και Μετεπαναστατικούς χρόνους – 170 χρόνια από το θάνατο του Μάρκου Μπότσαρη*, Εισηγήσεις Συνεδρίου (Καρπενήσι 16 – 19 Σεπτεμβρίου 1993), *Επιστημονική Βιβλιοθήκη του Ελληνικού Κέντρου Πολιτικών Ερευνών Παντείου Πανεπιστημίου*, Επιμέλεια Κλ. Κ. Κουτσούκης και Κ. Αρώνη – Τσίχλη. Αθήνα 1995.
- *Η Εθνική Αντίσταση στην Ευρυτανία – 50 χρόνια από την ίδρυση και το Εθνικό Συμβούλιο της ΠΕΕΑ (1944 – 1994)*, Εισηγήσεις Συνεδρίου, Καρπενήσι 28/9 –1/10 1994 *Επιστημονική Βιβλιοθήκη του Ελληνικού Κέντρου Πολιτικών Ερευνών Παντείου Πανεπιστημίου*, Επιμέλεια Κλ. Κ. Κουτσούκης, Αθήνα 1995.
- *Τουριστικός οδηγός Ευρυτανίας – Νομαρχία Ευρυτανίας*, Επιμέλεια Πάνου Ι. Βασιλείου, Αθήνα 1972.
- Άρθρα: Σταμέλος Δημ., Γεώργιος Καφαντάρης, Τα ΝΕΑ 11/11/1999.
- Εκδόσεις εντύπων των ετών 1999 και 2007 του Πολιτιστικού Συλλόγου Αθηνών ΟΙ ΔΩ-ΔΕΚΑ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ σε συνεργασία με τον δημοσιογράφο Ηλία Προβόπουλο.
- Τοπωνύμια Ευρυτανίας - Συγγραφέας: Στάθης Ασημάκης - Αθήνα 2015.
- Βιογραφίες - Γεώργιος Καφαντάρης - Σαν σήμερα, www.sansimera.gr